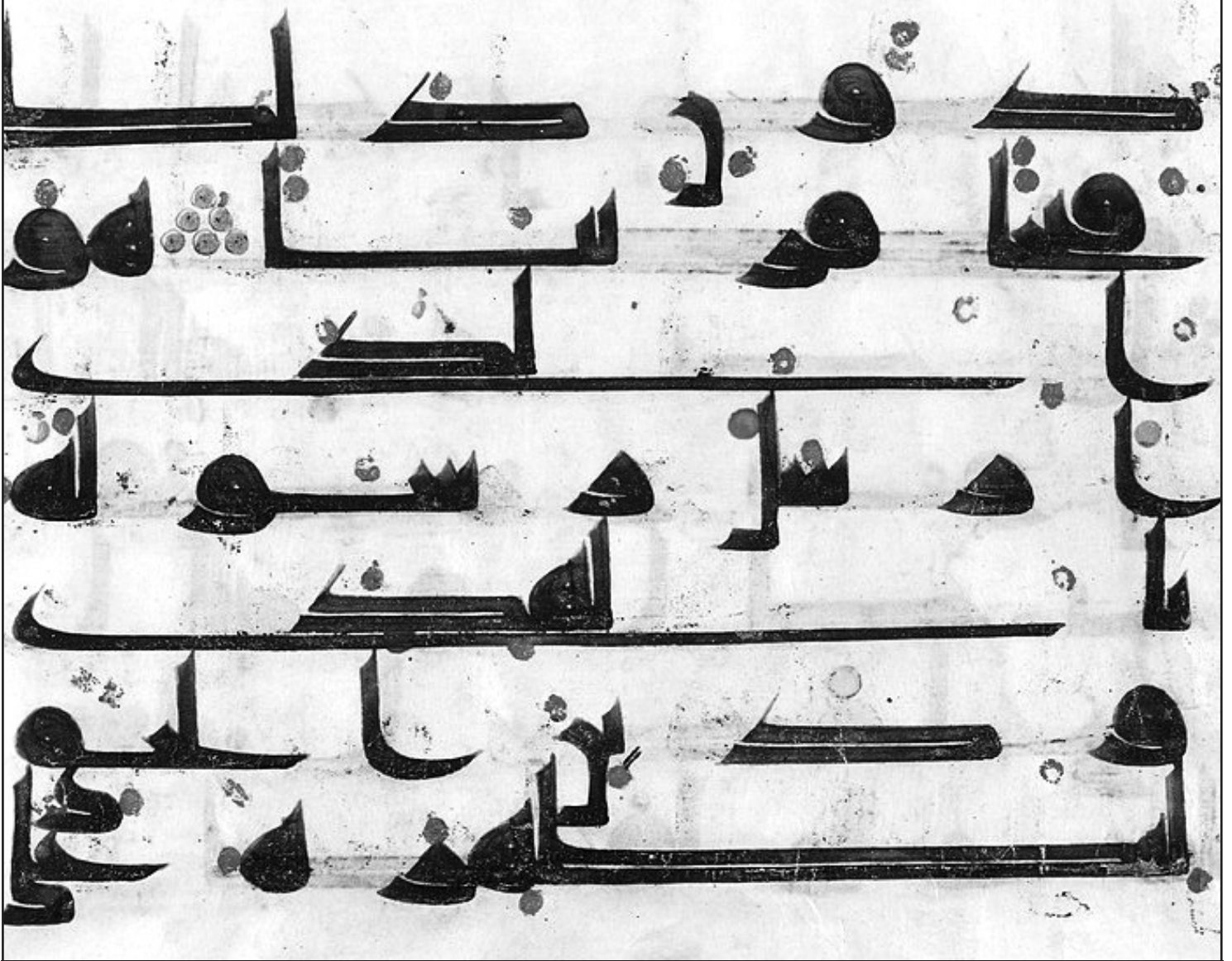


ünsiyet 11

İLMİ, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

ISSN: 3023-7688

ŞUBAT 2025



"Peygamber'e itaat eden, Allah'a itaat etmiş olur. Kim yüz çevirirse bilsin ki, Biz seni onlara bekçi göndermedik."
(Nisa:80)

"Ey inananlar! And olsun ki, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok anan kimseler için Resulullah (Allah'ın Elçisi) en güzel örnektir."
(Ahzab:21)

DOSYA

"KUR'AN BİZE YETER" RETORİĞİ

■ ABDULVAHİD SİPAHİOĞLU ■ DURSUN ÇİÇEK ■ CELELEDDİN SİPAHİOĞLU ■ HASAN EKİNCİ
■ İBRAHİM ŞAHİN ■ İRFAN SETENCİ ■ MUSTAFA AĞIRMAN ■ MUSTAFA BALABAN ■ MUSTAFA DOĞU
■ MUSTAFA İBAKORKMAZ ■ NEZİR ERGENÇ ■ SUAT KAHRİMAN ■ TURHAN ARSLAN ■ VEDAT ÖNAL

İçindekiler

Ezân-İ Muhammedî Prof. Dr. MUSTAFA AĞIRMAN	4
Kur'an Bize Yeter Söyleminin Zemini ve Bağlamı DURSUN ÇİÇEK.....	5
Kılavuzsuz Yola Düşeni Vesvese Kapat İBRAHİM ŞAHİN	7
Bunlar Sahiden Kur'anı Dert Ediniyorlar mı? TURHAN ARSLAN	11
Kur'an bütün müminlere yeter CELALEDDİN SİPAHİOĞLU.....	14
Batının Protestan'ları İle Doğunun Kur'anıyyun'cuları MUSTAFA DOĞU	16
Oryantalist Bir Dil Olarak: "Kuran Bize Yeter" Söylemi VEDAT ÖNAL.....	18
Tarihsel ve Modern Açılardan Kur'an'a Dönüş Hareketi HASAN EKİNCİ.....	20
Kur'an Bize Yeter Retoriği İRFAN SETENCİ	22
Bütündeki Parçada Körleşme Hastalığı NEZİR ERGENÇ.....	24
Yasinsiz Kur'an(!) MUSTAFA BALABAN	25
Kur'an Bize Yeter ama Meal Yetmez MUSTAFA İBAKORKMAZ	26
Yeni Bir İslami Söylem için Dağarcık: Müslüman Kibri ABDULVAHİD SİPAHİOĞLU	28
Ulemanın Basireti SUAT KAHRİMAN	30
Bu Dünyadan Tevhid ile Göç Dostum İBRAHİM ŞAHİN	32

Kur'an bize yeter mi?

Hâşâ cahillikten Allaha sığınırız.

Sorudan inkâr da çıkar, Kur'an'a doğru bakmanın sonucu olarak Kur'an'ı merkeze koyarak hayatın genel ilkelerinin kaynağı makamında görüp, hayatın mütemmimi konuları Kur'an'ın etrafına konumlandırarak, Kur'an'a yakışır bir pozisyon belirlemekte.

Birkaç sahabe bütün ihtişamıyla hayatın temel noktalarını şekillendiren Kur'an'ın nazil olduğu dönemde israiliyata merak salmışlar ve onları yazmaya başlamışlar. Allah cc yanlışa öyle bir dokunmuş ki, nereye odaklanılması gerektiğini onlara hatırlatmış.

“Sana indirdiğimiz ve onlara okunmakta olan kitap, kendilerine yetmedi mi? Bunda iman edecek bir kavim için elbette bir rahmet ve öğüt vardır.” Ankebut 51

Sonradan görme okuma yöntemleriyle güya Kur'an'ı yüceltme adına, bütün bir İslam'ı etkileyecek yanlış çıkarımlar yapacak anlayışlara çanak tutmanın, nasıl bir yanlışlar yumağını ümmetin başına sardığının farkında olmayanların dikkate almadıkları sebebi nüzul, ayeti doğru makama koyan bir izah sunuyor.

Son iki yüzyıl içinde İslam coğrafyasında din alanında oynanan oyunlara baktığımızda ne yapıldığına dair bir anlayış geliştirmemiz mümkün olacaktır.

Geri kalmışlık insanlarda içinde bulunduğu anlayış sorgulama haline iter. Yedinci yüzyıldan on sekizinci yüzyıla kadar dünyayı domine etmiş olan İslam ümmeti, batıda gelişen teknoloji devrimi ve bununla beraber ortaya çıkan fikir hareketleri karşısında kendini yenileyemedi. Geri kalmışlık psikolojisinin ezilmişliği altında kalan ümmet, sorgulamayı yanlış bir noktaya yönlendirerek, baştan beri gelişimin tetikleyicisi olan dini, hak etmediği bir şekilde yargıladı ve suçlu buldu.

Din, dünya hayatının en temel imtihan alanı olduğu için, hemen ameliyat masasına yatırıldı. Batının dünyaya ve eşyaya materyalist bakış gerçekliğiyle izah edilebilecek bilimsel gelişim neden bizde gerçekleşmemişti. Dinin dünyayı, imtihanın aracı ve ifsat edilmemesi gereken emanet görülerek değerlendirilmesi, algıda sorun yarattı ve bunun sonucu olarak, doğru okumanın gerçekleştirilememesi dini mahkûm etmeye yeterli sebep sayıldı.

Batıda tezgahtanan fakat ümmetin yarasına merhem gibi gördüğü eleştiriler, tamamıyla profesyonel bir çökertme operasyonunun icrasından başka bir şey değildi. Önceleri Kur'an dışı, İslam kaynaklarının sorgulanması şeklinde başlayan anlayış, üç aşamalı bir süreç olarak karşımıza çıktı.

İlk olarak, İslam'ın hayatın içinde var olan davranışların yorumları diyebileceğimiz mezheplerin sorgulanması ve Resulullah döneminde olmayışları sebebiyle terk edilmesinin doğru olacağı anlayışını ortaya koymak şeklinde tezahür etti. Mezheplerin bu denli gelişmiş olması ümmetin ilmi anlamda kendini gelişim gösteremeyişle alakalı idi. Dinin hayatın içinde daha canlı bir şekilde yaşanması ve yorumlanması ilmi anlamda gelişmişlikle alakalı iken, ilmin

her bölgede yeterli gelişemeyiş taklidi artırmış, tahkiki zayıflatmıştı. Olayın tahkiki artırma boyutundan başlamak söz konusu olması gerekirken, bedeni elbiselerinden soyundurmaya benzeteceğimiz operasyon başlatıldı, dinin mezhepsiz bir şekilde yaşanabileceği anlayışı yaygınlaştırıldı. Elhak doğrudu, din mezhepsizde yaşanabilirdi, çünkü Resulullah döneminde mezhepsiz bir uygulama vardı ve hayat onsuzda çözümler üretebilecek şekilde icra olunuyordu.

Burada üzerinde durulması gereken en temel faktör, atlanıyor ve hakikat gözlerden kaçırılıyordu. O dönem herhangi bir problem olduğunda sorunlar Resulullah'a arz ediliyor ve birinci elden çözüm üretiliyordu. Halbuki bu gün mezheplerin olmaması gereğini savunanların Resulullah gibi nasları okuyup yorumlama ve çözüm üretmeleri asla mümkün değildi. Mezheplerin İslam ümmetini böldüğü, dinde olmayan şeyleri dine soktuğu iftiralarını atan elifi görse değnek sanan usul bilmez, erkan dinlemez insanların naslardan hüküm çıkarmaları asla mümkün değildi. Oysa bugünün meselelerine çözüm olabilecek en önemli basamak kaçırılmıştı. İctihat canlı tutulmalı ve geçmişten fetva arayarak sorunlara çözüm üretmek yerine, sorunlara canlı çözümler sunacak ilim adamları yetiştirilmeliydi. İşte bu çalışma birinci basamağı oluşturmaktaydı. Şia bunu kendi içinde çözümlemiş ve canlı müçtehitler, Ayetullahlarla konuya dirilik kazandırmışlardı.

Cumhuriyetle beraber ortaya konan din düşmanı devlet politikası savaşlardan yorulmuş, var olma mücadelesi veren bir toplumun ilim irfan açısından gelişemeyiş ve köretilmesi krizin derinleşmesi adına önemli bir etkendi.

Dinin arındırılması gibi cazip bir yolun kışkırtılarak devam etmesinin arkasında var olan müsteşrik zihniyet, ilahiyat alanında kariyer yapan ilklerin Avrupa'da geçirdikleri süreçte, İslam'ın tartışmalı konularında çalıştırılmaları ve bu kişilerin meseleyi imani boyuttan filtreleme kabiliyetinden yoksun bir şekilde bakışı, konuyu biraz daha derinleştirdi. Sünnet birikimi şaibe altına alınarak kaçınılmaz bir şekilde terkedilmesi gereken bir külliyyat olduğu anlayışı ortaya çıkarıldı. Ümmetin İslam adına 11 asırda elde ettiği birikim birer birer terkedilerek merkez sorgulamasının önü açılmış oldu.

İkinci olarak hadis külliyyatının oluşum tarihine denk gelen ikinci yüz yılı, hadislerin yazılmaya başlandığı yıllar olarak gösterecek güya iki yüz yıl sonra yazılmış bir külliyyatın güvenilirliği sorgulanıyor gibi görünerek hadislerin imhası planı işletiliyordu. Oysa ümmet bu alanda yapılabilecek en ince ayrıntıya kadar ortaya koyduğu çalışmalarla sahihi sakiminden ayrılmış ayıklama yapılmış bir ilmi gelenek ortaya koymuştu. Hadislerin eleştirilerek tamamıyla güvensiz bir zemine taşındığı ahir zamanın gazeteci kılıklı çapsız, güya din bilginleri, meseleyi hep uçlarından sallandırarak sünnet etme operasyonunu ağızlarından salyalar akıtarak gerçekleştirdiler.

Tamamen Kur'an'ı ve sünneti anlama adına gösterilmiş ilmi çabalardan soyundurulmuş ve peygamber gibi ilk elden Allahtan aldığı vahyi insanlara anlatacak ve anlama-

dıkları yerleri izah edecek en temel faktörden yoksun bir şekilde ne yaptığını bilmeyen ilimle alakası malumat derecesinde olan insanların, her gün yeni bir şey bulma ve icat etme popülizmi, şimdilerde olmasa bile yakın bir zamanda Kur'an'ında sorgulanabilir hale getirildiğinin farkında olmadıklarını göstermektedirler.

Uydurulmuş, indirilmiş gibi cahil insanların içini gıcıklayıcı sloganlarla İslam'ın sorgulama hakkının bilen bilmeyen herkese verilebileceği anlayışı topluma deklare edildiğinde, Kur'an gibi ilahi bir kelamın anlaşılması konusunda bir kısım ilimlerin bilinmesine gerek olmaksızın anlaşılabilceği yaklaşımı, insanlara çok cazip geldi ve maalesef bugün herkesin bilmeden konuşabileceği kitap haline getirilen Kur'an'ın başına nasıl bir çorap örüldüğünün hala farkına varılmış değildir.

Şimdilerde dini metinlerin insanların kendine yaklaşımda destursuz olmaya-acağı merhalesi geçilmiş olması sebebiyle, Kur'an'ın 14 asırlık kendisine edeple yaklaşılması gereği ortadan kalkacak ve ilimle alakası devenin terzilikle alakası boyutunda olan herkesin Kur'an'ın gerekli bir kitap olmadığı kanaatini sergilemesine vesile olmaktadır.

Çok yakın bir zamanda Kur'an'ın ilk elden anlaşılması ve uygulanması için gerekli olan delillerin sıfır ilmi gereklilik yaklaşımıyla atılması sonucu, Kur'an'ın niçin indirildiği gerçeğinden sapmış anlayışlarla, Kur'an'ın ortadan kaldırdığı şirk ve küfür ortamından rahatsız olmayan seküler, anlayışa sahip insanların, Kur'an'da bu da yok, şu da yok yaklaşımıyla İslam'ı kendi kelaynak görüntülerine benzetme çabaları hız kazanacaktır. Çünkü Kur'an'ı doğru anlama vesilesi ilimler yok edilmiş, İsa'dan çok sonraları gelerek incili tahrif etmiş tipler gibi Kur'an'ı keyfine göre anlayacak ve tahrif edecek tipler türetilmiş ve bu tipler hazır kıta çalışmalarına devam etmektedir.

Kur'an'ın ilk nüzulü ile beraber ne dendiğini ve ne yapılması gerektiğini Peygamber sav in uygulamalarından öğrenen ümmetin, asırlar boyu süregelen İslam'ın şiarı olmuş, Müslümanca davranışları, bunlar Kur'an'da yok denilerek katledilmektedir. Bunun sonunun Kur'an'ı şaibeli kitap haline getirip tamamen terk etmeye gideceğini görmek için çok arif olmaya gerek yoktur.

Bilinmelidir ki, toplama çarpma çıkarma işlemlerini bilen birisi matematiği tam olarak bildiğini iddia ederek, matematiğin olmazsa olmazı küme, fonksiyon, algoritma vs gibi konuları bilmeyi gereksiz görürse, pazardan alışveriş yaparken işini çözebilir ama fabrikasyon üretim, fizik hesaplamaları, kimya hesaplamaları, uzay hesaplamaları vb konularda yolda kalır.

Kur'an bize yeterlidir diye bütün külliyyatı sıfırlayanların pazarın dışında dizlerinin dermanı çözülür. İçinde yaşadığı dünyanın kendisine dayattığı seküler hayata mahkûm olur. Zaten sorun da burada görülüyor. Kur'an'ın hayatın siyasasına dokunan taraflarını es geçme eğiliminde olan bir yaklaşım Kur'an bize yeter borusunu öttürüyor.

Editör

Ezân-ı Muhammedî

Kur'ân bize yeter' diyenler, ezân-ı Muhammedî konusunda acaba ne derler? Lafızları Kur'ân-ı Kerim'de olmadığı için ezânı da yok mu sayarlar acaba?

Hız. Peygamber efendimiz, 622 yılında Mekke'den Medine'ye hicret edince ilk iş olarak Ensâr ile Muhâcirleri birbirine kardeş yaptı. Bu iki toplumu kardeşlik bağı ile birbirine bağladıktan sonra, bunların yardımı ve desteği ile Medine'nin merkezinde bir mescid yani câmi yaptırdı. Mescid yapıldıktan sonra Müslümanlar günde beş vakit namaz için bu mescide toplanmaya başladılar. Namaz vakitlerini bildiren bir alâmet olmadığı için sahâbenin kimisi erkenden geliyor, kimisi de geç kalıyor ve ancak namaz kılındıktan sonra gelebiliyordu. Hız. Peygamber efendimiz, namaz vakitleri girdiğinde "namaz toplayıcıdır" manasına gelen "es-salâtü câmiatün" cümlesini nida ettiriyor; diğer taraftan da namaz vakitlerinde cemaati nasıl toplayacağını sahâbe-i kirâm ile istişâre ediyordu. Fikir beyan edenlerden kimileri namaz vakti girdiğinde bir boru öttürülmesini, kimileri çan çalınmasını, kimileri yüksek bir yere bayrak dikilmesini, kimileri yüksek bir yerde ateş yakılmasını teklif ettiler. Hız. Peygamber efendimiz, diğer dinlere ait olan bu şiarların hiç birini kabul etmedi.¹ İstişâreleri devam ettiği günlerden birinde bir sabah Abdullah b. Zeyd, Hız. Peygamber efendimize geldi ve şöyle dedi:

"Ey Allah'ın elçisi, bu gece ben uyurken üzerinde iki yeşil parçadan elbisesi bulunan elinde bir çan taşıyan bir adam yanıma geldi ve benimle birlikte dolaştı. 'Ey Allah'ın kulu, bu çanı bana satar mısın?' dedim. O, bana 'bunu ne yapacaksın?' dedi. Ben de ona 'insanları, bununla namaza dâvet ederiz' dedim. O da bana 'ben, sana bundan daha hayırlı olan bir yol göstereyim mi?' dedi. Ben de 'olur, nedir o?' diye sordum. O da bana şu sözleri öğretti' dedi ve ezânın lafızlarını telaffuz etti. 'Sonra da namaza kalkacağın zaman şöyle dersin' dedi ve kâmetin lafızlarını telaffuz etti.

Bunun üzerine Hız. Peygamber efendimiz 'inşallah bu gördüğüm, sadık bir rüyâdır. Bilâl'e git ve sana öğretilenleri ona öğret, Ezânı o okusun. Çünkü onun sesi, senin sesinden daha yüksek ve daha gürdür' dedi. Abdullah b. Zeyd der ki: "Bilâl ile kalktık; ben ona öğretmeye başladım, o da ezânı okudu."² Bir rivâyette de Abdullah, rüyâsını anlatmak üzere Hız. Peygamber efendimizin huzuruna geldiğinde vahyin kendisinde önce geldiğini öğrendi.³

Hız. Bilâl'in okuduğu ezânı evinde işiten Hız. Ömer, koşarak Hız. Peygamber efendimizin yanına geldi ve 'Ey Allah'ın elçisi, seni hak din ile gönderen Allâh'a yemin ederim ki, ben de rüyamda aynısını görmüştüm.' Ömer'i dinleyen Hız. Peygamber efendimiz de 'Allâh'a hamd olsun'dedi."⁴ Bir rivâyette de "vahiy, seni geçti ey Ömer"⁵ dediği geçmektedir. Böylece ezân hicrî birinci yıl (622) veya bir rivâyete göre ikinci yılda (623) meşrû kılınmış yani şeriatte yerini almış oldu. Hız. Bilâl'in o gün sabah okuduğu ezân ile başlayan bu dâvet bugüne kadar devam etmiş, kıyamete kadar da devam edecektir.

"Sözlükte 'bildirmek, duyurmak, çağrıda bulunmak, ilân etmek' mânâsında bir masdar olan ezân kelimesi terim olarak farz namazların vaktinin geldiğini, nasla belirlenen sözlerle ve özel şekilde müminlere duyurmayı ifade eder. Aynı kökten gelen müezzin 'ezân okuyan kimse', mi'zene de 'ezân okunan yer' yani minare demektir. Ezân kelimesi Kur'ân-ı Kerim'de bir yerde 'bildiri, ilâm' mânâsında geçerken⁶ terim anlamında ezâna, nidâ kökünün türevleriyle iki âyette⁷ işâret edilmiş-

tir. Ezân sözlük anlamında ve çeşitli fiil kalıplarıyla yedi âyette, müezzin de yine bu çerçevede 'çağrıcı, tellâl' mânâsında iki âyette yer almaktadır. Hadislerde ise ezân kelimesi terim anlamında hem isim olarak hem de çeşitli fiil kalıplarıyla sıkça geçmektedir"⁸

Yukarıda geçen rivâyetlerden anlaşılan o ki Ezân, hem vahiy ile hem de sahâbeden birkaç kişinin sâdık rüyâsı ile dindeki yerini almıştır. Hız. Bilâl'in okuduğu ezânı işitir işitmez koşarak Hız. Peygambere gelen ve kendisinin de bunu rüyâda gördüğünü fakat Abdullah'ın kendisinden erken davrandığını söyleyen Hız. Ömer'e, Hız. Peygamberin "bu hususta vahiy senden önce davrandı ey Ömer"⁹ demesi ezân konusunda vahyin geldiğini bildirmektedir. Yukarıda işâret edilen âyetler de ezânın meşrûiyetinin delilidir.

Vahy-i metlûv ve vahy-i ğayr-i metlûv ayırımını kabul etmeyen ve 'Kur'ân bize yeter' diyenler, ezân-ı Muhammedî konusunda acaba ne derler? Lafızları Kur'ân-ı Kerim'de olmadığı için ezânı da yok mu sayarlar acaba? Lafızları sahih hadis kitaplarımızda çok net bir şekilde yer alan ezân ve kâmet, okunmaya başladığı günden bugüne kadar değişmeden gelmiştir. Bugünden sonra da kıyâmete kadar okunmaya devam edecektir. Asr-ı saâdetde okunduğu şekliyle kıyâmete kadar devam etmesi, sahâbe ve tâbiûn dâhil bütün müslümanların icmâdır. 'Kurân bize yeter' diyenler bu icmâ nasıl yok sayacaklar? Böyle diyenler, asr-ı saâdetde yaşasalar ve Hız. Bilâl ezân okuduğu zaman Hız. Peygamber efendimize 'ey Allah'ın elçisi, bu okunan ezân Kurân'da yok' deselerdi, Peygamberimizden ne cevap alırlardı? 'Kur'ân bize yeter' diyenler oturup bunu bir düşünseler iyi ederler.

1) Buhârî, Ezân, 1; Müslim, Salât, 1-5; Ebû Dâvûd, Salât, 27.

2) Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 43; Ebû Dâvûd, Salât, 28.

3) Belâzürî, Ensâb, I, 323.

4) Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 43; Ebû Dâvûd, Salât, 27.

5) İbn Hişâm, II, 151; Belâzürî, Ensâb, I, 323.

6) Tevbe, 9/3.

7) Mâide, 5/58; Cum'a, 62/9.

8) Abdurrahman Çetin, "Ezan", DİA, XII, 36.

9) İbn Hişâm; II, 151; Belâzürî, Ensâb, I, 323.

Kur'an Bize Yeter Söyleminin Zemini ve Bağlamı

Din, Nebî'nin sünneti olmadan metne indirgenen Kur'an'dan okunarak veya açıklanarak ortaya çıkarılamaz ve yaşanamaz. Kaldı ki ortaya çıkan şeyin Kur'an ile bir ilgisi olamaz. O, sadece onu okuyan insanın zihinsel süreçlerinden biri olur.

Bir lafzın doğru olması; manası, muradı, maksadı ve mefhumuyla mümkündür. Lafızların da zemini ve hafızası vardır. Lafzı teşkil eden kavramlar ve kelimeler, o zeminde ve hafızada anlam kazanır. Bir lafız, maksadından, muradından ve mefhumundan soyutlandığı zaman, başka zeminler başka muradlar ve mefhumlar tarafından da doldurulabilir. Münâfikûn suresinde işaret edildiği gibidir durum: "Sana geldikleri vakit o münafıklar dediler ki: Şehadet ederiz hakikaten sen şüphesiz Allah'ın Resulüsün, Allah da biliyor ki: Hakikaten sen şüphesiz O'nun Resulüsün, bununla beraber Allah şehadet ediyor ki doğrusu münafıklar kat'iyen yalancıdır." Öyleyse aynı lafız, zeminine ve içinin doldurulma biçimine göre farklı anlamlar hatta birbirine zıt anlamlar içerebilir. Yaklaşık son yüz yıldır Müslümanların bir biçimde gündemine giren *Kur'an bize yeter* söylemi ortaya çıkarılma ve kullanılma biçimine göre böyle bir durumla karşı karşıyadır.

Oysa bir Müslüman açısından tarihsel gerçeklik olarak *Kur'an bize yeter* cümlesinin, zemini, maksadı, muradı ve mefhumu bizatihi Kuran, Sünnet ve Müslümanların temeddün tecrübesidir. Dolayısıyla bir Müslüman için bu cümle olgusal olarak bir ilke, Müslümanların tarihi tecrübelerinin tabii zemini ve mefhumudur. Sünnet de ashabın kavli ve içtihi da ulemanın istidlal ve istinbatı da hakimlerin hikmeti, âriflerin keşfleri bu zemin üzerinde yerini bulur. Hz. Aişe'nin Efendimiz'in ahlâkı sorulduğunda "Kur'an okumuyor musunuz" demesi, Hz. Ömer'in "Kur'an bize yeter" tenbihi ve yine Hz. Aişe'nin "Kur'an size yeter" sözü bu minvaldedir. Ancak burada bilinmesi gereken husus, bu cümlelerin maksadının Nebî'den ve hayat olarak yaşanan dinden soyutlanma gayesi taşınmamasıdır. Çünkü Müslümanlar, Kur'an'ı ve dini, Nebi

ve onun ilk muhataplarının dini hayat haline getirmelerinden bilirler. Öyleyse Kur'an dediğimiz şey, sırf bir metne indirgenemez. O, Hz. Peygamberin onu tebliğ, tebyin ve tefsir etmesi ile Kur'an'dır. Nihayet biz neyin Kur'an olduğunu Nebi'nin demesiyle biliyoruz.

Dolayısıyla 19. yüzyılda ortaya çıkan *Kur'an bize yeter* iddiası ve akımının birinci derecede gelenek ve Müslümanların usûlleri ile doğrudan bir ilgisi yoktur. O daha çok ortaya çıktığı döneme ait bir söylemdir. Tarihsel anlamda belki bazı Hâricîlerin, bazı Selefilerin ve Mutezilî âlimlerinin tutumuna benzetilebilir. Ancak bu benzetme ve atıf, gelenekten bir meşruiyet arayışı olarak da değerlendirilebilir. Çünkü gelenekte mezhepler ve âlimler arasındaki farklılıklar bir usûl tartışmasıdır; esas tartışması değildir. Oysa çağdaş söylem tamamen esasla ilgili tartışmalar yapmakta, önce tarihi tecrübeyi, sonra Nebî'yi sonra da bizatihi Kur'an'ı, *Kur'an bize yeter* söylemi ile bertaraf etmektedir.

Öyleyse 19. yüzyılda ortaya çıkan *Kur'an bize yeter* söylemi gelenekten gelen bir usûl ve anlama biçimi değildir. Tarihin bir döneminde belli gerekçelerle ortaya çıkan, kendine özgü maksadı ve muradı olan bir söylemdir. Onun mana ve mefhumu çıktığı dönemin şartlarında bilhassa Oryantalistler tarafından belirlenmiş, kendine muhatap olarak da Müslümanların içinde belli bir kesimi ve anlama biçimini bulmuştur. Bilhassa Hint bölgesinde Modernist Selefiler söz konusu ilkeyi benimsemiş ve kendilerini ve İslam'ı yenilemenin bir ilkesine olarak kabul etmişlerdir.

Aslında *Kur'an bize yeter* söylemi, yine Aydınlanmacı oryantalistler tarafından dillendirilen "İçtihat kapısı kapandı", "Gazzâlî'den sonra düşünme bitti" söylemleri ile birlikte ele alınırsa

maksadı ve muradı çok daha iyi anlaşılır. Tarihsel olarak neredeyse aynı dönemde ortaya atılan bu iddialar, yeni kurulan ve insanlığa evrensel bir değer manzumesi olarak sunulan Aydınlanma metafiziğinin önündeki en önemli engel, İslam ve Müslümanların Nebi telakkisi ile Müslümanların tarihi tecrübesi olduğu hükmüne dayanır. Buradaki asıl amaç, Aydınlanma dışındaki tüm inanma ve yaşama biçimlerini tarihin, zamanın ve mekânın dışına atmak ve onu fosilleştirmektir.

Bundan dolayıdır ki 19. yüzyıl ile birlikte tüm dünyayı belirleyen yeni Batı metafiziği ve Aydınlanma değerleri, her şeyi kendine göre tanımlarken, İslam dünyası için çözümler arayan bazı âlimler ve düşünürler de bu yeni duruma göre konuşlanmaya başladılar. Bu süreçte bilhassa âlimlikten aydınlığa geçen bazı düşünürler, Müslümanların içinde bulunduğu *geri kalmışlık* durumu ve Batıların içinde *bulunduğu ileri gitmişlik* durumunu analiz etmeye çalıştılar. Bu çerçevede Batılı Rönesans, Reform ve Aydınlanma düşünürlerinin ruhban sınıfına ve kiliseye karşı mücadelesini merkeze aldılar. Batının bugünkü ilerlemesini, akıl ve bilim pozisyonunu kilisenin ve ruhbanların bertaraf edilmesine bağladılar ve süreci aklın zaferi olarak ilan ettiler.

Modernist Selefiler, özellikle bu şemayı ve süreci kendi tarihlerine uygulamaya başladılar. Onlara göre tıpkı Batı'daki ruhbanlar ve Kilise, nasıl Hz. İsa'yı istismar etmiş, İncil'i bozmuş, yanlış yorumlamış veya tahrip etmişlerse bizde de mezhepler ve tarikatlar başta olmak üzere ulema, İslam'ı sağlıklı yorumlayamamış, akli ikinci plana atmış, adeta yeni bir ruhbanlık oluşturmuş ve Müslümanları geri bırakmıştır. Hadisler vasıtasıyla inşa edilen Peygamber telakkisi de bu anlayışın tezahürü olarak sorunludur. Öyleyse biz de Batı'da ortaya çıkan yeni bilim adamları ve düşünürlerin yaptıkları gibi tarihimize ruhbanlaşan ve adeta bir kiliseye dönen mezhepleri ve tarikatları, hatta uydurma hadislere dayanan Peygamber anlayışını aşarak, yeniden Kur'an'a dönebilir onu yeniden yorumlayabilir ve

yeniden akıl merkezli bir dünya kurabiliriz demişlerdir.

Burada iki temel mantık ve bilgi hatası vardır. Bunlardan birincisi Batı'daki Reform, Rönesans ve Aydınlanma sürecinin hem tarihsel hem de bilgisel olarak yeterince bilinmemesidir. Yine ikinci olarak Kur'an, vahiy, Nebi, sünnet, hadis ile ilgili tanımlarını kendi geleneklerine göre değil, yanlış anladıkları Aydınlanma ilkelerine göre yapmaları ve bunun sonucu olarak da Kur'an'ı bir metne indirgemeleridir.

Aydınlanma süreci her ne kadar ilkesel olarak Kilise'yi reddetse de Kilise kökenli rasyonalizme ve uzun süreden beri devam eden gelen rasyonelleşme sürecine çok şey borçludur. Buradaki karşı çıkış sırf epistemolojik değildir. Hatta Aydınlanma düşüncesi, birinci derecede kurgusal olarak icat edilen Antik Yunan'ın değil, 12. yüzyıldan itibaren kendi içinde gittikçe rasyonelleşen Kilise rasyonalizminin bir uzantısı olarak kabul edilebilir. Dolayısıyla Batı dünyasında laikleşme ve sekülerleşme olarak nitelediğimiz süreç, zaten ortaya çıkışı seküler ve laik olan bir *din anlayışının* uzantısıdır. Ruhbanların din ve Tanrı anlayışının yerini filozofların ve bilim adamlarının din ve Tanrı anlayışı almıştır. Her ikisi de köken itibarıyla müteâil ile irtibatsız süreçlerdir. Dolayısıyla buradaki Tanrı, ahlâk, öte, dünya, din telakkileri oluşları itibarıyla laik ve sekülerdir. Hatta paradoksal görünebilir ama ruhbanlık ve mistiklik, müteâil ile bir irtibata sahip değilse diğer unsurlara göre daha laik ve daha seküler tutumlardır.

Öyleyse reformcuların, *sadece kutsal kitap, İncil'e dönüş veya bize İncil yeter* söylemi, laik bir mistik sürece yine başka laik bir mistik ve rasyonel karşı çıkıştır.

Oysa İslam tarih tecrübesinde böyle bir şema ve süreç ile karşılaşılması mümkün değildir. Çünkü ortaya çıkışı nübüvvet telakkisi, sünnette dinin müşahhaslaşması, fikhin, kelamın, hikmetin ve irfanın sünnetin uzantısı olarak tezahür etmesi, ulemanın bu bağlamı taşıyıcı işlevi, zaman, mekân ve siyaset anlayışının da bu sürecin tabii sonucu olarak zuhur etmesi, Batı'daki gibi bir şemanın ortaya çıkmasına imkân vermez. En başından beri dinî-dünyevî ayrımını bir itibar kılan Müslüman âlimler, her konuda tevhidin parçalanmaması ve bilhassa düaliteye sebep olmamak için gayret sarfetmişlerdir. Kur'an'ın mihenkliğinde ve zemininde Sünnet tezahür eder lakin Sünnet, Kur'an'dan bağımsız bir delil veya kay-

nak olarak ortaya çıkmaz. O Kur'an'ın ete kemiğe bürünmüş, hayat halidir. Sünnet'in uzantısı olan ilimler ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan dünya tasavvuru da Kur'an ve Sünnet'in zorunlu sonucudur. Dolayısıyla bir Müslüman, ilke olarak hayatının hiçbir sürecinde Kur'an'dan bağımsız bir hafızaya, dile, hayat nizamına ve dünya tasavvuruna sahip olamaz. Başka kültürlerden ve geleneklerden ya da tarihi tecrübelerden tevarüs ettiklerini de peygamberlerin mirası olarak kendi sürecine ve bağlamına eklemeler.

Öyleyse 19. yüzyılda ortaya çıkıp Aydınlanma sürecini ve ilkelerini kendine zemin yaparak Müslümanların tarihi tecrübesini ruhbanlığa indirgeyerek, *Kur'an bize yeter* denilmesinin Kur'an ile ve hatta Müslümanların tarihi tecrübesi ile herhangi bir irtibatı yoktur. Protestanların İncil'e yüklediği anlama benzer bir biçimde buradaki Kur'an, sadece heva ve hevesin meşruiyetini sağlayacak, müteâil bağlamı olmayan sıradan ve kurgusal bir metin ve lafızdır. Oysa Kur'an sırf bir metin değil o aynı zamanda Sünnet'te, Müslümanların amelinde, ahlâkında, nazariyatında, tarihi tecrübesinde tecelli ve tezahür eden, ete kemiğe bürünen, hafıza, dil, hayat nizamı ve dünya tasavvuru olan bir mefhum, kaynak ve zemindir.

Kur'an, Müslümanların gerçekliği olan tarihi tecrübesinden soyutlandığı zaman kendisine dönülecek bir Kur'an'dan söz edilmesi mümkün değildir. Çünkü sırf metne dönüştürülmüş bir Kur'an, modern değerlere göre araçsallaşmış bir unsurdan başka bir anlam taşımaz. Bu durumda Müslümanlık da artık sadece bir imaj ve simülasyondan ibaret olur ve zihinsel bir imgeye dönüşerek kaybolur. Böylelikle tarihten temizlenen İslam ve Müslümanların tarihi tecrübeleri, bugünün ve geleceğin gündeminden çıkar.

Öyleyse *Kur'an bize yeter* söylemini ve ekolünü, kaynak olarak İslam tarihine hamletmek de ciddi riskler taşır ve asıl onu oluşturan zemini görmemizi engeller. Zaten oryantalistlerin istediği de budur. Nitekim *Kur'an bize yeter* söylemi bu haliyle, Kur'an'la Kur'an'ı bertaraf ederek Müslümanları tarihin dışına atmak ve yeni Kur'an, Tanrı, din, ahlâk yorumlarıyla Aydınlanma değerleri doğrultusunda *yeni bir İslam* telakkisi ortaya koyma çabasıdır. Bu durum Müslümanlar arası bir icma'yı ortadan kaldıracığı için Müslümanların yekpareliğini de bertaraf eder. Paradoksal olarak tevhide sağlaması gereken Kur'an, Müslümanları birbirinden

ayırmanın aracı haline getirilir.

Kendi kültür ve geleneğinde Nebi'ye yer olmayan bir geleneğin Kur'an ile Nebi arasındaki irtibattan rahatsızlık duyması da çok normaldir. Nitekim Modernist Selefî ve Yeni Hâricîlerin Nebi'nin Kur'an ile ilgili söz söyleme hakkını ve mihenk oluşunu elinden alarak bu hakkı kendilerine ve kendileri üzerinden Aydınlanma değerlerine atfetmeleri paradoksal olarak muratlarının ne olduğunun da göstergesidir. Din, Nebi'nin sünneti olmadan metne indirgenen Kur'an'dan okunarak veya açıklanarak ortaya çıkarılamaz ve yaşanamaz. Kaldı ki ortaya çıkan *şeyin* Kur'an ile bir ilgisi olamaz. O, sadece onu okuyan insanın zihinsel süreçlerinden biri olur. *Kur'an bize yeter* söyleminin kendini zeminsiz bırakmasının en önemli tutarsızlığı, Kur'an'ı tefsir ve tevil ederken ortada bir mihenk bırakmamasıdır. Kur'an sanki ilk kez ve sadece kendilerine nazil oluyor gibi onu okumak ve tefsir etmek bir manada kendini yeni bir peygamber olarak nitelemektir. Dolayısıyla Nebi'yi ve ulemayı mihenk olmaktan çıkarıp kendi akıl ve anlayışlarını *mihenk* haline getirdiklerinde ölçünün ne ve kim olacağı hususu belirsiz kalmaktadır. Kendi meşruiyetlerini sağlarken ortaya attıkları tarihsel anlamda inşa edildiğini iddia ettikleri bir Nebi anlayışına karşı çıkarırken kendilerini Nebi yerine koymakta ve Kur'an'ın kendisine nazil olduğu ve bize "Bu Kur'an'dır" diyen Nebi'yi de ortadan kaldırmaktadırlar. Oysa Nebi ve Sünnet, tarihi olarak bir gerçeklik, usûl olarak bir mihenk ve vasıta, mefhum ve mana olarak da Kur'an'ın dili ve tefsiridir.

Hâsılı içinde yaşadığımız Aydınlanma metafiziğinin uzantısı olan hayat nizamı ve dünya tasavvurunda Nebi'ye ve Sünnet'e tutunmak *peygambercilik* yapmak veya Kur'an'ı geri plana atmak değil; aksine Kur'an'a tutunmak hatta aslî bağlamında *Kur'an bize yeter* demektir. Nebi'nin olduğu bir yerde din, sünnette tezahür ettiği için bir kavmin, sınıfın, zümrenin çıkarları belirleyici olmaz. Sünnet vasıtasıyla ulema ve düşünürler, hangi dönemde yaşarlarsa yaşasınlar, vahiyle canlı irtibatlarını sürdürürler ve sürekli tevil ve tabirle İslam'ı içinde yaşadıkları çağa ifade ederler. Kendi dışındaki tüm mirası da bu mihenkle araçsallaştırarak kendi süreçlerine dahil ederler. Vahyin sona ermesine rağmen tevil ve tabirin sürekliliği Kur'an'ın her zamana ve mekâna tecelli ve tezahürü bakımından son derecede önemlidir.

YAREN MEKTUPLARI

Kılavuzsuz Yola Düşeni Vesvese Kapar

Günümüzde de çok yoğun bir şekilde yaşandığı gibi; Her şeyi, özellikle de dini bir takım inanç ve amel değerlerini tamamen akıl marifetiyle tartmaya ve değerlendirmeye kalkışmak kimi açmaz ya da sapmalarla karşı karşıya bırakabiliyor insanı.

Yine ve tekraren, selamların en güzeli ile selam ve cânü gönülden muhabbet olsun sana sevgili yarenim.

Nasılsın görüşmeyeli, beden, akıl ve ruh sağlığı olarak sıhhat ve afiyet-tesindir inşallah?

Düşünüyorum da sevgili dostum; Rabbimiz biz insanları ne muhteşem nimetlerle donatmış. İnsan olmak, her şeyi özgürce düşünebilmek, akletmek, Hakkı batıldan, iyiyi kötünden ayırt edebilmek ne güzel bir ih-san değil mi?

Ve yine, özgür iraden ile tercih edebilmek hayatına dair yapmak ya da yapmamak istediğin şeyleri el-hamdülillah?

Ancak günümüzde de çok yoğun bir şekilde yaşandığı gibi; Her şeyi, özellikle de dini bir takım inanç ve amel değerlerini tamamen akıl marifetiyle tartmaya ve değerlendirmeye kalkışmak kimi açmaz ya da sapmalarla karşı karşıya bırakabiliyor insanı. Bu itibarla akli, onu yatan yüce kudretin Vahy-i Keriminin kontrol ve gözetimine vermek daha güven ve huzur içerisinde bir hayatın kapılarını aralıyor inanan insanlara değil mi sevgili dostum.

Bunu yakın bir zamanda yaşadığım bir diyalogdan sonra daha iyi anladım ve hamd ettim Yüce Rabbime.

Geçenlerde uzun seneler önce tanıdığım ve neredeyse aynı inanç ve değerlere sahip olduğumuzu zannettiğim bir dostumu ziyarete gitmiştim. Bir şeyler ikram etmek istedi do-

ğal olarak. Ben de niyetli olduğumu ifade ederek nezaketle geri çevirmek zorunda kaldım bu teklifini.

O da “Hayırdır inşallah, Ramazan ayındayız da benim mi haberim yok?”

İçime bir sıkıntı düştü yârenim o an. Cevap vermek gelmedi içimden sustum. Hiç gündeme getirmek istemediğim bir durumu oruçlu olma halim. Susarsam belki ısrar etmez ve konu kapanırdı. Ama öyle olmadı maalesef;

“Niye susuyorsun âbi? “Allah (cc) Kuranda Ramazan orucundan başka bir farz oruç mu emr etmiş yoksa”? Dedi.

Niyet ettiğim Ramazan orucunu bozmak zorunda kaldığım için kefareret olarak başladığımı söylediğimde ise,

“Yazık ediyorsun kendine İbrahim abi, benden söylemesi, hemen bir şeyler ikram edeyim de bozuver şu asılsız orucu, boşu boşuna aç durma, Kur’an’da öyle bir şey yok” deyiverdi.

Kur’an da; Yemin, Zihar ve benzeri bir takım nedenlerden dolayı kefareret ile ifade edilen oruçların beyan buyrulduğunu ve kimilerinin 60 gün olarak tanımlandığını söyledim. Ramazan ayında bozulan oruçlarla ilgili de Buhari de geçen Sahih bir Hadis-i Şerifte Peygamber efendimiz(sav)in kasten bozulan Ramazan orucuna kefareret gerektiği hususunda beyanın olduğunu, buna istinaden tuttuğumu ifade ettim.

“O rivayetin doğru olduğu ne malum? İbadetler için ne olduğu belli olmayan ve Hadis diye yutturulan rivayetleri kabullenmek ne kadar doğru? Velez ki ilgili metin doğru olsa bile Hadislerden yola çıkarak ibadet etmek Peygambere ibadet etmek, dolayısıyla onu ilahlaştırmak olmaz mı?” dedikten sonra bir an durdu ve bir yitik bulmuşçasına “**Sahih hadis mi dedin? Allah Allah! Sen hâlâ oralarda mısın?** Allah’ın koymadığı hükmü peygamber nasıl koyarmış? Deyiverdi. Kendisinden izin isteyerek o an aklıma gelen Araf Suresi 157. Ayeti okudum telefondan; “Onlar ki, yanlarındaki Tevrat ve İncil’de yazılı buldukları ümmi nebi resule, tabi olurlar. O ki, iyiliği emr ve tavsiye eder ve onları kötülükten de men eder. **Temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar, zahmet ve sıkıntı veren şeyleri onlardan kaldırır, onlardan bağları çözer, ona iman eden, ona saygı gösterenler ve ona yardım edenler ve ona indirilen nura tabi olanlar işte kurtuluşa erenler bunlardır.**” Peki, sevgili dostum buradaki helal ve haram hükümleri koyma ifadeleri ne anlama geliyor sence, ayetlerde detaylarına girilmeyen konuların açılımı olabilir mi? Dedim.

“Hayır, o Kur’andaki helal ve haramları ifade ediyor, peygamberin helal ve haram belirleyebileceğini değil.” Dedi.

“İyi ama zaten o durum “O ki, iyiliği emr ve tavsiye eder ve onları kö-

“Kur’an bize yeter” diyen ve bunda gerçekten samimi olan insanlar aslında en samimi Sünnet savunucusu olmalıydılar. Çünkü samimi bir şekilde “Kur’an bize yeter” diyen kardeşlerimiz Kur’an da Resul(as)a biçilen yer, sorumluluk ve hakları ile ilgili olan ayetlere de imanetmiş olmalıdırlar doğal olarak.

tülükten de olandan men eder.” Buyrularak ifade edilmiş, haram ve helal koyma ondan sonra ifade buyrulmuş” dedimse de **“Peygamberin** görevi açık tebliğ **idi o da bitti.** Artık Müslümanın mükellefiyeti Sünnet diye yutturulan ve çoğu uydurma olan rivayetlere, mezhep, tefsir vs. gibi şeylere itibar ederek aklını başkalarına ipotek etmek değil, Allah(cc) ın verdiği akılla doğrudan doğruya Kur’an’a yönelmek ve ona göre amel etmektir, aksi şirktir. Dedi, bir an durdu ve;

Ne yani; “Size dininizi tamamladım ve ondan razı oldum” diyen Alla(cc), kullarına yalan mı söylüyor, ya da geleneksel bir şekilde bize İslam diye anlatılanlar mı yalan? Ankebut 51. Ayette buyrulduğu gibi **“Kur’an bize yetmiyor mu”** Allah aşkına abi?” demesin mi sevgili yârenim!

Benzeri türden daha bir şeyler anlatmaya devam etti ama o bütün bunları bir solukta bana anlatmaya çalışırken ben maziye dalmış, onlarca yıl birlikte hadis, fıkıh, tefsir usulleri okuduğumuz, İslam tarihi mütalaaları yaptığımız kardeşimin ne zaman, kimler tarafından ve nasıl bu hale getirildiğini düşünüyordum teessür içerisinde.

Sosyal medya da zaman zaman rast geldiğim kimi videolarda da arkadaşımın anlattığı içerikte paylaşımlara rastlamış ve iyi niyetli olduklarını düşünerek sadece üzülerek geçmiştim.

İlahiyat fakültesi bitirerek İslami ilimler tahsil etmiş, ilim adamı niteliğinde olduğu kabul edilen kimi zevat, Âmennâ ve Saddagnâ. Diyeceğimiz bir şekilde “Allah Kur’an’ı apaçık, mübeyyen ve anlaşılır olarak göndermiş, dini tamamladığını beyan buyurmuş, insanı da bunları anlayabilecek akıl olgunluğunda yaratmıştır.” Dedikten sonra, arkadaşımın Kur’an’ın inananlara yetmesi konu-

sunda delil gösterdiği Ankebut suresi 51 ayette de olduğu gibi nice ayetleri bağlamlarından kopararak, nüzul sebebiyle ilgili bağlantısını yok sayarak ya da her şeyi akıllarıyla ve tezlerine malzeme olacak şekilde yorumlamaya kalkışarak delil göstermek suretiyle **Peygamber ise tebliğini yapmış ve görevini tamamlamıştır.** Ondan sonra da ne peygamberin örnekliğine ne de sünnetin rehberliğine ne o gün ne de bu gün ve bundan sonra ihtiyaç yoktur. Allah kendisi ile kulları arasında da velev ki önerilecek olan kişi peygamber yani onun sünneti de olsa Kur’an’dan başka bir metin ve aracı istememektedir. Çünkü peygamber sadece kendisine vahy edilen ayetleri tebliğ mükellefiyet ve yetkisine sahiptir.

İslam’ı dosdoğru anlamak ve yaşayabilmek konusunda “Kur’an bize yeter,” Herkes Kur’an’ı Peygamberin önderliğine, bize ulaşıncaya kadar neler eklenmiş, neler çıkarılmış belli olmayan ama yine de Sahih Sünnet diye pazarlanan metinlerin rehberliğine gerek olmadan, kendince, bildiğince okur, anlar ve yaşayabilir. Denilebiliyordu.

Merak ettiğim şey; Acaba bu zevat, bu tür söylemleriyle kendilerini mi önder, öğretici, kılavuz olarak vitrine çıkarmaya çalışıyorlar yoksa daha da garibi “Hocalara, eğitimcilere de gerek yok her fert kendince Kur’an’ı mealinden de olsa okuyup, anladığı şekilde ibadet edebilir” mi diyorlar? Ki; Şahit olmuş olduğum birkaç örnekte bu işin böyle algılandığı ihtimalinin yüksek olduğudur.

Yok, eğer hocalar, eğitimciler bu işin içine girecekse ki girmelidirler ve onlar da Rasulullah(sav)in sünnetini Kur’an’ı anlama da kendilerine kılavuz edinmeleri gerekir, aksi bir uygulamada ise kendilerini peygamberden daha iyi anlama makamına koyarak, önderlik iddiasıyla otorite

olarak pazarlamış olurlar.

O an düşündüm; Ezeli düşmanımız İblis nasılda sinsi bir şekilde sağdan yaklaşıyordu avlarına sevgili yârenim!

Yol ve yolcu, yolcu ve kılavuz, kılavuz ve istikamet bilgisi olmazsa olmazlarından olmalıydı bir hedefe doğru yola koyulacak olan yolcunun. Aksi takdirde hangi batağa çekildiğini, hangi fırtınalarla mezbelelere savrulduğunu iş isten geçtikten sonra anlasa da dönülmez bir yolun sonuna ulaşmış olabilirdi.

“Kur’an bize yeter” diyen ve bunda gerçekten samimi olan insanlar aslında en samimi Sünnet savunucusu olmalıydılar. Çünkü samimi bir şekilde “Kur’an bize yeter” diyen kardeşlerimiz Kur’an da Resul(as)a biçilen yer, sorumluluk ve hakları ile ilgili olan ayetlere de iman etmiş olmalıdırlar doğal olarak.

“Kur’an bize yeter” telakkisi ile ibadet ve sosyal hayat düzenlerini yalnızca Kur’an’a göre ayarlamamanın gerçek Müslümanlık olacağı düşüncesinde olan insanların aslında Kur’an’ı, İlâhi öğreti ve kontrol altında Vahy-i Kerimi anlayan, yaşayarak, göstererek, anlatarak öğreten Resul’un gözünden görerek anlamamanın kendilerini sapmalardan koruyacağını, Müslümanlık kalitelerini artıracığını gözden kaçırmaktadırlar sanki. Çünkü o, (sav) din adına bir yanlış yapması halinde Kur’an da ki örneklerde de olduğu gibi derhal Rabbi tarafından uyarılarak düzeltiliyordu.

Resulün dışındaki insanların ise tam aksine, Şeytanın “Beni azdırdığın için, yemin olsun ki, Senin doğru yolun üzerinde onlara karşı duracağım. Sonra önlerinden, arkalarından, sağ ve sollarından onlara sokulacak(vesvese vereceğim); çoğunu Sana şükreder(doğru ibadet eder) bulamayacaksın” (A’raf:16-17) diyerek açık bir hedef olarak seçtiği aşikârdır. Bu durumda âliminden cahiline, şeyhinden müridine vs. böyle bir uyarılma imkânımız söz konusu bile değildir. Dolayısıyla öndersiz çıktığımız yolda zannı galiplerimizle yaptığımız tercihler zilletimizi hazırlayabilir.

Ayrıca; Rasulullah(sav)in hayatı Vahyin kontrolünde ve rengindeydi çünkü o, (sav) Müslümanlar için en güzel örnek konumundaydı. Hz. Aişe validemizin kendisine sorulan “Resulullah’ın ahlakı nasıl-

dır?” sorusuna verdiği “O’nun ahlakı Kur’andır” uyarısından Resul (as)ın ibadet ve davranış ahlakının temel değerlerinin Kur’an’dan, Vahy-i İlâhî’den ilham ile İlâhi kontrol altında oluştuğunu anlıyor olmalıdırlar.

O halde nedir “Kur’an bize yeter” retoriğinin temelini oluşturarak Sünnete karşı ilgisiz, soğuk, daha da ileri gidilerek reddiyeci bir mantıkla yaklaşmayı gerekli ve haklı çıkarabilecek şey sevgili yârenim?

İman edilmesi gereken yegâne kaynağın ve değerın Kur’an olduğu inancını pekiştirme hassasiyeti mi? Eyvallah!

Peki, ama bu çok yerinde olan inanç ve gayret neden Sünnet-i inkâr veya ilga etmeye götürebilir ki bir Mü’mini?

Zira bizâtihi Vahy-İlâhi değil midir; “Kim Resul’e itaat ederse Allah’a itaat etmiş olur. (Resule itaaten)Yüz çevirene gelince, seni onların başına bekçi göndermedik!”(Nisa:80) buyuran.

Bizâtihi Vahy-İlâhi değil midir; “Allah’a itaat edin, Peygamber’e itaat edin ve onlara itaatsizlikten sakının. Eğer itaatten yüz çevirerseniz, bilin ki, elçimize düşen açıkça tebliğ etmekten ibarettir(Sizi iman ve itaate zorlamakla emrolunmamıştır).”(Maide:92) buyuran.

Yine, En’am suresi 114 ve Maide suresi 48 ayetlerde ki “Ey iman edenler, Allah’a itaat edin, Peygamber’e itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de (itaat edin). Eğer, bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz. Allah’a ve ahiret gününe iman ediyorsanız, onu Allah’a ve Elçisi’ne döndürün.” Beyanı da ap açık bir Vahy-i İlâhi değil midir?

Yani bu durumda elçi sadece aldığı Vahyi tebliğ eden bir postacı değil, bilakis sahih kulluk için en güzel örnektir.

Yani siz İslam Dinini anlayıp yaşama konusunda yalnızca “**Kur’an bize yeter**” diyen dostlar şunu mu demek istiyorsunuz; Peygamber bir yandan Vahy-i Kerimi apaçık tebliğ ederken bir yandan da sadece kendi hayatında uyguluyordu gelen emirleri. **Tabi ki o bunları yaparken etrafındaki Müslümanlar/Sahabeler de** “Rabbimiz ona düşenin apaçık bir tebliğ olduğunu beyan buyuruyor, onu da yapıyor, elçiliğini yerine getiriyor. Ayetler için de “İşte böylece Ku-

Neden ilmi ve kültürel anlamda kendimizi yetiştirmek için ders kitaplarını kendimiz okuyarak bilgilenmeye kalkışmayız? Bilakis doğal olarak onları en iyi bilen “Öğretmen, “Doçent, Doktor, Prof.” vs. gibi alanında uzman insanlardan hem de paralar ödeyerek ders alırız da Kur’an’ı/dini anlamak ve yaşamak konusunda değil hocalar, âlimler, müfessirler, peygambere dahi gerek duymayız?!

ran’ı apaçık ayetler olarak indirdik. Allah, şüphesiz, dilediğini doğru yola eriştirir.”(Hac:16) buyuruyor. O halde Vahyin nasıl anlaşılıp, yaşanacağını biz bildiğimiz gibi yaparız. Nasılsa ayet var elimizde. Bizim aklımız ermiyor mu, Allah bize bu aklı boş yere mi verdi? Eğer Resul(sav)ün yaptığı veya istediği gibi yapacak olursak Kur’an’dan sonra ikinci bir kaynak kabul etmiş oluruz ki bu durumda peygamberi Allah(cc)a ortak koşmuş oluruz.” Diyerek, Rasulullah(sav)in nasıl yaptığını umursamıyor, bildikleri gibi yaşıyor, hatta kendi yaptıklarının doğruluğu konusunda onunla zaman zaman tartışıyorlardı. Yani vahyi anlama ve uygulama da bir örneklik söz konusu bile değildi?!”

Diyemezsiniz değil mi? Çünkü böyle saçma bir düşünceye o çok güvendiğiniz aklınız ve mantığınız da izin vermez.

Ve buna rağmen hâlâ eğer, elçinin tebliğden başka bir hakkı ve görevi yoktur diyorsanız Ahzab suresi 21. Ayetteki; “İçinizden Allah’ın lütfuna ve ahiret gününe umut bağlayanlar, Allah’ı çokça ananlar için hiç şüphe yok ki, Resûlullah’ta güzel bir örneklik vardır.” Beyanını nasıl anlamalıyız? Buradaki; “Allah’ın lütfuna ve ahiret gününe umut bağlayanlar, Allah’ı çokça ananlar” ifadesindeki tamamen fiiliyat, ibadet içeren kısmı nasıl anlamalıyız sizce? Yapmış olduğu ameller ile ilgili Allah(cc)’in lütfunu ve ahiret/hesap gününde ki akıbeti ile ilgili umut bekleyen bir kul profili yok mudur örnek olarak gösterilen?

Hiç şüphesiz bu beyanındaki örneklikten kasıt; Yolda yürüyüşü, yemek yeme şekli, sakalı, giyim kuşamı, tebessümü, konuşma biçimi vs. gibi beşeri seciyeleri ile birlikte

daha kuşatıcı bir yelpazede **Vahy-i Kerim’in yani İslam’ın anlaşılması ve yaşanması hususundaki sözlü ve fiili öğretileridir.**

Ama apaçık delillere rağmen zannınızla hareket ederek eğer; “Peygambere itaatin emredildiği bütün ayetlerden kasıt; Getirdiği vahyi dinleyin ve vahye uyun demektir ve o bir postacı, vahyin insanlığa iletilmesinde bir aracıydı, görevini tamamladı, “apaçık” diye emredilen tebliğini yaptı. Görevini tamamladıktan sonra artık onun dinin anlaşılması ve yaşanması konusunda ortaya koyduğu fiili ve kavli sünnetin bir etkisi olmamalıdır” deniliyor ise Allah bir takım ibadet ve sosyal davranışların nasıl yapılacağına dair Resulünün bizzat yaparak, gösterek öğretmesine neden müsamaha göstermiştir? Hepsini açık açık vahy etmeye ilmi, zamanı veya gücü mü yetmemiştir hâşa?

Yoksa Allah(cc)’ın “Eğer o Peygamber, bizim adımıza bir takım sözler (ve işler) uydursaydı, elbette onu kısıvrak yakalar, sonra da onun can damarını koparırdık! İçinizde hiç kimse de buna mâni olamazdı.” (Hakka:44-45-46) buyurmasına rağmen ibadet ve muamelata dair kapalılık bulunan kimi ayetleri Rasulullah(-sav)in bizzat “**Haccın menasiklerini** benden öğrenin, namazı kıldığım gibi kılın, abdesti aldığım gibi alın vb.” Diyerek, başına buyruk uygulamalar mı yaptı? Ve Allah(cc) Rasulullah(sav)in bu ilave uygulamalarını görmezden mi gelmişti? Hâşâ!

Bu bağlamda Peygamberin uygulamalarını devre dışı bırakarak Ayetlerde kapalı yönleri olan Hac yapmak, Namaz kılmak, Oruç tutmak, Zekât vermek, Kur’an da hiç geçmeyen ve namaza davet ibadeti

olan Ezanın metni, uygulanış biçimi, farz namazların başlangıcındaki kaamet uygulaması vb. birçok ibadetin yapılması mümkün olabilecek midir? Yoksa Kur'an'da bizatihi olmayan ezanı da mı susturmanız gerekecek sahih İslam adına?!

Yâni Allah (cc) “Gönderdiğim elçiden vahyimi dinleyip iman edin, sonra da aklınız aldığınızca, anladığınız kadarıyla yaşayın.” demekten, bunu açıkça beyan buyurmaktan aciz miydi ki Hâşâ! Onlarca ayette “İtaat edin” buyurdu?

Eğer öyle ise ki; Öyle. Peki, o günkü Mü'min ve Müslüman insanlara “**engüzel örnek**” olan Resul(sav) in neden bu günkü iman edenlere örnek olması layık görülmemektedir? “**Kur'an bize yeter**” diyerek resul (sav)i devre dışı bırakmak isteyen kardeşler, söyler misiniz lütfen; Aralarında Peygamber olmasına, mütemadiyen gelen bir vahiy ikliminde olmalarına ve bu vahyi bizatihi Rasullullah(sav)den dinleyip öğrenmelerine rağmen onlar çok mu cahildiler acaba? Bilakis beyinlerin materyalist sayıklamalarla iğdiş edilmeye çalışıldığı bir çağda nefeslenen bizler onlardan çok akıllı olduğumuzu sanıyorsak, akıl sağlığımızın çok yerinde olduğundan emin olabilir miyiz dersiniz?

Eğer böyle düşünüyorsanız böylesi bir kibrin sizi iflah etmeyeceğine dair endişe etmelisiniz gibime geliyor.

Yok, eğer Sünnet-i Seniyye'ye karşı mesafeli oluş nedeniniz Sünnet-i Seniyyeyi Peygamber (as)'ın örnekliğini kabul etmekle birlikte, ilk tedvin/ derleme çalışması esnasında sünnet ile ilgili kaynakların içine Peygamberden sadır olmayan kimi metinler katılmış olabilir endişesiye, mümkündür ki olabilir. Bu konuda İslam tarihi kaynakları çok hassas bir çalışmanın uygulandığını not düşmektedirler. Ancak bu endişe Sünnet gibi İslam'ın anlaşılması ve yaşanmasında çok önemli ve Sahih bir birikimi top yekûn göz ardı etme hakkını vermez hiç Müslümana.

Eğer sebep, ola ki; Başlangıçta sağlıklı derlenmiş olsa da günümüze aktarılırken bizzat Sünnetin içine sokulduğu ihtimalinin yüksek olması endişeniz ise haklısınız, mümkün ki olmuştur. Ancak o dönemlerde ümmetin duyarlı ve alanında yetkin ilim sahibi âlimleri

tarafından bunları tespit edilerek sınıflandırılmalar yapılmıştır. Her ne kadar bu çalışmalar yapılmışsa da endişemizde haklıyız diyebilirsiniz. Ancak bu şüphe ve endişe durumunda dahi Akl-ı Selim ve hikmet bilgisi sünneti top yekûn inkâr ve iptal etme yerine bir takım ilmi kurallar çerçevesinde ve kurullar eliyle hassas bir şekilde ayıklanmaya tabi tutularak ümmete kazandırılma yolunu gerekli kılmıştır.

Ulaştıkları sonuçlara göre; insanları hayra ve güzelliğe, ibadet ve taate yönlendirmek maksadıyla da olsa hadis külliyyatının içerisine sonradan sokuşturulmuş olanlar için ehli Ulemâ-i Kiram/Muhaddisler tarafından ekseriyette **mevzu/uydurma, zayıf, müdellel/ illetli vs.** diğerleri de **sahih, hasen** vb. olarak tasnif edilmeye gayret gösterilmiştir.

Günümüzde de eğer iyi niyetlilerse başta sünnet birikimimizin sıhhatinden endişe edenler olmak üzere, kendilerini bu dalda yetkin gören; Arapça dilinin inceliklerine hâkim, Kur'an, Hadis, İslam Tarihi alanlarında birikimli ve idealist âlimlerimiz gerek münferiden, gerekse bir araya gelip heyetler oluşturmaktadırlar. Sünneti itibarsızlaştırma girişimlerini boşa çıkaracak yeni çalışmalar ortaya koyarak Sahih Sünnetin gösterdiği iz den de faydalanarak Kur'an daha hikmetli bir şekilde anlaşılabilir.

Yok, eğer Sünnet-i Seniyye ile mesafeli duruşunuz peygamber (sav)'in örnekliğini hakeza Sünnet ile ilgi tüm birikimleri yok hükmünde sayıp da Vahy-i Kerim'in önerdiği “Tevhid-i bir hayat yaşama” gayesiyle akıl ve mantık gereği “Kur'an Bize Yeter” düşüncesi oluşuyor ise. O halde de izan ve vicdanı elden bırakmamak gerekmez mi?

Meselâ; Sosyal ve psikolojik kimi sorunlarımızda akıl ve mantık çerçevesinde hareket ederek “Yaşam Koçu” “Sosyal Gelişim Uzmanı” Psikolog, “İdol/Örnek” vb. insanların yazdığı kitapları okuyarak sorunlarımıza çözüm aramayız. Bilakis hatırı sayılır ücretler ödeyerek seanslara katılıp onları dinleme ihtiyacı hissederez de din konusunda Allah(cc) ın seçip hazırladığı bir elçiyi neden görmezden geliriz ki?!

Hakeza; Neden ilmi ve kültürel anlamda kendimizi yetiştirmek için ders kitaplarını kendimiz oku-

arak bilgilenmeye kalkışmayız? Bilakis doğal olarak onları en iyi bilen “Öğretmen, “Doçent, Doktor, Prof.” vs. gibi alanında uzman insanlardan hem de paralar ödeyerek ders alırsanız da dini anlamak ve yaşamak konusunda değil hocalar, âlimler, müfessirler, peygambere dahi gerek duymayız?!

Aynı şekilde bir sağlık sorunuz olduğunda doktorlara/ hastaneye başvurmadan, tıp üzerine yazılmış kitapları okuyarak tedavi olmaya çalışsak, hatta genel cerrahi üzerine yazılmış eserleri okuyarak her hangi bir hastayı ameliyat yapmaya kalkışsak, ya da böyle birikim sağlamış birine kendini ameliyat ettir desek herhangi bir insana, alacağımız cevap en basitinden “Sen salak mısın?” olmaz mı?

Ya da inşaat mühendisliği üzerine yazılmış kitapları eğitimcisz bir şekilde, kendi başına okumak suretiyle evler yapmaya kalkışan birisinden bedel ödeyerek ev satın alıp, çoluk çocuğumuzla, ailemizle, sevdiklerimizle orada oturmayı göze alabilir miyiz dersiniz? Tabi ki hayır!

Ne kadar garip bir durum değil mi sevgili yarenim? Bütün bunlar ve benzerleri hakkında yazılı metinler yetmiyor, aklımız bize yeter diyemiyoruz, hakkında çok ve detaylı bilgimiz olsa bile bir şeyler yapmak için işi ehlienden öğrenmek aklın gereği oluyor ki doğrudur, olmalıdır da. Ama iş dine, İslam Dini gibi insanın ruhi, duygusal, sosyal ve benzeri tüm hayatını kuşatan bir konuya gelince bu dengeler bir anda rafa kalkıyor.

Sevgili yârenim, öyle anlaşılıyor ki; Bu durum bir cehalet değilse eğer, sağdan ve önden yaklaşmak, Suret-i Hak'tan görünmek suretiyle Aziz İslam'ın değerlerini tartışılır hale getirmeye yönelik âdi, şeytânî ve bir o kadar da sinsi bir planın bir parçası olmak halidir. Böylece Sünneti; öğreticilik/mürebbi/ Nümûne-i İmtisal/ yol göstericilik vasfıyla birlikte hayatın kulluk, ibadet, sosyal ilişkiler alanından söküp atmak gayesine mâtuf iblisçe bir girişim içerisinde olan şer güçlerin kuklası olmak zelliliğine düşürebilir insanı vesselam.

Bunlar Sahiden Kur'anı Dert Ediniyorlar mı?

Kur'anı Rasülüllaha aşama aşama inerek, ahlak olarak hayata müdahil, yaşayan bir din olmaktan nasıl çıkartırız meselesidir bu akımın amacı. Yaşayan Kur'an olan Rasulullah ve ona tabi olan sahabesinin hayatını (Sünnet) görmezden gelmek, es geçmek ve kendilerine peygamber rolü biçmektir bunların fikri.

Hız. Ademle (AS) yeryüzünde başlayan insanlığın süreci iki oğlu arasındaki mücadele ile farklı bir evreye girmiştir. İşte Habil Kabil mücadelesinde Kabili etkisi altına alan şeytan o gün bugündür boş durmuyor. Görevini (Şeytanlığını) hakkıyla yerine getiriyor. Farklı zaman ve mekanlarda farklı şeytanlıklar düşünerek kendine dostlar edinmekte planını ve projesini aynen sürdürmektedir. Özellikle son üç yüz yıldır İslamı yıpratma, etkisiz hale getirme, güya "Dini aslına döndürerek" "Asıl kaynaklara ulaşarak", "O dönemde o tarih ve mekanda uygulanıp artık miadını doldurmuş din"i yeni ve çağdaş bir yorumla güncellemek gerekir" fikri ortaya atıldı. İşte bu yeni akımın adı "Kur'aniyyun", "Ehli Kuran", "Kuran İslamı" olarak adlandırılmaktadır. 1700'lü yıllardan itibaren misyonerlik çalışmaları ile temelleri atılmış, bir çok bölgede farklı fraksiyonlar olarak ortaya çıkmıştır. Bu ekolün özelliği Sünneti ve geleneği tamamen devre dışı bırakmak, Hadisi Şeriflere önem vermeyip delil olma özelliğini reddetmek, itikâd ve amel için sadece Kur'an'ı yeterli görmektir. Bunların asıl amacı İslâm'ın tahrif edilmesi etkisizleştirilmesidir.

Şeytan ve dostları şeytani planlarını hayata tatbik edebilmeleri için İslâm'ı, saf haliyle yaşayan, analiz eden, sorgulayan, Nasslara göre yani Kuran, Sünnet, İcma ve Kıyas 'a

göre hareket eden bir Müslüman profilinden kurtulması gerekiyordu. Bu durumu çözen BATILI oryantalistler ULUS devlet fikrini tetikleyerek yalancı ve sahte bir özgürlük vaadiyle Devletleri küçük kantonlara, parçalara bölerek yutma projesini devreye soktular. Tabii ki bu toplumlar da birleştirici Ümmetçi İSLAM unsurları ve fikirlerinin tahrif edilmesi, birey, aile ve toplum bazında düşünce dünyasının alt üst edilmesi gerekiyordu. Gelenek Reddiyesi fikri ile sadece ortada KURÂN'ın kaldığı ucube bir din icat edilmeliydi. Hayata dair hayatın her yönünü kuşatan bir HAYAT TARZI sunan İslâm dini tahrif edilmeliydi. Onun için bu dini bir yerlerinden budayarak "KUŞ" a çevirmek gerekiyordu. Bugün Müslüman dünyanın her bölgesinde bu "ŞEYTANİ PLAN"ı farkedemeyip, bu projeye su taşıyan satılmış beyinler ve sözde Müslüman Aydınlar! Alimler! bulunmaktadır.

Bu EKOL'un fikir babaları bir taşta birden fazla kuş vurmak istiyorlardı. Bunların amacı hem siyasi olarak İslami yönetimlerin devrilmesi, hem de Sömürgecilik fikrinin önünde en büyük engel olan kurumsal veya bölgesel yapıların ortadan kaldırılması ve zihnen köleleştirilmiş kişiler oluşturarak sömürgeciliğin önünün açılmasını sağlamaktır.

1789 Fransız devriminden sonra ve akabinde Sanayi Devrimi ile madenlere ihtiyaç duyan BATI

arayışa girdi. Özellikle Hindistan ve Afrika da zengin maden yatakları olduğunu tespit ettiler. İslâm'ın hakim olduğu yıllarda topraklar araziler atıl tutulamıyordu. Su, mera ve ateş (tükenmeyen madenler) kamunun ortak mülkiyetindeydi. Madenleri yerli tebaasının bile mülkiyetine vermeyen iktisat siyasetine ilişkin birçok detay hükümler Nebvî hadis ve Sünnet'e dayanıyordu. Özellikle Osmanlıda topraklar üç yıldan fazla boş tutulamazdı eğer tutulursa devlet el koyardı. Bu durumun aşılması gerekiyordu.

Şimdi bu dini metinler seküler bilgi kaynakları ile modern bir okumaya tabi tutulup "rasyonalize" edilmeden, bilgi (hadis) kaynaklarına "hurafe" "uydurma" olarak bakılmadan sömürgecilik mümkün müydü? Bu sebeple ümmetimizin maddi-manevi kaynaklarının koruyucu şemsiyesi niteliğinde olan dini metinleri, pratik uygulama içerdiği için hassaten Sünnet'in güvenilirliğini sarsıcı hamlelere koyuldular. Bunların içinde işi John Wansbrough (1928-2002/ABD) gibi Kur'an'ı Kerim'in güvenilirliğini sorgulamaya vardırırlar olmakla beraber, Goldziher ve Schacht gibi hamlelerini Sünnet üzerine yoğunlaştıranlar çoğunlukta olmuştur. Onlara göre bir "**Muhammed efsanesi**" vardı, **tarihsel** bir durumdu ve bu **efsane** çökmeliydi!

İlk kez hadislerin büyük bir kısmının uydurma olduğunu

Kur'an bize yeter!" soslu sloganların aslında, sosyal, siyasal ve ekonomik alanlarda söz, fiil ve takrirleriyle ümmetine pratik bir model (Sünnet) bırakmış Allah Rasulünü tasfiye operasyonu olduğu açığa çıkmaktadır.

söyleyen ve sünnetin değeri üzerine makaleler yazan kişi Sprengerdir. İslam dünyasında ilk kez sünneti toptan İnkâr hareketi de, yine bir İngiliz sömürgesi olan Hindistan Müslümanları arasında çıkartılmıştır. Sünneti tamamen reddederek sadece Kur'an'ı benimseme anlayışı gibi görünse de aslında bir İngiliz Yahudi İmparatorluğunun fikri olup nihayetinde İslamın önce itibarsızlaştırılması, hakkında şüphe uyandırılması, parçalanması sonra ortadan kaldırılması projesidir. İngilizlerin zihnen ve fiilen işgali altındaki Hindistan'da Seyyid Ahmed Han ve Çerağ Ali ile yeniden hayat bulan ve Çekrâlevî, Ahmedüddin Amritsarî, Muhammed Eslem Cerâcpûrî ve Gulâm Ahmed Pervîz tarafından devam ettirilen bu düşünce hem Sünni hem de Şia arasında karşılık bulmuştur. Sözü edilen düşünce, bir cemaat! kimliğiyle 1902 yılında Abdullah Çekrâlevî (Gulam Nebi) tarafından "Ehlü'z-zikr ve'l-Kur'an" adıyla Pakistanın Pencape eyaleti Lahor şehrinde kurumsallaşmıştır.

Tabii ki yenilmişlik psikolojisi içerisinde bulunan bazı müslüman ilim adamları da bu yenilgilerinin temel sebeplerinden birinin ilerleme ve gelişmeye engel teşkil eden din anlayışı olduğunu düşünmüşlerdir. Bu din anlayışını besleyen asıl kaynak da onlara göre sünnettir, hadislerdir. Onun için yapılması gereken bu kaynağın devre dışı bırakılmasıdır. Asya kıtasının farklı kesimlerinde özellikle Hind yarımadasında eğitim, bilim ve siyaset adamı olarak bulunan Sir William Muir, Aloys Sprenger, Josef Horovitz, Sir Thomas Walker Arnold, Arthur Stanley Tritton ve Otto Spies gibi

şarkiyatçılar bu değişimin hızlanmasında etkili olmuşlardır. Batı'da hüküm süren pozitivizm ve natüralizmin de bu değişimde rolü olduğunu kabul etmek gerekir. Bunlar sünnet karşıtı söylemleri yaymak için, yayınlarını, açıklamaları eğitim ve öğretim kurumlarını buna göre yapılandırmışlardır. İngiliz yönetimi, bu eğitim kurumlarından yetişen gençlere sahip çıkarak kendilerine devlet görevi vermiş, üstün derecede başarılı olanlara İngiltere'nin Cambridge ve Oxford gibi üniversitelerinde öğrenim imkânı sağlamışlardır.

1920 yılına kadar yoğun biçimde devam eden bu faaliyetler sonucunda yüzyıllardan beri bölgede var olan dinî düşünceye karşı çıkan yeni bir nesil yetişmiştir. Seyyid Ahmed Han'ın temsil ettiği düşünceyi savunanlara önceleri "Münkirîn-i Hadîs" ve "Neyçirî" (Natüralist) gibi adlar verilirken Çekrâlevî ile birlikte "Ehl-i Kur'an" olarak anılmıştır.

"Kur'an İslâm'ı" İslâm'ın hakim olduğu toprakları kolonileştirme ve müstemleke ülkesi olmaya hazır hâle getirmek için sömürgeci kâfir devletlerin koordine ettiği bir tür "beşinci kol" faaliyetidir.

Aynı yıllarda İslâm dünyasının diğer bölgelerinde de benzer eğilimler ortaya çıkmış, Muhammed Abduh ve M.Reşîd Rızâ'nın Kur'an'a vurgu yaparak hadise eleştirel açıdan yaklaşımları çağdaşlarını etkilemiştir. Muhammed Tefvîk Sıdkı, *el-Menâr* dergisinde yayımlanan "el-İslâm hüve'l-Kur'an vahdeh" adlı makalesinde (IX/7 [1324/1906], s. 515-524; IX/12 [1324/1907], s. 906-925) *sünneti tamamen dışlayan* bir söy-

lem geliştirmiştir. Aynı eğilimler Osmanlı coğrafyasında ve Kuzey Afrika'da da görülmüş, fakat bunlardan hiçbirisi Hint alt kıtasındaki gibi sistemli ve sürekli olmamıştır.

"Kur'ancılarının" siyasi meselelerde Jean-Jacques Rousseau'nun "**Sözleşmecî**" fikirlerini, iktisadi meselelerde Adam Smith'in "**Liberalist**" düşüncelerini nasıl da bayraklaştırdıklarına, onlardan gelen "**rivayetleri**" (senet ve metin tenkidine tabi tutmadan) nasıl da yücelttiklerine bakarak "**Kur'an bize yeter!**" soslu sloganların aslında, sosyal, siyasal ve ekonomik alanlarda söz, fiil ve takrirleriyle ümmetine pratik bir model (Sünnet) bırakmış Allah Rasulünü tasfiye operasyonu olduğu açığa çıkmaktadır. Meftunu oldukları Batılı "elçilerin" demokratik, liberal, özgürlükçü fikirlerini "bize yeter!" dedikleri "Kur'an'ı" getiren Elçi'nin Hadislerinden, Sünnetlerinden daha işlevsel görmelerine bakarak "Kur'an İslâm'ı" projesinin nasıl bir müstemleke kafası yetiştirmeyi amaçladığı anlaşılmalıdır.

Materyalist, Pozitivist, seküler düşünceyle yetişmiş yoğrulmuş beslenmiş ve ilahlaştırılmış bir AKIL la Kur'an'a bakan kafa, İslâm'ın Allaha, Kainata ve İnsana bakışını anlayamaz. Anladığını zanneder ama yaygın ve hâkim ekollerin tuzağına düşer.

Bu düşüncenin ortaya çıkış nedenleri şunlardır: Tarihin miras olarak bize devrettiği problemler ve bu problemleri çözecek ilmi ve entellektüel birikimin azlığı, modern hayatın dayatmaları karşısında İslam dünyasının içine girdiği düşünce krizi ve bunu aşacak düşünsel ve ahlaki iradenin yokluğu, böylesi bir ekolün çıkış sebepleri arasındadır.

İslam kültür mirasının içinde barındırdığı bid'at ve hurafeler, mezhebî taassup ve farklılıklar misyonerlerin çalışmalarına kapı aralamıştır. Buradan güya iyi niyetle müslümanların tefrikalardan kurtarılacak tek bir çatı altında toplanmasının gerekliliği fikri bahanesiyle Kuraniyyun ekolü "Fırkalaşmaya hayır, Asıl kaynaklara dönmek gerekir" sloganıyla ortaya çıkarak tüm Asrı Saadet döneminin ve devamındaki geleneğin ve de en sonunda İslâm Hukuk Ekollerinin (Mezheplerin) icraatın dışına itilerek Batılı Aklın anladığı yeni bir

Mezhep oluşturma fikrinin ve ekolünün dayatılması fikridir. Kur'anı Rasûlüllaha aşama aşama inerek, ahlak olarak hayata müdahil, yaşayan bir din olmaktan nasıl çıkartırız meselesidir bu akımın amacı. Yaşayan Kur'an olan Rasûlüllah ve ona tabi olan sahabesinin hayatını (Sünnet) görmezden gelmek, es geçmek ve kendilerine peygamber rolü biçmektir bunların fikri.

Kur'âniyyûn / Kuran İslamı hareketinin bazı görüşleri şunlardır:

- 1- Allahın Kitabı bize yeter,
- 2- Sünnet doğrultusunda hüküm vermek, kişiyi **hükümde şirk** koşmaya götürür,
- 3- Risalet asrında sünnet **Şari' (Yasa koyucu)** değildir,
- 4- Rasûlüllahın sözleri, o döneme uygun olarak ve ashabının ihtiyaçlarını gidermek için söylenmiştir, dolayısıyla yaşadığı dönemle sınırlıdır yani **tarihseldir**. Günümüzün şartları ise tamamen farklıdır.

5-Kur'andaki **kıssalar** hayali ve temsildir.

6-İslamın emrettiği **cihad** sadece savunma amaçlıdır.

7-Hz. Peygamberin **Miraca** çıkması olayı yoktur.

8-Kur'an'da **nesih** yoktur.

9-Hadislerle ve ictihadla amel etmeyi şirk saymış ve bu konudaki görüşlerine "**Hüküm ancak Allah'ındır**" âyetini delil olarak kabul etmektedirler. (el-En'âm 6/57; Yûsuf 12/40, 67).

10- **Allaha ve Rasûlüne itaat** edilmesi ile ilgili ayetleri, Ahmedüddin, Cerâcpûrî ve Pervîz yorumlarken bunun "**merkez-i millet**" adını verdikleri otoriteyi ifade ettiğini söylemişlerdir; bu yetki Hz. Peygamber'den sonra devlet reisi tarafından kullanılacaktır. Merkez-i millet dinî konularda köklü değişiklikler yapma hakkına da sahiptir.

11-Resûlüllah'ın Kur'an'dan başka **mucizesi yoktur**.

12-Melek ve cinlerin varlığı konusunda Ehl-i sünnet'ten farklı görüşleri vardır. Ahmed Han ve Pervîz'e göre Cebrâil, Allah'ın, elçilerine vahyi ulaştıran kuvvetidir

(Gulâm Ahmed Pervîz, *Lugâtü'l-Kur'an*, I, 415).

13-Hiçbir peygamberin ve hiç kimsenin âhirette şefaât yetkisi yoktur.

14-Cennet ve Cehennem firkinde farklı görüş ayrılıkları vardır. Çekrâlevî ve bazı arkadaşları cennet ve cehennemin kıyametinin vukuundan sonra yaratılacağını öne sürerler. Seyyid Ahmed Han, Eslem Cerâcpûrî, Seyyid Makbul Ahmed ise cennet, cehennem ve orada vuku bulacağı belirtilen şeylerin temsillerden ibaret olduğu görüşündedir. Pervîz, Ahmedüddin ve Ca'fer Şah Belvârî'ye göre dünya hayatının iyi ve rahat olması cenneti, sıkıntılı olması cehennemi temsil eder. (a.g.e., I, 448-449, 454-455;

15-Namaz hakkında farklı uygulama ve görüşleri vardır. Zira namaz vakitlerinin tayini, kaç rekat olduğu ve nasıl kılınacağına dair Kur'anda bilgi bulamayınca işin içinden çıkamayan bu adamlar zırva te'villerle farklı namaz kılma veya kılmama gerekçesi ürettirler. Sonunda Salat dua demektir sadece dua edersek bu ibadet! yerine getirilmiş olur dediler. Güya Kuran-ı referans alarak modelsiz/ sünnetsiz/ peygambersiz bir yöntemle özellikle Çekrâlevî'den sonra namaz vakitleri, rek'at sayısı, kılınış âdâb ve erkânı ile diğer bazı konularda değişiklikler yapılmıştır. Çekrâlevî günde beş vakit namazdan söz ederken (*Burhânü'l-fur'ân*, s. 89-93) Ahmedüddin sadece iki vakit namazın farz olduğunu ileri sürmüştür. (*Be'ân li'n-nâs*, I, 56-124).

16-Kur'an'a dayanmayan **cenaze ve bayram namazlarını kılma zarureti yoktur**. (Hâdim Hüseyin İlâhîbahş, s. 366-382).

17-Zekâtın Kur'an'da belirtilen sınıflara verilmesi kabul edilmekle birlikte, zekâtı gerektiren mal ve kazancın cinsi, miktarı, farziyetin tahakkuk süresi, verilme şekli vb. hususlarda farklı yorumlar yapılmıştır. Pervîz, zekâtın İslâm devleti tarafından toplatılacağını ve bunun **vergiden** başka

bir şey olmadığını söyler. Böyle bir **devlet yoksa zekât sorumluluğu ortadan kalkar**. (*Kur'ânî Fay'aley*, I, 116).

18-Ekol mensuplarından çoğu ramazanda **oruç** tutulmasını Kur'an'ın nassına (el-Bakara 2/183-185) uygun görmekle birlikte orucun **herhangi bir ayda** tutulabileceği, oruç müddetinin sadece **dokuz gün** olacağı gibi bazı görüşler de ileri sürülmüştür. (Hâdim Hüseyin İlâhîbahş, s. 396-401).

19-Kur'âniyyûn'un zina, içki, kumar, hırsızlık, dinden dönme, miras ve çok eşlilik gibi konularda da farklı yaklaşımları vardır.

20-Kabir hayatını; kabirdeki azap ve sevabın varlığını kabul etmezler.

21-Kuran manası **Allaha, lafzı Rasûlüllaha** ait bir kitaptır derler. (Kuran'a saldırı)

Netice de bu ekol Peygambersiz, Sahabesiz, hatta Kuranı manası Allaha, lafzı Rasûlüllaha ait bir kitap olarak kabul ettikleri için Kur'ansız, bir DİN! olarak ortaya konulan modernist ucube uydurma bir görüşe dayalı yaşam şeklidir.

Vahyin kendisine indirildiği Rasûlüllah, sahabesiyle uygulamalı olarak "**Yaşayan İslam**" nesilden nesile tevatüren aktararak günümüze gelmiştir. Rivayet delil ve gerekçesiyle gün gibi ortada olan **GERÇEK İSLAM DİNİ**'ne pervasızca "**Uydurulmuş Din**" diye yıpratılması, tahrif edilmesi ve nihayetinde ortadan kaldırılma projesidir. Bu ekolün yaptığı bir kenara koyarak sadece **Kur'ana bakarak! , Kuran'a sunarak! Sadece ayetlerden hüküm çıkararak!** Yeni ÇAĞDAŞ bir din ortaya koymanın adıdır Kur'an Ekolü.

Ama onların bir tuzağı varsa tüm tuzakları bozan bir ALLAH vardır. İslam bir bütündür bölünemez, parçalanamaz ve hayatın her aşamasını kapsar. Peygambersiz, Sahabesiz, Tabiinsiz geleneksiz köksüz bir din İslâm olamaz. İslâm; Cebrail vasıtasıyla Rasûlüllaha indirilen, Rasûlüllahla sahabesinde hayat bulan, Tabiinde kurumsallaşan bir gelenekle bize kadar tevatür yoluyla yazılı ve sözlü olarak iletilen dinin adıdır. Bundan gayrisi boştur.

Kur'an bütün müminlere yeter

Peygamber hayatın tamamında Allah'ın Kur'an'da koyduğu temel ilkeler doğrultusunda hüküm konulmayan alanlarda Allah tarafından hüküm koyucu olarak tayin edilmiştir. Ancak şu ayrıntıyı gözden kaçırmamak lazım, Peygamber kendi adına değil Allah'ın adına hüküm koyar. Kendi adına hüküm koymakla Allah'ın adına hüküm koymanın ne demek olduğunu ayrıca bilmek gerekir.

Kur'an bize yeter iddiasının içerdiği anlam itibarıyla icraatta ortaya konmuş birçok konu olmakla beraber son noktalardan biri olarak, peygamberin teşride rolü yoktur yargısı önemli bir başlıktır.

Bu arada Kuran bize de yetmek-
tedir, çünkü dışında bir iddia insanı küfre sokar. Bununla beraber savunduğumuz konuların Kur'an'î dayanaklarına da sahip olduğumuzu söylemeliyiz.

Bu iddianın olması bu retoriği savunanların Kur'an üzerinde istedikleri gibi yönlendirmeyi yapabilecek alanın kendilerine açılması zaruretindedir. Böyle olunca Kur'an'ı bağlamından, dayanaklarından koparılmış bir şekilde yorumlamak mümkün olacaktır ve de yaşadıkları hayatın İslami açıdan zorlayan kısımlarına seküler yorumlama icazetinin hem de Kur'an'a dayanarak oluşturulması mümkün olacaktır. Konuyu detaylandıralım.

Hükümün Allaha ait olduğu, onun dışında peygamberin dahi hüküm koyamayacağı konusuna dayanak olarak getirilen ayetler, incelendiğinde tamamında, yukarıda söylediğimiz şekilde bağlamından kopararak okuma şeklinde bir anlayış açık olarak görülecektir.

Yazının uzun olmaması için konuları fazla detaylandırmadan anlatmak durumundayız. Sondan gelerek yapılanların ne anlama geldiğini izah etmeye çalışalım. İslam'ın mer'i uygulaması olarak insanların gündelik hayatlarında yaşadıkları konuların ayrıntılarıyla hükme bağlanmış ol-

duğu İslam hukukunun görünen yüzü mezheplerin reddi meselesi, alan daraltmasının birinci ayağıdır.

İlim belgelere dayanır, İslam hukuku 14 asır içinde oluşmuş belgeli dayanaklar ile kaimdir. Bir işin ilmi olarak reddedilmesi yine ilmi dayanaklarla olmalıdır ki kabul edilebilsin. Kur'an bize yeter anlayışına sahip olanların mezhepleri reddetmede dayandıkları veri, Rasulullah zamanında mezhepler yoktu savıdır. Aslında bu iddianın kendileri açısından ilmi dayanağı yoktur. Çünkü hadislerin peygamberden iki yüz yıl sonra yazılmış olduğunu iddia etmek suretiyle külli bir ret mantığı üzerinde oturmaktadırlar. Madem başka konular için iki yüz yıl sonra yazıldığı iddia edilen bu deliller kullanılamaz, o zaman iddia sahipleri hangi delillere dayanarak bu iddialarını savunacaklardır.

Ayrıca bir başka örnek olması açısından, reddedilen hadislerin içinden "size Kur'an'dan başka bir şey bırakmıyorum" sözünün sağlamlığını neye dayanarak ispatlanıyor ki delil olarak kullanılabilsin.

Peygamber sav döneminde mezhep olamazdı, çünkü yorum farklılığının önünde peygamberin hayatta olması gerçeği vardı ki bu bile bazı uygulamalara bakıldığında ayrıntılarda görüş ayrılıklarına peygamberin seslenmediği gerçeğine takılmaktadır. Küçük bir örnek vererek ne demek istediğimizi anlatalım. Beni kureyza seferine giderken Rasulullah sav "Kimse Kureyza yurduna varmadan ikinci namazını kılmasın" buyu-

ruyor, iki görüş çıkıyor, birincisi sözü lafzı üzerinden anlıyor, Kureyza yurduna varmadan namazı eda etmiyor. İkinci gurup acele edilmesine vurgu yapıldığını düşünerek acele ediyor ama namazı yolda kılıyor. İki durumda peygambere sav anlatıldığında seslenmiyor, yolda namaz kılanlara kızmıyor. Buna benzer onlarca örnek vererek konuyu detaylandırabiliriz.

Tabii bu anlayış sahiplerine göre hadisler iki yüz yıl sonra yazılmış, hepsi uydurma olunca bunlara itibar edilmez. Okuyup değerlendirmeye dahi gerek görülmez.

Bugün namazın nasıl kılınacağı meselesinde ısrarla Kur'an'da namaz yoktur salat vardır diye dayatmanın altında yatan gerçeklikler, tabii ki mezheplerin inkarını gerektirir. Mezhepler olmamalı ki, namaz kelimesi olmamalı on beş asırdır eda edilen namaz ortadan kaldırılmalı ve salat dua demektir dua ettin mi salatı yerine getirmiş olursun bu da Kur'an'a uygun olandır. Böylece kılınmayan namazın haklı gerekçesi Kur'an'ın lügat anlamından desteklenerek icazet oluşturulmuş olur. İsrarla Kur'an'da namaz yoktur, salat vardır iddiası üzerine olanlar, meallendirmelerde salata yükledikleri anlam üzerinden tercüme yaparak konuyu izah yerine salat kelimesini terimleştirmek suretiyle kendilerince usul ortaya koymaktadırlar. Halbuki Kur'an'ın Türkçe okunması esastır, niçin araplara indiği şekilde kabul edelim anlaşılmayan bir kitapla muhatap olamayız diye Kur'an'dan deliller getirmektedirler.

Yapılan Kur'an vurgularının temelinde dil meselesinden dolayı sağlam olmadığı görülmektedir. Çünkü şahısların mealleri Kur'an diye adlandırılmaktadır. Bilimsel anlamda meallerin kitabın aslı olarak kabul edilmemesi gerçeğini de reddeden bu yaklaşım sahipleri, temelde hizmet ettirildikleri zihniyete at gözüklerinden rahatsız olmadan devam etmeyi Kur'an'ı zannetmektedirler.

Yabancı bir dilden, mesela İngilizceden bir kitabın Türkçeye çevrilmesinde hiçbir zaman kabullenmeyecekleri yöntemleri Kur'an'a reva görerek Kur'an'ın gerçeklerini inkâr ettiklerinin farkında olmamaktadırlar. Çünkü hangi dil olursa olsun, kelimelerin dil içinde sözlük anlamı, deyim, terim gibi başlıklar altında kullanılabildiği gerçeği mevcuttur. Yabancı dillerden tercümelerde bütün bu ayrıntılara dikkat ederek davranılmasının Kur'an'dan esirgenmesinde nasıl bir gizli amaca hizmet etmiş olmanın var olabileceğini siz düşünün.

Peygamberin hüküm koyması ile alakalı direkt olarak Kur'an'da var olan Araf suresi 157. Ayeti nasıl yorumladıklarını bilemiyorum ama burada kendi yöntemleriyle bana göre kendilerine karşı en sağlam delilin bu olduğunu düşünüyorum.

"Onlar ki, o ümmî peygambere uyarlar, yanlarındaki Tevrat ve İn-

cil'de yazılmış bulacakları o peygambere uyup, onun izinden giderler ki, o, onlara iyiyi emreder ve onları kötülüklerden alıkoyar, temiz ve hoş şeyleri kendilerine helâl kılar, murdar ve kötü şeyleri de üzerlerine haram kılar, sırtlarından ağır yükleri indirir, üzerlerindeki bağları ve zincirleri kırar atar, işte o vakit ona iman eden, ona kuvvetle saygı gösteren, ona yardımcı olan ve onun peygamberliği ile birlikte indirilen nuru izleyen kimse-ler var ya, işte asıl murada eren kurtulmuşlar onlardır."

Ayrıca Kur'an'ın bütünü içinde var olan savaş analizleri kabilinden ayetler, bir takım sosyal olaylar üzerine inen ayetler Rasulullah'ın hüküm koyuculuğu ve sonrasında Allah'ın konuları değerlendirmesi şeklinde okunabilmeye müsaittir.

Allah cc savaşlardan önce peygamberine şöyle, böyle yap diye bir taktik vermemekle beraber, savaş sonrası hem peygamberin kendi iradesi hem de müminlerin kendi iradeleriyle gerçekleştirdikleri imtihanlarını tasdik etmekte ya da kınamaktadır. Örnek olarak insanların bir konuda değerlendirmesi gereken fakat bütün konulara teşmil etmeye çalıştıkları bedir savaşı öncesi sahabe ile arasında geçen konuşma şöyledir. Savaş için mücahitleri konuşlandıran peygambere bu vahiy midir senin görüşün müdür sorusu sonrasında

vahiy olmadığı anlaşılınca öyleyse şöyle yapmak uygundur görüşüne göre hareket edilmiştir. Bu ve benzeri örnekler zikredilerek söylediğimizin doğruluğu görülür.

Konuya yaklaşımın eleştirilen taraftan bakıldığında var olan uygulamalardan eleştirilmeyen uygulamaların daha çok olduğu gerçeği çıkar. Yani peygamber hayatın tamamında Allah'ın Kur'an'da koyduğu temel ilkeler doğrultusunda hüküm konulmayan alanlarda Allah tarafında hüküm koyucu olarak tayin edilmiştir. Ancak şu ayrıntıyı gözden kaçırmamak lazım, Peygamber kendi adına değil Allah'ın adına hüküm koyar. Kendi adına hüküm koymakla Allah'ın adına hüküm koymanın ne demek olduğunu ayrıca bilmek gerekir.

Son olarak Kur'an'ın bütün bağlamından kopararak lügat anlamı ile okunmasının altında yatan tek ve siyasi olan gerçek, Allah'ın egemenliğinin yok sayılması var olan seküler anlayışların onaylanması adına çırpınmaktır. Kur'an' da devlet yoktur iddiası en net ve çıplak bir şekilde amacı ortaya koymaktadır.

Kur'an bize yeter diyenlere baktığımızda, önceki söylenenler şöyle bir tarafa dursun bizim söyleyeceklerimiz daha önemli, çünkü öncekiler meseleyi anlamamış diyen birilerini görmüş oluyorum.



Batının Protestan'ları İle Doğunun Kur'aniyyun'cuları

"Kur'an'la yetinmek, Sünnet'in sınırı dışına çıkmış liyakat sahibi olmayan bir grubun görüşüdür. Çünkü senin de fikrini oturttuğun bir şeye dayandılar. O da Kur'an'ın her şeyi beyan ettiğidir. Bu nedenle Sünnet'in ahkâmını bir kenara attılar. Bu da onları cumhur Müslümanlarla birlikte hareket etmekten ayrı düşürdü ve Kur'an'ı Allah'ın indirdiğine aykırı tevîl etmelerine yol açtı." (Şatıbî, M.1320/1388)

Martin Luther, 16. yy'da Avrupa'da yaşamış ve Katolik Kilisesi'nin yanlış uygulamalarına karşı çıkıp bugün "Protestanlık" olarak bilinen mezhebin oluşumunun temellerini atmış bir keşiştir. Sir Seyyid Ahmed Han Hindî ise 19. yy'da Hind alt kıtasında yaşamış ve "Kur'aniyyun" hareketinin ilk kuramcısı olan eğitimci, yazar, mütefekkir ve hukukçudur. İkisinin ortak yönü; pozitivist, reformist ve rasyonalist olmaları ve dinin aslına, özüne dönme noktasında ki iddialarıdır. Biri "Kilisenin/Katolikliğin" ortaya koyduğu öğretilere ve uygulamalara savaş açarken, diğeri "geleneksel İslam" anlayışına şiddetli eleştiriler getirerek karşı çıkmış ve neticede her ikisinin toplumlarının bu durumdan çıkışları için "kitaba-nassa" dönüşün kaçınılmazlığı düşüncesinde ki kesimimleri olmuştur.

İslam dünyasının dünyanın siyasi, kültürel ve ekonomi alanlarında etkin/öznel bir oyuncu olma özelliğini kaybedip bu inisiyatif büyük oranda Avrupa'nın ele geçirmiş olması bu camianın Lüterci entelektüel/aydınlarının reform arayışlarını tetiklemiş ve İslam dünyasının bir rönesansa ihtiyacı olduğu fikrini yüksek dille seslendirmeye başlamışlardır. Bu batı karşısında ki yenilmişlik ve inisiyatif kaybetme psikolojisinin verdiği eziklik, olaylara pozitivist, rasyonalist, seküler bir bakışla bakmayı beraberinde getirmiş ve "yitik" yanlış yerde ve adreslerde aranmıştır. Özellikle

Batı karşısında ki yenilmişlik ve inisiyatif kaybetme psikolojisinin verdiği eziklik, olaylara pozitivist, rasyonalist, seküler bir bakışla bakmayı beraberinde getirmiş ve "yitik" yanlış yerde ve adreslerde aranmıştır.

"geleneksel dinin" muasır medeniyet seviyesine yükselmenin önündeki en büyük engel olduğunu düşünen "müstağrip aydınlar" kulağa hoş gelecek söylemlerle toplumun önüne çıkmışlardır. 19. yy. aynı zamanda batılı emperyal güçlerin, Afrika başta olmak üzere Asya ve Ortadoğu'nun neredeyse tamamını her anlamda sömürgeleştirmeye başladığı bir dönemde miladiydi. Kolonyal mantıkla ülkeler işgal ediliyor, başta zengin maden kaynakları olmak üzere her şeye el konuluyor, koca koca ülkeler müstemleke haline getiriliyordu. Atanan valiler efendilerinin her türlü direktiflerini yerine getirilmesi mutlak emirler telakki ederek gereğini en ufak bir aksamaya mahal bırakmaksızın yerine getiriyordu. Emperyal dayatmalar insanların zihin dünyalarında ciddi travmalar oluşturuyor ve adeta kendi kimliğinden/kişiliğinden utanan, "celladına aşık olmuş" karakter fukarası bireylere dönüştürüyordu. Sömürgeci misyonerler insanların dil (lisan) ve düşüncelerine musallat olarak başta inanç olmak üzere kültür ve geleneklerine savaş açıyorlardı. Tümünden yasaklamadan ziyade, yerli işbirlikçi misyonerler kanalıyla pasivize edilmiş, değiştirilmiş, yozlaştırılmış ve kendi emperyal politikalarına hizmet eder hale getirilmiş inanç ve kültürler bu sömürgeci ülkelerin çok daha hoşlarına gidiyor ve işlerine geliyordu. Özellikle Hint alt kıtası ve Mısır başta olmak üzere Müslüman dünyada hadis ve kadim ulemanın görüşleri "gelenek-

sel İslam" tanımlamasıyla tartışmaya açılarak değersizleştirilip itibarsızlaştırılıyor ve İslam dünyasının ıslah, ihya ve tecdide ihtiyacı olduğu vurgulanıyordu.

Dinler arası diyalog, Medeniyetler ittifakı, Büyük Ortadoğu Projesi, Abant platformu veya değişik isimlerle bir araya gelen organizasyonlar son yüzyılın önemli ulusal/uluslararası oluşumları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün bu organizasyonların ortak gaye ve hedefi ise İslam Dini üzerinde reform gerçekleştirmekten başka bir şey değildir. Zira bugünün dünyasında bireyden topluma, toplumdan devlete, devletten tüm dünyaya sözü ve belirleyiciliği olan yegane tek din şüphesizdir ki "Allah'ın Dini İslam" dır. Miladi dördüncü asırda "İznik Konsülü ile toplumsal tüm fonksiyonları budanarak sembolik birkaç ritüelle birey ile Yaratıcı arasına indirgenen ve bu haliyle Roma'nın resmi dini olan "Hıristiyanlık", ideolojiler ve bu ideolojiyi uygulayacak uluslar için bir tehdit olma unsuru olmaktan tamamen uzaklaştırılmıştır. Hatta tersine kendi ideolojilerini etkin ve egemen noktasında "Demokles'in Kılıcı" olarak kullanılması sağlanmıştır. İslam dini içinde benzer arayışlar özellikle yakın tarihimizde sürekli var olmuş, olmaya da devam etmektedir. Bunda ki temel saik ise dinin otoritesinin yitirmiş ve ulemasını kaybetmiş olmasıdır. Dolayısıyla meydan tabiri caizse "çakallara" kalmıştır. Bu aranıp ta bulunamayacak büyük bir

fırsattı ve iyi değerlendirilmeliydi. Batı bu boşluğu iyi fark ederek ulus devletlere böldüğü İslam dünyasında ki müstağrip aydınlara iyi bir suflör-lük yaparak fısıldamaya başladı. Yenilmişliğin, geri kalmışlığın, muasır medeniyetlere ulaşamamanın mü-sebbibi olarak Allah'ın dini (gele-neksel İslam terkihiyle) adresleniyor ve "öze dönüş, kaynağa dönüş, nassa dönüş" gibi içi doldurulamayan slo-ganik cümlelerle kendilerince çözüm önerileri sunuluyor, reform/aydın-lanma/yeniliğin kaçınılmazlığı vur-gulanıyordu. Kur'anıyyun ekolünün "neşvünema" bulmasının da miladı bu süreçte başlıyordu.

Luther'in Katolik dünyada gördü-ğü büyük problemlerin benzerleri-nin İslam dünyasında da var olduğu iddiasında bulunan "Kur'anıyyun" müntesipleri, çözümün Kur'an'a dönmekten geçtiğini ve bunun kaçınılmaz olduğunu, hadis başta olmak üzere geçmiş müktesebatın tamamı-nı "çöpe atmak" gerekliliğini farklı söylemlerle dillendirerek süreci yö-netmeye başladılar. Katolik dünya nasıl Kilise/Papa'yı dokunulmaz ve eleştirilemez "layüsel" pozisyona yükseltip toplumlar üzerinde bir hegemonya kurduysa, İslam dünya-sında da ulema/din adamları benzer pozisyona yükselterek nassların önüne geçirildi ve 'uydurulmuş dini' ihdas ettiler söylemiyle zemin yok-lamasına başladılar. Hatta bu kesim hızlarını daha da alamayarak Pey-gamberi de bu pozisyona indirgeye-rek "Allah'a şirk koşmak" gibi irite edici bir dil kullanmaktan bile im-tina etmeyerek zembereği tümnden boşalttılar. Her iki dünyanın "çıplak uyarıcıları" geri kalınmışlığın yegane nedenleri olarak bu gerekçeleri ileri sürüyor ve durumun vahametini(!) yüksek sesle ortaya koymuş oluyor-lardı. Bu tür söylemlerin önderliğini oryantalistler, figüranlığını ise "İleri-ci Müslümanlar" olarak kendilerini lanse eden, liberal/seküler düşün-ceye sahip akademisyen ve aydınlar oluyordu. Önce sünnet hadis ayırımı, sonra mütevatir meşhur ayırımı, sonra rivayet metin tenkidi derken tümnden yok saymak suretiyle hadis-leri devre dışı bırakarak kendilerinin çok rahatlıkla Kur'an'ı anlayabile-ceklerini, oradan her türlü sonucu çıkarabileceklerini ve tüm bunları da "akıl" yöntemiyle yapabileceklerini iddia etmektedirler.

Tarihin her döneminde ifrat ve tefrit söylemlerinin öncülleri olmuş, ardılları da olmaya devam edecektir. "Kur'an bize yeter, başka hiçbir şeye ihtiyaç yoktur" söylemi ile "Bizler Kur'an'ı anlayamayız" veya "Buhari en az Kur'an kadar muteber ve tartışmasızdır" gibi benzeri söylemler son derece tehlikeli iddialardır.

Allah Kerim Kitabında Kendisiyle birlikte Resulüne itaati, aralarında oluşan hadiselerde verdiği hükme mutlak boyun eğmeyi emretmek-te, getirdiğinin alınmasını, menet-tiklerinden sakınılmasını, O'nu sevmedikçe Kendisini de seve-meceklerini bildirmekte, Resulüne is-yanı kendisine isyan kabul etmekte, müjdeci/uyarıcı, kitabı, hikmeti ve bilmediklerini anlatmak/öğretmek için gönderdiğini açık seçik beyan etmektedir. "Tarihselci" bir bakış açısına sahip olmayıp, "Kur'an'ın ev-reysel ve kıyamete kadar var olacağı-na inanan" tüm müminler ayetlerin bütününe olduğu gibi bu onlarca ayetlere de hem metin hem de anlam olarak inanmak ve gereğiyle amel et-mekle mükellef/sorumludurlar. Aksi durum Kitabın tartışmaya açılmasını beraberinde getirmekten başka işe yaramayacaktır. Kur'anıyyun ekolü sünneti bir kenara atmak suretiyle bu ve benzeri ayetleri anlam dünya-sından koparıp Peygamberi işlevsiz, postacı, sadece ayetleri moda mod aktaran bir robot, ya da CD/kaset pozisyonuna indirgemekte, Resul ile Kitabın arasını açmaktadırlar. Böyle olunca Allah resulüne vermedikleri beyan/açıklama/tefsir hakkını, ken-di "kıt akıllarıyla" yapmaya kalkışa-rak elçiliğe soyunmaktadırlar. Yani her biri karşımıza adeta bir "Muham-med" olarak çıkmaktadırlar.

Kur'anıyyun ekolünün ne söyle-diği ve söylemlerden kimlerin hoş-nut olduğu önemlidir. Öncelikle bu ekolü savunanlar nefislerinin esiri kibir sarhoşu, nezaket/adaptan yok-sun, polemik/demagoji ustası dil cambazlarıdır. Nerede, kiminle ne konuşacaklarını bile idrak edecek feraset/basiret yoksunu bu kimseler, İslam düşmanı, kutsal değerlerle sa-vaş halinde, zihninde ve yaşamında dinin "D"si olmayan moderatörlerin öncülüğündeki birer "Dırâr Mesci-di" ne dönüşmüş kanallarda arzı en-dam ederek "hadisin ne kadar İslam için tehlike olduğundan, kurtuluşa

ermek için Kitaba dönmekten baş-ka çare olmadığından dem vururlar. Bunlar Allah'ın yeryüzünün de mut-lak hakimi, egemeni, olduğunu dile getirmez, ahkam ayetlerinden hiç bahsetmezler. Bunlar İslam dünyası-nı kana bulayan emperyalist ve yerli uşaklarını da gündem etmezler. Zu-lüm, yolsuzluk, yoksulluk, liyakat-sizlik, ehliyetsizlik, ahlaksızlık bun-lar için ahtapot gibi toplumun her tarafını sarmış hiç önemli değil. Za-ten tüm bu olumsuzlukların müseb-bibi de hadisler değil mi? (!) sonuçta.

Tarihin her döneminde ifrat ve tefrit söylemlerinin öncülleri olmuş, ardılları da olmaya devam edecektir. "Kur'an bize yeter, başka hiçbir şeye ihtiyaç yoktur" söylemi ile "Bizler Kur'an'ı anlayamayız" veya "Buhari en az Kur'an kadar muteber ve tartışmasızdır" gibi benzeri söylemler son derece tehlikeli iddialardır. As-lında bunların her ikisi de bir düz çizginin iki ucunu temsil etmekte ve çizgiyi büktüğünüzde aynı nok-ta da birleşmekte. Doğal olarak ümmetin vahdeti, birliği ve huzuru için büyük sorun oluşturmaktadırlar. Allah tüm müminlere "vasatı" (her şeyi yerli yerince koyma) emir/tel-kin etmekte, bu Kitabın tartışmasız en iyi anlayanı, tefsir edeni, hayatına hakim kılanı Allah Resulü de ifrattan ve tefritten sakınmayı sürekli telkin ve tavsiye etmektedir. Özellikle oto-ritenin olmadığı, Allah'ın dini dışın-daki ideolojilerin etkin ve egemen olduğu sisli, bulanık ortamlarda or-taya atılan bu tür iddialar iyi niyetli olmaktan çok uzak maksatlı oluşum-lardır. Sözün özü; Hz. Peygamber'in vefatına yakın bir tarihte ortaya çıkıp kendilerinin de Peygamber oldu-ğunu iddia edenler, bir ayeti siyak/sibakından koparıp işlerine geldiği gibi "Hüküm Allah'ındır" söylemiyle Hz. Ali'yi tekfir edip savaş açanlar ile bugünün benzer iddialarda bulunan çağdaşları arasında zerre kadar fark yoktur vesselam.

Oryantalist Bir Dil Olarak: “Kuran Bize Yeter” Söylemi

Başlıkta kullandığım “Oryantalizm” kelimesinin yerine “Emperyalizm” veya “Sömürgecilik” kavramlarını kullanmak da yanlış olmasa gerek. Bütün bu sonradan üretilen kavramlar son 200 yılda başta İslam dünyası olmak üzere, bütün dünyanın sömürgeleştirilmesi ve batının yaşattığı tarifsiz acılar için birer alet haline getirilmiştir. Bu “oryantalist dil” maalesef ezilen ve sömürülen toplumların sözde aydınları tarafından çoğu zaman benimsenmiştir. Maalesef bu durum toplumlarının felaketine ve bütün değerlerinden yoksun hale gelmelerine sebep olsa da bu aşağılık duygusunu asla bırakmamışlardır. Bu yanlış anlayışın sonucunda geline nokta ise vahimdir; sanki batı dışında kalan toplumlar geri kalmış, hiçbir zaman gelişemeyecek, batının efendiliğine muhtaç, doğal olarak sömürülmeye, yönetilmeye ve bütün bunlara müstehak toplumlar olarak görülmüş ve böyle bir aşağılık muameleye tabii tutulmuştur. Bunu İngilizlerin kendilerine Hintliler tarafından “Sahip” diye hitap edilmesinde net bir biçimde görüyoruz.

Batılılar kendileri yaptıkları bu aşağılık ve sömürgeci tanımlamalara, bu toplumların sömürge aydınlarını kullanarak bu yalanlara, palavralara neredeyse inanmayan hiç kimseyi bırakmamışlardır. Bu sömürgeci eğitimin çarklarından geçse, bu zehirden nispeten daha az etkilenen bütün bu zararlı yayınlara rağmen düşünen, aklını kullanan kimseler bu haksız ve insanlık dışı ayrıma isyan ederek başkaldırmış ve seslerini duyurmaya çalışmışlardır. Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi bu sesler çoğu zaman kanlı bir şekilde, acımasızca bastırılmıştır. Kendi uydurdıkları isim olan 3. Dünya tabirini de adeta bu insanlara benimsetmek için her yolu denemişlerdir. “3. Dünya”, “az gelişmişlik” ülkeler tabirleri adeta bütün insanlığın dilinde pelesenk olan ifadeler haline getirilmiştir. Batı için bu tabirler elbette söz konusu değildir. Batı in-

Bu söylem tamamen batı merkezli ortaya çıkan bir projenin devamıdır. Peygamber Efendimizin siyasi otorite olma yönünü, bir dünya lideri, bir devlet başkanı olma yönünü ortadan kaldırmaya yönelik bir çabanın ürünü olduğu apaçık ortada olan bir durumdur.

sanlığın yüz akı, insan haklarının en zirvede uygulandığı ve bütün insanlığın gıptaıyla baktığı yer olarak cafcacı reklamlarla pazarlanmıştır. Ama tabii bu durum gerçeği yansıtan bir durum değildir. Bu atalarımızın çok güzel ifade ettikleri gibi “İçi seni yakar dışı beni yakar” deyimine birebir uyan bir sahte gerçekliktir. Öne çıkardığı insanları, sahte bir reklam perdesinin arkasında, sahte bir gerçeklik olarak sunan batı için gerçeğin bir önemi yoktur. Batı asla insan hakkı, hak, adalet gibi kavramlarla anılamayacak kadar kötü bir barbarlık bıraktı arkasında. Bir gün tarih batının etkisi dışında yazıldığında bütün bu pislikler ortaya dökülecektir elbette.

Şimdi şu soru sorulabilir bütün bunların “Kur’an Bize Yeter” retoriği ile ne alakası vardır. Aslında çok alakası var. Sadece Kur’an’ın bir Müslümanın hayatında Müslümanca yaşaması için yeterli olacağı söylemi, büyük oranda oryantalistlerin ortaya attığı bir söylem olarak tarihteki yerini almıştır. Oryantalistlerin, İslam tarihinin bir dönemlerinde bazı ulema olarak bilinen şahısların istisnai görüşlerini alarak 19 ve 20. yüzyıl Müslümanlarına daha doğrusu gafil Müslümanlarına satması ile günümüzdeki “Kur’an Bize Yeter” retoriği ortaya çıkmıştır. Bu söylemi son 200 yılda farklı şekillerde de olsa

sahiplenen birçok isim ortaya çıktı. Şimdi burada bu isimler üzerinde tek tek durmanın anlamsız olduğunu düşünüyorum. Buna gerek de olmadığını düşünüyorum.

Bu retoriğin çürütülmesi için onlarca ilmi delil ortaya koymak mümkündür. Kur’an ayetlerinin birçoğu bu retoriğin hiçbir anlam ifade etmediğinin kanıtıdır. Bu yüzden ben bu retoriğin anlamsızlığını tarihi açıdan ele alıp değerlendirmek istiyorum. Burada malum en çok dillendirilen itiraz dile getirilebilir. “Biz Müslümanların hiç mi suçu yok.” Evet suçumuz kusurağımız olabilir. Fakat yazının yukarı bölümünde ifade ettiğim gibi bu yanlışlar bizi ilgilendirir. Müslümanların küresel çapta, insanlığın mahvedilmesine sebep olan, ne bir soykırım, ne de insanlık dışı vahşi işlerle ilgili sicili yoktur. Zararları dokunmuşsa da kendilerine dokunmuştur. O yüzden batıların insanlığa verdiği zararlar diğer hiçbir toplumun veya herhangi bir din mensuplarının eğer varsa bir eksikliği mukayese kabul etmez. Bunu son iki dünya savaşının sonuçlarına bakarak görebilirsiniz. Ve ardından soğuk savaş dönemindeki insanlık dışı uygulamaları daha saymıyorum bile. Bütün bunlarda Müslümanların ne bir dahli ne de bir rızası vardır. Bizim eksikliğimiz, yanlışlığımız bizi ilgilendirir. Bunu biz kendi aramızda konuşuruz. Hiçbir zıppıktı uygarlığın Müslümanlara nizam vermesi, hesap sorması mümkün değildir. Hele hele geçmiş insanlık dışı sabıkalarla dolu olan batının ağızıyla kendi medeniyetimize haksızlık etmeyelim. Ben Müslümanım diyen herkes “Büyük İslam Kültür ve Medeniyeti”nin şerefli bir üyesidir. Yaptıklarımız ve yapamadıklarımızla 1400 yıllık geçmişimizde yüzümüzü kızartacak istisnai olaylar dışında hiçbir şeye asla rastlanmaz.

Gelelim tarih ile ilgili bu mesele- nin bağlantısına. Dünya tarihi ve tarih düşüncesi 19. Yüzyılda “Aydınlanma Felsefesi” ile kirletilmeden önce bambaşka yazılıyordu. Bunun örneği

daha önce yazılan farklı milletlerden tarih kitaplarıdır. Bu tarih yazımının merkezinde genellikle tarihin en önemli şahsiyetleri yer alıyordu. Bu şahsiyetler asla ne devlet adamları ne de büyük komutanlardı. Bu tarihin merkezinde yer alan insanlar “Peygamberlerdi”. Peygamberler tarihini hiçe sayarak, Peygamberleri görmezden gelerek yazılan tarihin hiçbir kıymeti harbiyesi yoktur ve olamazda zaten. Bu yüzden bütün tarih kitaplarının merkezinde başta Sevgili Peygamberimiz (sav) olmak üzere diğer birçok peygamber yer alıyordu. İşte Aydınlanma denen dönemden sonra, bütün kitaplar olduğu gibi tarih kitapları da biranda materyalist, seküler ve laik bir anlayışla tamamen yok sayıldı. Yani daha önce tarihin merkezinde olan Peygamberler bir anda ortadan kaybedildi. Bu bilerek ve isteyerek yapılan bir şeydi. Yani o dönemin düşünce elitlerinin kafalarında görmek istedikleri dünyanın içerisinde, Peygamberlerinin öğretilerinin asla yeri olamazdı. Bunun için de Peygamberlerin isimlerinin, cisimlerinin bütün söylemlerinin ortadan kaldırılması gerekiyordu. Bu işi diğer peygamberler için yapmak pek de zor olmadı.

Yahudiler ve Hristiyanlar bu tahrifatın tam da merkezinde olan iki din mensupları olarak zaten bunu tarih içinde kendileri yapmışlardı. İki dininde, o peygamberlere gönderilen “ilahi dinle” bir alakası kalmamıştı. Bu yüzden bu dinlerin mensubu olan milletlerden Peygamberlerin izlerini silmek hiç zor olmadı. Geriye kalan insanlığın yani Hinduizm ve Budizm mensubu insanların da zaten böyle bir söylem geliştirecek ne güçleri ne de böyle bir zihni birikimleri yoktu. Bu dinlerin hayatın pratiğine yönelik bir talepleri de olmadığı için ve aynı zamanda bir Peygamber inançları da bulunmadığı için onları hizaya getirmek, seslerini kesmek hiç zor olmadı.

Emperyalizm ve sömürgecilikle her şeyleri ellerinden alınan bu insanların medeniyet birikimleri ile olan bağları da tamamen ortadan kaldırıldı. Dünya üzerinde sesleri bu şekilde kesilen ve mesajlarının insanlığa ulaşmasına izin verilmeyen medeniyetler böylece tarih sahnesinden silindi. Onlarca medeniyet vahşi batı uygarlığı tarafından tarih sahnesinden çekildi.

Son 200 yıldır yaşanan bu sömürgeciliğin ve emperyalizmin içinde,

her şeye rağmen bütün yakma ve yıkma girişimlerine rağmen varlıklarını sürdürebilen, inançlarını kör total da olsa koruyabilen tek bir millet yani tek bir ümmet vardı. O da tabii ki Müslümanlar. Müslümanların bu birlikteliğini 20. yüzyıl başlarına kadar koruması batılı emperyalistler için kabul edilemez bir durumdu. Bunun için Müslümanlar için hem siyasi hem de Peygamberlerinin makamının bir devamı olan “Hilafet” makamını ortadan kaldırmaları gerekiyordu. Bunu da Osmanlının tarih sahnesinden çekilmesinin ardından bir plan dahilinde hayata geçirmeyi başardılar. Tesbih tanelerini tutan imamenin koparılması ile adeta dar-madağın olan İslam dünyası son 100 yıldır bu büyük dağınıklığı yaşıyor.

Bütün bu siyasi dağınıklığın içerisinde, ilim de nasibini alacak ve bu dağınıklık ilim için de geçerli olacaktır. İşte bu ilmi dağınıklığın en önemli göstergelerinden birisi, Peygamber Efendimize olan bakışın değişmesi için yürütülen çabalar oldu. Bunun için kimisi bilerek batının işbirlikçisi oldukları için kimisi de gafletlerinden bu söylemlere kapılan insanlar çıktı aramızdan. Güya “aydın”, “ilim adamı” geçinen bu şahsiyetlerin bu yanlış ve tehlikeli söylemleri gündemi işgal etmeye başladı. Hala etmeye devam ediyor. Önünü arkasını, neyi getirip neyi götüreceğini hesap etmeden ortaya atılan bu düşünceler zarar vermeye hala devam ediyor.

Bahsettiğim gibi bu meselenin dini boyutuna çok fazla girmek istemiyorum. Bu “Kur’an bize yeter” söyleminin yukarda bahsettiğim gibi dini yönünden daha çok siyasi, tarihi yönlerinin daha önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü İslam dünyasında bu söylemi dillendirenler karşısında zaman zaman diğer aşırı ucu temsil edenlerinde büyük yanlışları gördüğümüz için meseleye tarihi perspektif dışından bakıldığında içinden çıkılmaz hale geldiğini düşünüyorum. O zaman sanki bu mesele iki farklı dini yorum arasındaki farkmış gibi algılanıyor. Bu çok yanlış ve tehlikeli bir algıdır. Oysa bu söylemin Müslümanların dini hayatı veya dini söylemleri ile hiçbir alakası yoktur. 1400 yıl boyunca Müslümanlar böyle bir tartışma yaşamadılar. Olmuşsa da istisnai bir iki silik tip çıkmış ve onlara da gerekli cevaplar ve gerekli reddiyeler yazılmıştır.

Bu söylem tamamen batı merkezli

ortaya çıkan bir projenin devamıdır. Peygamber Efendimizin siyasi otorite olma yönünü, bir dünya lideri, bir devlet başkanı olma yönünü ortadan kaldırmaya yönelik bir çabanın ürünü olduğu apaçık ortada olan bir durumdur.

Bütün bu tarihi delillere rağmen hala bu söylemi bir Müslümanın dillendirebileceğini düşünenler varsa şu hadis-i şerif ve ayeti kerimeyi okuduktan sonra ikna olamayacakları bir durumun kalmayacağını düşünüyorum. Peygamber Efendimiz sanki 1400 yıl önceden bugünleri görmüşçesine şöyle buyuruyor: “Dikkat edin! Bana Kitap ile beraber onun bir benzeri de verilmiştir. Dikkat edin, yakında rahat koltuğuna yaslanmış karnı tok bir adam size ‘Sadece Kur’an’a bağlanmak gerekir. Kur’an’da helal bulduklarınızı helal, haram bulduklarınızı haram sayın’ diyecektir. Dikkat edin! Allah’ın Resulünün haram kıldıkları da Allah’ın haram kıldıkları gibidir.” (Ebu Davud, Sünnet 6; Tirmizî, İlim 10).

Ve aynı şekilde “Peygambere itaat eden Allah’a itaat etmiş olur. İtaat etmeyenlere ise aldırma. Çünkü biz seni onların üzerine bekçi göndermedik.” (Nisa suresi, 80). Muhteşem ve kesin iki delil. Eğer Kur’an yetseydi bu ayeti kerimede Cenab-ı Hak kendi isminden bile önce Sevgili Peygamberimizi zikrederek ona itaat edilmesini emretmezdi. Bakın normal bir hitap değil. İtaat edilmesi emrediliyor. Sıradan bir sözden bahsetmiyoruz. Sevgili Peygamberimiz sadece bir tebliğci-den ibaret olsaydı itaat istenmezdi.

Bu “Kur’an bize yeter” retorikinin saçmalığını ortaya koymak için verilen kesin delillerden biridir. Yukarda sayılan bütün tarihi delillerin yanında buna itiraz edip, bunlar beşeri bir akıl yürütmedir denirse işte iki temel kaynağımızdan, yani Kur’an ve sünnetten delil olması için bu ayet ve hadisi buraya almayı uygun buldum. Kısaca, bu ayette belirtilen Peygambere nasıl itaat edileceğini gösteren, siyer ve hadis ilmi olmadan bu durumu açıklayabilen veya bu itaat emrinin nasıl yerine getirileceğini söyleyebilecek bir babayığit var mıdır? Hiç sanmıyorum. Bu yüzden bu “Kur’an bize yeter” söyleminin hiçbir ilmi yönü yoktur. Sadece siyasi hesaplar için batılilar tarafından ortaya atılmış ve bazı gafil veya hain, işbirlikçi sadece adı Müslümanlar tarafından benimsenmiş içi boş bir söylemdir. Vesselam.

Tarihsel ve Modern Açılardan Kur'an'a Dönüş Hareketi

Hız. Peygamber'in vefatından yüz yıl geçmeden meydana gelen yeni şartlar/ ihtiyaçlar için, Müslümanlar kendi iç *dinamikleriyle* çözüm yolları aramaya başlamış ve bir takım farklılıklarla birlikte çeşitli siyasi, itikadi ve fıkhi sorunları çözmek üzerine usüller/ yöntemler meydana getirmişlerdir. Benzer şekilde, Aydınlanma ve Sanayi Devrimi sonrası oluşan Batı tipi modernliğin sebep olduğu küresel kırıma da Müslümanların gerek hayatında ve gerekse zihninde de önemli dönüşümlere sebebiyet vermesiyle dönemin Müslümanları daha önce yaşamadıkları yeni şartlar için çözüm yolları üretme gayretine girişmişlerdir. "İslam'ın temel kaynaklarına dönüş" hareketinin tarihi ve entelektüel arka planını anlamak için İslam dünyasının modernleşme sürecini de göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

18. yüzyılın ikinci yarısından alınan askeri yenilgiler, önemli toprak kaybı, İslam dünyasının çeşitli bölgelerinin Batılı devletlerin hâkimiyeti altına girmesine sebep oldu. Bu gelişmeler kimi Müslüman siyasi-düşünsel önderlerinin kendi değerlerine olan güvenini sarstı ve Batılı karşısında varlığını devam ettirebilmek için Batı'yı model alan birtakım "islahatların" kaçınılmaz olduğu düşüncesine götürdü. Bu islahatlar zamanla hayatın idari, hukuki ve sosyal bütün alanlarına yayıldı ve Müslümanların zihin dünyasında da bazı önemli dönüşümlere yol açtı. Gerek Batılı oryantalistlerin propaganda-ları ve gerekse fiili yenilgilerin etkisiyle, Müslümanları "geri bırakan" ana unsurun İslam (Gelenek) olduğu görüşü kabul görmeye başladı. Zilletten kurtuluşu İslamlaşma 'da gören Müslüman kesimin bir kısmı yaşanan bütün bu olumsuzlukların sebebini İslam'ın tarih boyunca yanlış anlaşılması ve uygulanmasına yani *Gelenek ve Müslümanlara bağ-*

ladı. Temel kaynaklara dönüş (Öze Dönüş) akımı revaç buldu. "İslam'ın temel kaynaklarına dönüşle" ifade edilebilecek bu akımın içindeki alt yapılardan biri de "Kuran'a Dönüş/ Kurancılık" hareketidir.

Kurancılık, Kuran İslamı, Kurana Dönüş, Mealcilik – dili Arapça olmayan Türkiye gibi ülkelerde- vb. akımlar, aralarında birtakım farklılıklar olsa da sadece hüküm kaynağı olması açısından değil, bir bütün olarak İslam'ın anlaşılması ve yorumlanmasını büyük ölçüde Kur'an'la sınırlandıran ve "Kur'an'a Dönüş" ana başlığı altında incelenebilecek hareket/ akım ve temayüllerdir.

"Kur'an'a Dönüşü" savunanların her konuda aynı görüşleri savunmadıkları, aralarında bazı anlayış farklılıkları bulunduğu, *sünnet başta olmak üzere geleneğe karşı tavırlarının homojen bir yapıda olmadığı* da unutulmaması gerekir. Bu çerçevede "Kur'an İslamı" söyleminin dine sonradan karışan unsurları temizlemeyi hedefleyen *modern öncesi* tecdit hareketlerinden farklılığı açıktır. Modern öncesi dönemlerde *Kur'an bize yeter* diyen sahabe ve âlimlerin, dini ahkâmın kaynağını Kur'an'a indirgemek, dolayısıyla Hz. Peygamberin sünnetini reddetmek gibi bir düşünceye sahip olduklarını söylemek mümkün değildir. Kur'an tek başına bir doküman olarak değil başta ilahi vahyin Hz. Peygamberde ete kemiğe bürünmüş ve hayatın içine katılmış şekli olan sünneti ile bütünleşik bir kaynak olarak görülüyordu. Hiçbir mezhep sünnetin otoritesini reddetmemiş, belki sadece usul farklılığından dolayı rivayetden güvenilirliğine yönelmiştir. Modern öncesi tecdit hareketlerinde – en azından – küfre karşı bir "aşağılık kompleksi" yoktur.

Kuran'a Dönüş hususunda Modern dönemde iki ana eğilimden söz edilebilir:

Birincisi, Kur'an dışında bir kaynağı prensip olarak kabul etmeyen ve sadece Kur'an'ı esas aldığını açıkça ifade edenler:

Bu tip görüş, özellikle modernist ve reformist Müslümanlar arasında yaygındır. "Kur'an İslamı" söylemin arka planında modernite probleminin, İslam'ı modern değerlerle uzlaştırma çabası yer alır ve bu söylemin savunucularının Sünnet ve İcma başta olmak üzere diğer şer'i delilleri tamamen reddeden yaklaşımlarıyla diğer gruptan farklılaşır. Buna mukabil Kur'an'ın sadece *aklı* esas almak suretiyle serbest ve modern tarzda okunması ve yorumlanması önerilir. "Kur'an İslamı" söyleminin, Kur'an'ın yegâne ya da belirleyici kaynak olarak kabul edilmesini savunulması, Kur'an'ın liberal olarak okunması ve Kur'an'da yer alan ifadelerin aynen kabul edilmesi anlamına geldiği gibi, "tarihselci" yorumlara da gidilmesi demektir. İslâm'ın bilim ve ilerleme dini olduğunu, Kuran'ın modern bilimle uyum olduğunu gösterme çabası – sanki - aslı bir vazife olarak görülmüştür.

Batı dünyasında egemen olan "pozitivist düşünce" ve "ilerlemeci tarih" anlayışı insanları yeni bir tarih kurgusuna ve yeni bir din tasavvuru inşasına yönlendirdi. Kur'an'a modern şartların gerektirdiği anlamları yüklemek ve "modern bir din" yaklaşımı inşa etmek istediler. Bu sebeple bu yaklaşımın bütün çözüm önerilerinde Batı modernliğin gerekleriyle örtüşen bir tutum izlenilmesi ve Kur'an'ın "serbest ve modern tarzda" okunup yorumlanması önerilmektedir. Bu tip yaklaşımların tarihte öncülleri yoktur.

İkincisi, Kuran dışı kaynakları prensipte reddetmeyenler: "Kur'an süzgecinden geçirmek" ve "Kuran'a uygunluğunu tespit etmek" (Kuran'a Arz) suretiyle diğer delilleri ve tarihi tecrübeyi seçmecî tarzda dikkate

alma iddiasında olanlar.

Bu grubun çoğunluğu *Sünnet* ve *Hadis* ayrımı yaparak, sünnetten ziyade hadislerin güvenilirliğiyle ilgili çekincelerini dile getirmişlerdir.

“İslam’ın ilk yüzyıllarında bir takım siyasi ve itikadî sebeplerle fitnelerin baş göstermesi ve buna bağlı olarak hadis uydurma faaliyetlerinden dolayı hangi hadislerin sahih, hangilerinin zayıf ve uydurma olduğunu tespit etme imkânına sahip olmayan Müslümanların, “*Bize sadece Kur’an’dan söz edin*” diyerek Kur’an’a sığınmak zorunda kaldıklarını da unutmamak gerekir.”

Bu tarz “Kur’an’a Dönüş” hareketine mensup Müslümanlar - tam olmasa da tarihte Mutezile ve Rey ehline benzetilebilir- Kur’an ayetlerinin manalarının belli dönem ve şahıslarla sınırlı olmayıp *umumi ve külli* manada kabul ederler. Modern dönemde yaşayan Müslümanların aktüel durumuyla ayetler arasında ilişki kurulması gerektiği, Müslümanların siyasî-içtimaî hastalıkları ve çözüm yolları konusunda Kur’an’ın rehberliğine duyulan ihtiyacı elzem kabul ederler. Bu hareketin savunucuları sadece *kaynak tartışması* yapmamakta, Kur’an’ın nasıl anlaşılması gerektiği konusunda İslami *İlimler* geleneğini ve genel olarak İslam tarihi birikimini ve bu birikimin oluşturduğu çerçeveyi de sorgulamaktadırlar. Bu bağlamda başta fıkıh usulü olmak üzere geçmiş kelim ve fıkıh mezheplerine, İslam’ın nasıl anlaşılacağına dair ümmetin benimsediği usule ve temel kabullere de eleştiriler yöneltmektedirler.

Kur’an ayetlerinin kıyamete kadar aynı şekilde geçerli olması ve ayetlerin birbirini nesh etmeyeceğini savunurlar. Sünnete değer verirler fakat Sünnetin Kur’an ayetlerini nesh etmesini kabul etmezler.

Kur’an’a dönüş hareketi mensupları, yaşadıkları bütün bu olumsuz şartların temelinde Müslümanların Kur’an’dan uzak düşmesini ve onun yanlış anlaşılmasını, Kuran’ın, siyasi gücü ve toplumsal refahla ilgili talimatlarının ihmal edilmesini görürler.

Aynı şekilde İslam’ın ve bu dinin temel kaynağı olan Kur’an’ın aslında kendisine yöneltilen eleştirilerin aksine, insanları ilme, tefekküre, çalışmaya yönlendirdiği fikri-

“Kur’an’a Dönüş” hareketine mensup Müslümanlar - tam olmasa da tarihte Mutezile ve Rey ehline benzetilebilir. Kur’an ayetlerinin manalarının belli dönem ve şahıslarla sınırlı olmayıp *umumi ve külli* manada kabul ederler.

ni dile getirilir. Buna paralel olarak Müslümanları tembelliğe sevk eden dünya görüşlerinin, yanlış kader ve tevekkül gibi anlayışların dine sonradan karışan unsurlardan kaynaklandığı, uydurma hadislerin, bidat ve hurafelerin eseri olduğu Kur’an’la bir alakasının olmadığını ortaya koymaya çalışırlar.

Görüldüğü gibi aralarında benzerlikler olduğu kadar farklılıkların da olduğu “Kuran İslam’ını” benimseyen bu iki grubu ayıran temel faktör: birinci grubun “köksüz” olması ve ikinci grubun Kuran’ı özne ve Batılı değerleri nesne olarak kabul ederken, birinci grubun Batılı değerleri özne ve Kuran’ı nesne olarak kabul etmesidir. Bunlar değerlendirme açısından önemli farklardır.

Hz. Peygamberin fiiliyatıyla ilgili Sünneti ise yaşanarak kesintisiz gelmesinden dolayı hadislerden daha güvenilir kabul edilmesi İslami Düşünce açısından Müslümanları için acil çözüm bekleyen sorunlardandır.

Hadislerin, Kuran kadar güvenilir olmadığı hususu Müslümanlarca çoğunun ortak kabulü olmasına rağmen Hadislerin Kuran’a azı, “Ehli Hadis” ile “Kuran’a Dönüşü” savunucuları arasında önemli anlaşmazlıklardandır. *Hadislerin Kuran’a Arzı* bir yöntem olarak Hz. Peygamberin: “*Benden nakledilen sözleri Allah’ın kitabına arz ediniz, şayet o sözler Kur’an’a uygunsa ben söylemişimdir, yok eğer Kur’an’a aykırıysa benim ağızımdan çıkmamıştır*” rivayeti (Bu rivayetin çeşitli varyantları mevcuttur). Muhaddislerin kahir ekseriyetince *mevzu* (uydurma) sayılmasından dolayı ne yazık ki söz konusu rivayetler bazı meşhur âlimler tarafından *delalet/ mana yönünden sahih* sayılmasına rağmen fazla işletilememiştir.

Oysa *Hadisler*, toplanması ve günümüze kadar güvenilir bir şekilde gelmesi açısından Ehli Kitabın Tevrat ve İnciline benzetilebilir. “Sana Kitabı gerçek ile ve kendinden öncekini *doğrulamayı* olarak indirdi, Tevrat ve İncil’i de indirmişti.” (Ali İmran 3) ayeti bağlamında Tevrat ve İncil için Kuran’ın *doğrulamayı* olması gibi, *Hadisler* için de *doğrulamayı* olmasında sakınca olmaması gerekir.

Başta Hz. Aişe olmak üzere sahabe’nin birçoğu hadisleri *Kur’an’a* Arz prensibini uyguladıkları örnekleriyle sabittir.

İmamı Azam (Âlim ve *Müteallim* ’de): “Hz Peygamber Allah’ın kitabına muhalefet etmez. Allah’ın kitabına muhalefet eden kimse ise Allah’ın resulü olamaz, Hz Peygamberin dilinden Kur’an’a muhalif rivayette bulunan kimseyi reddetmek Peygamber’i reddetmek anlamına gelmez. Bu reddediş, Hz. Peygamberden hatalı rivayette bulunan kimseye yöneliktir. Haliyle yalancılıkla itham da Hz. Peygamber’e değil yine o kimseye yöneliktir. Biz iştmiş olalım ya da olmayalım gerçekten Hazreti Peygambere ait her sözün başımızın üstünde yeri vardır Biz bu noktada hem iman eder hem de Allah’ın resulünün sözünde aynı ile şahadet ederiz. Biz şuna da şahadet ederiz ki Hz. peygamber Allah’ın nehyettiği bir şeyi emretmez, Allah’ın hükmüne bağladığı bir şeyi hükümsüz kılmaz, Allah’ın tasvip ettiği bir şeyi ona aykırı bir şekilde tavsiye etmez. Yine biz şahadet ederiz ki, Hz. Peygamber her konuda Allah’la muvafıktır. Nitekim o bir tek bidat denilebilecek türden hiçbir şey yapmamış, Allah’ın sözüne kendisinden hiçbir şey katmamıştır. İşte bunun içindir ki Allah, “*Kim Resul’e itaat ederse Allah’a itaat etmiş olur*” (Nisa 80) buyurmuştur”. Burada, *Hadislerin Kuran’a uygunluğu* temel bir ölçüt olarak vurgulanmaktadır.

Nasıl ki, peygamberlerin arasını ayırmak yanlış bir şeyse, aynı şekilde Kuran’la Hz. Peygamber’in arasını ayırmakta yanlıştır.

“Kuran’ı özellikle Sünnetten ayırmak onu öğretmensiz bir ders kitabı gibi görmekle eşdeğerdir.”

“Böylece biz sizi, insanlara şahit (ve örnek) olmanız için orta (vasat) bir ümmet kıldık; Peygamber de üzerinizde şahit olsun.” (Bakara 143)

Kur'an Bize Yeter Retoriği

Mutezilenin hadis inkârcılığı, akıyla inkâr edebilme gücüne dayalıdır. Akıl ise malumdur ki usul ve esaslara dayanmadığında kendisini bile kandırabilecek bir hassadır; bu sebeple Kur'an ayetlerini yorumlamada nerelere savrulduklarını hayretle izliyoruz.

Kur'an bize yeter söyleminin tarihçesine bakılacak olursa bu akımın hadis inkârcısı cahil bir guruhun ayetleri kıt akıllarıyla keyfî yorumlamayı tercih eden Haricîlerle başladığını; kendi yanlış mantık kurgularını ve güdük felsefelerini peygamberin yol göstericiliğinden üstün tutan Mutezile ile devam ettiğini görürüz.

Mutezilenin hadis inkârcılığı, akıyla inkâr edebilme gücüne dayalıdır. Akıl ise malumdur ki usul ve esaslara dayanmadığında kendisini bile kandırabilecek bir hassadır; bu sebeple Kur'an ayetlerini yorumlamada nerelere savrulduklarını hayretle izliyoruz.

Bu 'ana akım' fâsık fırkalarla birlikte Gulat Şia'nın bozuk inançla kamufle ettiği siyasî ihtirasların tezahürü olan Sünnî düşmanlığı birebir hadis ve sünnet düşmanlığı olarak vücut bulmuş, kendi gulat akidelerini emzirecek uydurma külliyatları da oluşturarak kâfirlere ettiklerinden fazla düşmanlığı kendileri gibi inanmayan Müslümanlara yapmışlardır.

Bu bağlamda İran yüzyıllardır gulat Şia akidesini siyasî maksatlarla beslemekte, tahrik ve sevk-ü idare etmektedir. Hz. Ömer (R.a.)'ın "Keşke şu Mecusi diyarı fethetmeseydik" sözü nakledilir; Bu sözün sıhhati tartışılabilir da Pers yıkıntısı bu Mecûsi topraklarında Hak din yeşerememiş, neşv-ü nema bulamamıştır. 1400 yıllık din-ü dünya komşuluğumuzdan hiçbir hayır görmedik. O dönemde dahi nefret ettirecek 'İslam'ı dejenere etme faaliyetleri, fasit inanışlarını İslam'la harmanlama çabaları olmuştur, halen de olmaktadır. Tarihi süreçte Sebeilik, Bâtınlılık, Haşhaşilik, Kalenderilik, Karmatilik gibi din soslu terör yapılanmalarına da hep mihmandarlık eden de yine bu komşumuzdur. Sünnî toplumlar içine sızmış birçok sapkın tarikat da onların eseridir.

Gulat-ı Şia'nın bozguncu ve yayılmacı siyasetinin devamı olarak Sünnî toplumlarda Ehl-i Sünnet inancına, ameline saldıran ne çok farklı ses ve heves sahibi hoca kılıkli sözüm ona ilahiyatçılar varsa ki muhalif inanış olarak en 'masumu' Mu'tezile inanışında olanlardır. Ötesinde ise haçlı ve Gulat-ı Şia beslemesi, muhibbanı veya ajanıdır. Siyasî emelleri gereği bunların içinde bulunduğu Sünnî toplumlar neye inanırsa inansın umurlarında değil, isterse ateist, deist veya Hristiyan olsunlar. Yeter ki birbirlerinden farklı inansınlar bağları çözülsün, birbirlerini yersin, eleştirsin, sevmesin, birbirlerinden tiksinsin ve hatta birbirlerini öldürecek kadar kin ve garaz duysunlar. Böylelikle -zayıflatılmış düşman durumu- Ehl-i Sünnet toplum ve yönetimleri kendisine en büyük düşman gören Gulat-ı Şia'nın işine gelecektir.

Bizim coğrafyamız; vahşi batının doğusunda olan Müslüman halkların yaşadığı onlara göre "Doğu" eski adıyla "Şark". Bu coğrafyanın insanlarını, edebiyat, sanat, dil ve dinlerini, kültürlerini inceleyen batılılar "Şarkiyatçılar". Güncel, sevimli, bilimsel terminolojiye giren adıyla: Düşmanını tanıma, sömürme ve yönetme stratejisi demek olan "Oryantalizm". Eski şarkiyatçıların yeni adı "oryantalistler". Misyoner papazlar, kardinaler, Yahudi ve Hristiyan araştırmacılar, bilim adamları, akademisyenler; Yahudi-Hristiyan müttefik kalemşör şövalyeler, mektepli haçlılar. Her sahada İslam toplumlarını tenkit, aşağılama ve küçümseyip reddetme istidadında olan bu haçlı zihniyetinin kara şövalyeleri kılıçla doğramaya, kurşuna dizmeye imkân bulamadıkları zamanlarda kinlerini kusacak zemin ve bahane ararlar. (Bk. Müsteşrik Caetani'nin İslam Tarihindeki İsnat ve İftiralarına Reddiye; M. Âsım Köksal)

Bütün faaliyetleriyle de ezeli düş-

man bildikleri halkları bölük pörçük etmenin, varlıklarını sömürmenin, ihtilaflarla oyalamanın ve dinlerinde şüphe ve tefrikaya düşürmenin bin bir planını yapar ve uygularlar. Müslüman halkları birbirleriyle savaştırır, hükümet yıkar, hükümet kurar, yönetirler. Dindarların savaştırıldığı bu hengâmede Kur'an'ın ve Sünnetin de ayrılık ve çatışma argümanı olarak kullanılmaması düşüncülemez.

Batı hayranı yönetimlerin mahareti ve bilim üretmek yerine taklitçiliği bilim adamlığı sayan taifenin açığı sebebiyle düşmanın sızdığı ilk kale üniversitemiz, hatta ilahiyat fakültelerimizdir. Aldığı mevzi de müfredatımızdaki birçok ders, özellikle 'Din felsefesi', 'Din psikolojisi', -güya-bilimsel alıntılardır derken bazı ilahiyat fakültelerinde Hadis kürsüsüne ve Kur'an ve Tefsir kürsüsüne sahip oldular.

Sahih akidenin sağlam delilleriyle öğretilmediği yerde akıldan kalan falanca kâfirin anlattığı olmaktadır.

Bu anlayışın ikliminde İlahiyat fakültelerimizden Kur'an ve Hadis inkârcısı veya deist, ateist çıkmaktadır. İmanlı olarak geldiği okuldan imansız ve/veya amelsiz kalbi bir yığın şüpheyile doldurulmuş mezunlar üretilmektedir.

Özellikle din adına konuşacak öğretim üyesi mümin Muvahhid, muttaki, ihlaslı ve işinin ehli kimseler olmalıdır.

Nefislerin nasıl terbiye edileceğini öğretecek nefsini ıslah etmiş hocalardan mahrum fakülteler ihlaslı, takvalı âlim yetiştiremez olmuştur. Üretkenliğin olmadığı, ecnebilerin isimlerinin ve teoremlerinin öğrenilmesi ile sınav başarısı elde edilen fakültelerden Kur'an ve Sünnet anlayışın mahrum akademisyenler yetişmektedir. Müslüman bir toplumda akide oluşumunda oryantalistlerin anlayış veya anlatışları kabul görürse düşman hedefine ulaşmış demektir. O yüzden hadis inkârcısı bir adam hadis hocası olarak ders anlatıyor. O yüzden münkir birisi tefsir dersi verebiliyor.

Ülkemizde hadis inkârcılığının kökeninde Mutezile, baştan beri anlatmaya çalıştığımız beslenmelerin geliştirdiği akademik ukalalıklar yatmaktadır. Bunlar ümmetin gerçek

Kur'an'ı anlamamanın usulleri vardır. Her cahilin her aklına güvenenin usul bilmeden haykırdığı bu "Bize Kur'an yeter" sözü onları yalanlayan bir sözdür.

sorunlarını gündemden düşürmeye gayretli, şahsiyet yoksunu, girmedikleri kalıp, bürünmediği kılık kalmamış zavallılardır. Reklamın iyisi, kötüsü olmaz gerçeğinden hareketle isimlerini anmakla reklamlarını yapmak istemediğim ama sizin onları çok iyi bildiğinize emin olduğum İslam'ın oğlu olmadığı ve dahi İslam'ı okumadığı aşikâr olan kimi okuyan zevatın can-hıraş gayretler içerisinde olduklarına şahit olmaktayız. Bu zevatın dinimizden dillerine dolamadıkları ne kaldı acaba?

Namaz; 'salat' duamı, nizam mı; üç vakit mi, dört veya beş vakit mi?

Zekât kırkta bir cimrinin zekâtı mı? Kabir azabı var mı? Şefaathak mı? Kader var mı?

Âdem topraktan mı yaratıldı, meniden mi? Âdem ilk insan mı, kardeşleri var mı, ondan önce de insan var mıydı ve benzeri nice yalpalama ya da savrulmaların altında yatan şey temelinde akla biçilen payenin haddini aşmasıdır.

Bu haddini aşma hali ve ilmi kibirleri kendilerini, dolayısıyla kendilerine uyanları da öyle bir batağa sürüklüyor ki; Allah(cc)'ın Enam Suresi 143 ve 144 ayetlerde "O sekiz eşi de yaratan"dır." Beyanını ayetin devamında bunların "Koyun, Keçi ve Develer" yani hayvanlardan olduğunu açıklamasına rağmen onlar sırf akıllarının peşine düşerek "Allah Âdem ile birlikte sekiz çift insan daha yarattı vs..." İddiasında bulunmak suretiyle "İnsanları bilgisizce saptırmak için Allah'a karşı yalan uydurmaktadırlar. Ve ayet bu tür insanları "Allah'a karşı yalan uyduran kimseden daha zalim kimdir? Şüphesiz Allah, zalimler topluluğunu doğru yola iletmez" buyurarak uyarmaktadır.

Bu insanlar, Kur'an'ın anlaşılması konusunda Resulün açıklamaları ve örnekliğini ve ondan beslenen Ulemâ-i Kiramın beyanlarını içlerine sindirememenin meczupluğunu yaşayan hoyrat akıllarıyla Peygamberin önüne geçme hadsizliği (Hucurat:1) ile birlikte aynı zamanda Haşr suresi 7 ayet teki "...Peygamber size ne verdiyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çetindir." Uyarısına uakla bir karşı duruş sergilemektedirler. Çünkü bu ayet her ne kadar kimi ganimetlerden bahsediyor olsa da hükmü umumdur.

Aslında onlar da çok iyi bilmektedir ki; Kur'an'ı anlamamanın usulleri vardır. Her cahilin her aklına güvenenin yol, yordam ve usul bilmeden haykırdığı bu "Bize Kur'an yeter" sözü kendilerini de yalanlayan bir sözdür.

Kur'an gibi bir deryanın ilmiyle uzaktan yakından ilgisi olmayan hatta birçok sözü edebi yazıları bile anlamaktan uzak insan topluluklarına "Bilmiyorsanız ilim ehline sorun" (Nahl:43) ayetinin muktezasınca hareket edip Kur'an ve Sünnet'e emek vermiş, hakim olmuş alimleri adres göstermek gerekmez mi?

Bunun yerine "Kur'an bize Yeter" cesaretini vermek İslam dinine ve hat-ta o insanlara ihanet değil de nedir?

Bu dinin en iyi bilen olan Rasullullah(sav)'dır ve onun kutlu hayat öğretisine, önderliğine/sünnetine tabi olunmadan İslam dini gereğince anlaşılamaz ve yaşanamaz.

Bizler Müslümanlar dinimizi Kur'an'ın ayetlerinden öğreniriz. Kur'an bize resule itaati emrettiği için de "Ehl-i Sünnet" İslam'ı anlama ve yaşama konusunda resulün yoluna uyanlarız.

"Kur'an'dan altmıştan fazla ayeti delil getirebileceğimiz bu konuda birkaç delil ile sözlerimizi taçlandırmak istiyorum: "Biz her peygamberi ancak Allah'ın izniyle itaat edilsin diye gönderdik." (Nisa:64)

Kim peygambere itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur. Yüz çevirenler gelince, zaten seni onların başına bekçi göndermedik." (Nisâ Sûresi 4/80)

"Allah ve Resulü bir işe hükmetti mi Mü'min erkek ve Mü'min kadınların işlerinde muhayyerlikleri yoktur. Kim Allah'a ve peygamberine karşı gelirse şüphesiz o apaçık bir sapıklığa düşmüştür." (Ahzâb Sûresi: 36)

"Her kim Allah'a ve Resulüne itaat eder, Allah'a saygı duyar ve O'ndan sakınırsa, işte asıl bunlar mutluluğa erenlerdir." (Nur Sûresi 52)

"Allah'a ve Resulüne itaat edin ki rahmete kavuşturulasınız." (Âl-i İmran 3/132)

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygambere itaat edin. İşlerinizi boşa çıkarmayın." (Muhammed 47/33)

Kur'an'a ve Sünnete uymak, Allah'a itaat etmektir. Çünkü Kur'an'da: "Allah'a itaat edin ve rasûle itaat edin"

buyurulmuştur. (Bk. Muhammed Sûresi 47/33 Peygambere itaatle ilgili olarak, "Allah'a itaat edin ve peygambere itaat edin" şeklinde birlikte anıldığı ayetler için bakınız: (Al-i İmran 3/32), (Mâide Sûresi 5/92)

O yüzden Kur'an ile Sünnet ayrılamaz. Kur'an'a ve Sünnet'e uymak Peygambere itaat etmektir. Çünkü Peygamber (SAV) Kur'an'a uymuş ve Kur'an: "Peygamberde sizin için güzel örnek var" buyurmuştur. [Ahzâb Sûresi 33/21] Bu ayet, Allah'a ve ahirette imanı olan, Allah'a itaat ve ibadet (kulluk için) yönelenlerin, (nasıl kulluk edeceği hususunda) uyması gereken en güzel örnek Muhammed (SAV) dir. Anlamındadır.

Nitekim Rabbimiz Allah'ı sevdiğini iddia edenlere de şu emri vermişti:

(Ey Muhammed) "De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah, son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir. De ki: Allah'a ve Resulüne itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse bilsinler ki, Allah kâfirleri sevmez." (Âl-i İmrân Sûresi 3/31-32)

Dinimizin kaynağı Kur'an'dır ve Kur'an'ı sözleriyle beyan eden, yaşantısıyla tefsir eden Peygamberin sünnetidir; İslâm için Allah'ın uymamızı emrettiği numune bir insanın örnek hayatını öğrendiğimiz Sahih Hadislerdir.

Kur'an ve Sahih Sünnet'ten sonraki şer'i kaynaklar da bunlara dayalıdır.

Mutlak itaat, Allah'adır ve O'nun izniyle peygamberler, Allah'a kulluğun nasıl yapılacağını öğretirler.

Bütün peygamberler ümmetlerine dinlerini öğretmek için yetkili olarak görevlendirilmişlerdir.

"Biz her peygamberi ancak Allah'ın izniyle itaat edilsin diye gönderdik." (Nisâ Sûresi 4/64)

Yâ RÂŞİD! Sen kullarına yol gösteren, elçilerini Hidayet ve Hak din ile gönderen ve dinimizi öğretensin.

Rasûlüne öğrettiğin irşâd -aklen ve kalben- doğru anlamayı ve O'nun 'hayru'l hedyi, hedyu Muhammedin' olan yolunda gitmeyi nasip et bize. (Âmin)

Ve selâmun ale'l mürselîn ve'l hamdu lillahi Rabbi'l âlemin.

Bütündeki Parçada Körleşme Hastalığı

Bir varmış, bir yokmuş. Zamanın bir döneminde Mekke denilen belde Muhammed isminde bir benîâdem Mekke'de yaşayanları hayrete düşürecek bir söz ile ortaya çıkıvermiş.

Demiş ki: Dinleyin beni ey ahalî! Sizin ve benim olan Rabbimiz olan Allah benimle konuştu; ben bu anımdan sonra O'nun elçisiyim. O bana ne emreder veya nehyederse onlara uymaya memur edildim. Eğer siz benim doğru söylediğime inanır ve bana tabi olursanız, ben de Rab-bimden bana geleni size okur, size öğretir, hikmetlerini ve nasıl yapılması gerektiğini gösteririm. Bugünden sonra ben, Allah'ın maksadının tercümanı, hikmetinin şarihi, muradının tecellisi, ilminin müfessiri; sizlerin de şahidiyim...

Kimisi inanmış mümin olmuş; kimisi de inanmamış kafir olmuş. Gün gelmiş Resul Muhammed ölmüş; arkasından gelenlere miras olmak üzere bir kitap; kitabın şerhi, kitabın sözlerinin tefsiri, kitabın emir ve yasaklarının temrini, iddiasına şahit olmak üzere bir siret bırakmış. Kimisi bunların hepsini miras kabul edip tabi olmuş; kimisi de sadece kitabı almakla kendine bir yol bulmuş.

Gel zaman git zaman köprünün altından çok sular akmış. Ne su aynı kalmış ne de köprü. Suyu giren de değişmiş, suyun kendisi de değişmiş; suya girenler çoğalmış; temiz olanlar da girmiş suya, kirli olanlar da. İhtiyacı olanlar da almış kullanmış, ihtiyacı olmayanlar da. Herkes su hakkında konuşmaya başlamış. Suyun rengi saflığını, tadı tazeliğini kaybetmiş. Kimisi içmiş zehirlenmiş, kimisi içmiş delirmiş, kimisi bir başka bir su bulur ümidiyle kendini çöllere atmış. Resul Muhammed'in mirasından sadece kitabı alanlar kendilerinin asıl varisler olduğunu iddia ederek diğerlerini emaneti tahrif etmek ve hatta

hainlikle suçlayıp onlara savaş ilan etmişler. Diğerleri de aynı suçlamayla ilan edilen savaşa karşılık vermişler.

Bu savaş yıllar sürmüş; her iki taraftan da kimisi ölmüş, kimisi sakat kalmış, kimisi de her iki taraftan da ayrılıp çöl yolunu tutmuş. Zaman zamanı, nesiller nesilleri kovalamış. Resul Muhammed'in mirasçıları savaşmaya, birbirlerini öldürüp sakat kılmaya devam etmişler. Sonra bir gün onlara uğrayan bir âdemoğlu her iki tarafa da bu savaşı niçin yaptıklarını soruvermiş.

Mirasın sadece kitap olduğunu söyleyen demiş ki: Resul Muhammed bize sadece bir kitap bıraktı ve biz sadece bu kitaptan sorumluyuz. Diğerleri demiş ki: Bunlar Resul Muhammed'e iftira atıyorlar; Resul Muhammed kitabın yanında hikmeti ve sireti de bıraktı. Sinirler gerilip eller kılıçlara giderken yabancı kitapçıya demiş ki: sizler Resul Muhammed'i Allah tarafından seçilip gönderildiğine ve O'na bir kitap verildiğine inanıyorsunuz, doğru mu? Evet, demiş kitapçı. Diğerine de aynı soruyu sormuş yabancı ve aynı cevabı almış. Peki, demiş âdemoğlu: Sen sadece kitabın miras kaldığına inanıyorsun! Söyle misin yaşamda düşmanından farklı yaptığın ne var, bir örnekle farkı anlatabilir misin? Elbette demiş kitapçı. Mesela biz kitapta sadece üç vakit namaz okuruz. Dolayısıyla günde üç vakitte ve ikişer rekât namaz kılarız. Bütün kitapçıları senin gibi mi inanıyor ve yapıyor? Diye sormuş âdemoğlu? Gördüğüm kadarıyla içinde günde sadece iki vakit- sabah ve akşam- namaz kılanlar olduğu gibi salat kelimesinin sadece "dua" olduğunu söyleyip otururken, ayaktaiken, yürürken dua ederek namaz kılanlar da var. Hatta içinde miras kaldığı kitabın aslının yakıldığını, elimizdeki asıl

olmadığını söyleyenler olduğu gibi mesela tevbe suresinin son iki ayetinin sonradan eklendiğini iddia ederek kitabın tahrif edildiğini söyleyen de var. Hatta içinde kimileri de var ki kitapta mevcut sözlerin- ayetler- lafızlarının Resul Muhammed'e manalarının Allah'a ait olduğunu iddia ederler. Diğer tartışmalarınızı ise söylemiyorum. Demek ki bunlarla savaşınız bittiğinde bu sefer de kendi aranızda bir savaş başlayacak. Âdemoğlu diğer mirasçıya dönmüş ve demiş ki: Siz Resul Muhammed'in asıl mirasçısı olduğunuzu iddia ediyorsunuz. Sadece bir soru soracağım. Sizin cenahta kaç çeşit siret var ve bunların hangisi en doğrusu?

Siretten kastım şu: Resul Muhammed'in kitap dışında bıraktığını söylediğiniz her şey. Adamın gözleri yukarı doğru kayarken, âdemoğlu devam etmiş: Aranızda var olduğunu zannettiğiniz farklılıkların hemen hepsi durduğunuz yer ve baktığınız açıdan kaynaklanmaktadır. Sen ona o sana bakıyor; sen ondaki eksiklikleri, yanlışlıkları; o sendeki eksikleri ve yanlışlıkları görüyor. Sen onun, o senin yönünü, bakışını değiştirmeye çalışıyor; oysa sonuç aynıdır ve zorunlu olarak hep zıt tarafta olursunuz. Her ikiniz de farklı noktalara odaklanmışsınız; sen kitaba, o sirete. Yani bütüne değil; bütündeki farklı parçalara kilitlenmişsiniz.

Odaklandığınız noktadan ayrılın o zaman bütünü görürsünüz yani resmin bütünü. Resul Muhammed kendinden sonrakiler için miras olarak bir kitap bıraktı bu doğru! Bununla beraber resul olarak yaşadığı sürece okunan, tefsir edilen, yaşanan ve şahid bir de hayat bıraktı; bu da doğru. Resmin bütünü bu; dileyen bütüne yüzünü çevirir, dileyen zanlarında debelenmeye devam eder. Bana eyvallah!

Yasinsiz Kur'an(!)

Zamanın behrinde mütevazı bir ilçede imam hatiplik görevi yapmaktaydım. İlçede ziyaret denilen bir mevki vardı. Bu ifadeden maksat “Peygamberler Ziyareti” anlamındaydı. Rivayetlere göre burası Elyesa, Zülkifl ve Nebi Harun isimli üç mübarek peygamberin metfun olduğu bir yerdi. Bu mevkiye mezkur üç peygambere mahsus türbeler yapılmıştı. Eski köyün bulunduğu yere baraj yapınca bu kabirler taşınmış daha yüksek ve sakın bir alana getirilmişti. Bu intikallerde menkıbe içeriğinde anlatılarda vardı. Ziyaret diye tavsif edilen bu alana ilçede vefat edenlerde defnediliyordu. Seyirlik bir yapıya sahip bu nokta; ilçe merkezini de gören baraja nazır, hakim bir tepede, meşe ağaçlarının yeşilliği ile temiz havanın püfür püfür estiği bir mahaldi. İlçe içinden-dışından, hatta başka şehirlerden gelen ziyaretçiler olurdu. Ara ara ulusal televizyonlardan gelenler olmuş, bizlerle çekim ve röportaj yapmışlardı. Ziyarete kimileri sadece bir saatliğine uğrar, kimileri ise ailece-kabilece gelir kahvaltısını yapardı. Öğle vakitlerinde ise ikram edilebilecek yöresel yemekler yapılır ve herkese dağıtılırdı. Burada bazen ziyaretçiler tarafından adak kurbanlar kesilir ve etli bir yemek yapılır ziyaretçilere ikram edilirdi.

Bu mevkiye Elyesa isminde birde cami yapılmıştı. Ben bir dönem bu camide yaz dönemleri özel görevliydim. Sabah erken vakitlerde gider, akşam dönerdim. İnsanlar gelirler peygamber kabirlerini ziyaret ederler, Kur'an okurlar, dua ederlerdi. Genç kızlar dilek taşı ilâştirirlerdi caminin ya da kabrin duvarlarına. Evlenemeyen, engelli çocuğu olan, maddi sıkıntılar yaşayan insanlar gelir bir imdat, ümit beklerlerdi. Kur'an okumak okuyana dinginlik, okunana ise rahmete vesile olurdu. Özellikle Yasin okumak ya da okutmak İslam geleneğinde mühim bir yere sahiptir. Bu nedenle ya ziyaretçiler ezbere veya yüzüne Yasin suresini okurlar ya da orada sürekli bulunan, gelen gidenle muhatap olan takkeli kişilere

okuturlardı. Bu kişiler her gün erken saatlerden geç vakitlere kadar hazır bulunurlar, gelen insanlara gönüllü rehberlik yaparlardı. Aynı zamanda bu kişiler ilçede ölmeden kendine mezar yaptırmak isteyenlere mezar hazırlarlar ya da herhangi bir ölüm vakasında hemen mezar kazarlardı.

Müftülükte birkaç amaçla yaz dönemleri orada sürekli bir görevli bulundururdu. Bu görev adeta özel bir niteliğe sahipti “Rehber imam” denilebilirdi. Yani hem bu mevkiye gelenleri ziyaret yerleri hakkında bilgilendirmek, hem de ücretli Kur'an okuyanların bu kabirleri kullanarak, buradaki camiye barınak yaparak insanları istismar etmesini engellemekti. Onlar için en büyük sorun bu görevlilerin varlığıydı.

Bir gün oralarda geziniyordum. Bir ziyaretçi geldi, “Hocam, camideki hiçbir Kur'an'da Yasin suresi yok” dedi. “Olur mu mümkün değil” dedim. İçimden sanırım sayfalarını bilmiyor, bulamamıştır diye düşündüm. Yanımda bir iki kişi daha camiye gittik. Bir, iki, üç....on iki, on üç....nere-deyse elimizde yirmi mushaf vardı ve hiçbirinde Yasin suresi yoktu. Tekrar tekrar baktık, gerçekten yoktu. Yirmi tane Kur'an-ı Kerim'de bir tane bile Yasin suresi sayfaları olmaz mıydı? Bu nasıl olurdu. Biraz daha dikkatli sayfaları incelediğimizde özenle Yasin surelerinin bulunduğu sayfaların yırtıldığını gördük. Bu nasıl bir şeydi? Kim niye yırtmıştı? Bu tamamen bilerek, özenle yırtılmıştı. Hemen akla gelen en masum neden, Yasin okumak isteyen kolay olsun diye, Kur'an-ı taşımayayım diye yırtmış olabilir miydi? Hadi biri için tamam ya yirmisi için bu olabilir miydi?

Bu meşum bir vakaydı. Müftü beyle ve arkadaşlarla bu vak'a istişare edildi. Mesele anlaşılmıştı. Durum vahimdi. Esasında bu olay büyük bir sorunun, bize yansıyan tarafıydı. Mesele tamamen duygusaldı(!). Orada bulunan birkaç simsar, ezbere Yasin suresini okumayı bilmeyen bize mahkum olsun, biz de paralı Yasin okuyalım diye yapmıştı bunu. Ya da

kendileri de ezbere bilmediği için Kur'an'ı taşımak yerine sayfaları taşımak daha kolay olduğu için yırtılmış olabilir. Yani Kur'an okumasını bilen ama Yasin suresini ezbere bilmeyen kişi gelecek, camiden Kur'an-ı Kerim'i alacak, ama Yasin suresini bulamadım diye, Yasin okutacağı birini arayacaktı. Zaten girişte takip edenler vardı. Hemen yanı başlarında takkeli bekleyen tekke sahipleri vardı. Tekkeyi bekleyen çorbayı içecekti(!).

Şimdi bu durumda Yasin suresini parayla okuyanları ya da Kur'an sayfalarını yırtanları paralamak en kolay. Vay fırsatçılar, vay Kur'an-ı para karşılığı satanlar demek en kolay. Ama bu mesele çok boyutlu değil mi? Kur'an okumak denince, sadece yüzüne okumayı anlamıyor muyuz toplum olarak. Hemen Kur'an okumayı öğrenince Yasin suresini sürekli okumayı, başka bir sureyi sadece hatimde okumayı insanlar alışkanlık haline getirmede mi? Bu anlayışların sonucu böyle bir olay normal değil mi? Kur'an'ın gerçek gönderiliş amacı, Kur'an'ın bizlere vermek istediği mesaj iyi anlatılmazsa, anlaşılmazsa olacağı bu değil miydi? Yoksa, bu durum “Her şeyin bir kalbi vardır. Kur'an'ın kalbi de Yâsin'dir. Kim Yâsin'i okursa, Allah onun okumasına, Kur'an'ı on kere okumuş gibi sevap yazar.” Hadis-i şerifini insanlar öğrenmiş ama genel olarak peygamberimizin ve sahabenin Kur'an'a bakışını öğrenmedikleri için bu hadisi tek hadis /tek yorum olarak görmenin bir sonucu değil mi? Kur'an öğrenme ve öğretmeyi salt sevap kazanmak, boş vakitlerini ibadetle değerlendirmek ve ölülerinin ruhunu şad etmek anlayışının bir yansıması değil miydi? Bunun sonucu Kur'an'ın Yasin'den ibaret olduğunu, Yasin suresini de on kere okuyunca bu işin tamam olduğunu düşünerek yaşamak daha kolay değil miydi? Ya Yasin suresi okuma alışkanlığımızdan ya da bazı kaynaklarda Yasin isminin peygamber efendimizin isimlerinden

olduğu bilgisiyle çocuklarımıza Yasin ismini veriyoruz. Ama maalesef Yasin(Kur'an) ahlakını veremiyoruz. Elbette ki Yasin suresinin peygamberimizin hayatında ve İslam kültüründe mutena ve müstesna bir yeri var. Lakin Kur'an-ı Kerim bütünlüğünde, hayatımızda vahiy amelileştirme ameliyesinde ne kadar yeri var?

Ne hazindir ki Kur'an-ı Kerim-i salt mâbet ve makber kitabı olarak algılamanın sonuçları bizi bu tür olaylara götürecektir. Yapılması gereken Kur'an okumayı öğretmeden Kur'an-ı tanıtmak, gönderiliş amacını öğretmek daha isabetli olmaz mı? Ya da eş zamanlı bu işi yapmak daha doğru olmaz mıydı? Evet bu gün camilerde kış dönemi akşam kursları, yaz dönemi yaz Kur'an kursları, eğitim öğretim dönemi Kur'an kursları, okullarda ise seçmeli olarak sürekli eğitim veriliyor. Sivil kişi ve kurumlar Kur'an öğretiyor. Yani Kur'an okumayı öğrenmenin önünde en-

gel yok artık. Ama Kur'an bilgisinin yanı sıra Kur'an bilinci veriliyor mu? Yoksa Kur'an öğrenen kişilerin sayısı bizler için yeterli mi? Kur'an'ı bir şehre benzetirsek; Yusuf caddesine, Meryem bulvarına, Nuh semtine, Lokman mevkiine, İsrâ havaalanına uğramak, oraları da keşfetmek gerekmez mi? İşte o zaman çocuklarımıza Kur'an'dan herhangi bir isim vermeden, genç kız olduklarında Meryem iffetini, genç delikanlı olduklarında Yusuf iffet ve izzetini kazandırmış olmaz mıyız?

Evet peygamber efendimiz(as), **"Her şeyin bir kalbi vardır. Kur'an'ın kalbi de Yâsin'dir."** buyurmuşlar. Ama Kur'an-ı Kerim'in hepsi Yasin'dir, sadece Yasin-den ibarettir dememiş. Nasıl ki bir vücut kalpten ibaret değilse. Güzel, güzide ve üsvetü hasene olan peygamberimiz bu sözünü Yasin suresindeki mesajlara dikkat çekmiş olmalıydı. Hiç insan sevdiği bir şeyin kalbini

yok eder miydi? Parçacı yaklaşım anlayışı, orman denilince sadece bir ağacı görenler böyle yapıyor ekseriyetle. İnsanlar Yasin suresine göre günlerini yaşamıyor ama bir ihtiyacı, işi, sorunu, sınavı olunca Yasin suresini okuyor, okutuyor. Yüzlerle, binlerle ifade edilen Yasinler okunuyor her gün. Hele sanal âlemde gruplar oluşturuluyor, cep telefonundan eşe dosta paylaşıyor. Çok okunuyor olması çok güzel. Lakin yaşama çok geçmemesi düşünmemiz gereken bir durum.

Mezkur olay üzerinde tekrar tefekkür edersek, Yasin suresi özelinde vahiy salt yas için değil yaşamak için gelmiştir.

Öyle ki konumuzun öznesi olan Yasin suresi, Kur'an'ı Kerim'i salt ölümler için okuyanlara bir uyarı da bulunur ve der ki: "Diri olanları uyarsın diye....(Yasin suresi, 36/70)

Fazla söze ne hacet!

MUSTAFA İBAKORKMAZ

Kur'an Bize Yeter ama Meal Yetmez

"Bir kimsenin 'insanlar helak oldu' dediğini duyarsanız, bilin ki o, kendisi herkesten çok helak olandır."

Müslim, Birr 139

Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

"Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır! Biri dışında hepsi ateştedir!"

Sahabeler: O fırka kimlerdir, ey Allah'ın Rasulü? diye sordular. Rasulullah (S.a.v) 'de şöyle buyurdu:

"Benim ve ashabımın üzerinde bulunduğu yol üzere olanlardır."

Nitekim İslam tarihine baktığımızda Efendimiz (as.)'ın buyurduğu gibi ümmetin fırkalara ayrıldığını görebiliyoruz. Üstelik bu ayrılma, ayrışma tamamlanmış değil. Gün geçmiyor ki yeni bir fırka uç vermesin... Üstelik tam da efendimizin buyurduğu gibi her bir fırka, kendisinin

kurtuluşa erdiğini, diğerlerinin helak olduğunu iddia ediyor!

Kur'an bize yeter (!) retoriği, geçmişte bazı fırkalardan izler taşıyan bir ayrışmayı işaret ediyor ise de güncel bir yanı da var.

Allah Rasulü (as.) bir başka hadisi şeriflerinde şöyle buyurur: "Sakın, süslü koltuğuna yaslanmış birine benim hadislerimden birisi okunur da o kişi vaziyetini hiç bozmadan **'sizlerle bizim aramızda Allah'ın kitabı vardır. Dolayısıyla biz, onda haram olarak bulduğumuz şeyleri haram sayar, helal olarak bulduğumuz şeyleri de helal sayarız'** der vaziyette karşıma çıkmasın. Dikkat edin! Rasulullah'ın haram kıldığı aynen Allah'ın haram kıldığı gibidir."²

burada zikrettiğimiz hadisler, aslında arşı karşıya olduğumuz meseleye açıklık getirmektedir.

Bize Kur'an yeter diyenler, gerçekten süslü koltuklara oturup tam da Efendiğimizin buyurduğu şekilde ukalalık yapmaktadırlar. Bu ise bize şunu gösteriyor. Efendimiz, kendisini devre dışı bırakmak isteyenlerin eşkallerini veriyor. Söylemlerini de zamanlar ötesinden özetleyerek bu tiplerin foyasını meydana çıkarıyor.

Buraya kadar zikrettiğimiz üç hadisi şerifi aslında zamana arzetmiş olduk. Gördük ki, kendine mahsus rikkatle ve dikkatle hadisleri günümüze taşıyan, toplama, rivayetlerin güvenilirliğinin tespiti gibi hassas görevleri yerine getiren bizden önce-

1) İbni Mace 3992, Ebu Davud 4597, Tirmizi 2779

2)Tirmizi : 4.c.2801.n – İbni Mace : 1.c.12.n

ki kuşaklar görevlerini hakkıyla yerine getirmişler. Kaynaklar itibarıyla güvenle bize ulaştığını bildiğimiz bu hadisler, işaret ettikleri zaman ötesi hakikatle de kendi sağlamasını yapmış oldu. Çünkü hadislerde tarif edilen insanlar aramızda yaşıyorlar. Sözlerine bizler de şahit oluyoruz.

Yetmiş üç fırka konusuna yeniden dönecek olursak şunu da belirtmekte fayda var. Şu hadisle birlikte baktığımızda manzara daha net ortaya çıkıyor.

Rasûlullah (sav.) şöyle buyurmuştur: “Muhakkak ki sizler, sizden önceki ümmetlerin yoluna tıpa tıp, aynen uyacaksınız. Hatta onlar bir keler/kertenkele deliğine girmiş olsalar, oraya siz de gireceksiniz.” Biz de dedik ki: Ya Rasûlallah! Bunlar Yahudiler ve Hristiyanlar mıdır? Rasûlullah –(sav.)de şöyle buyurmuştur: “Ya kim olacak?”³

Kur’an bize yeter(!) retoriği, son dönem hristiyanlığının Protestanlık mezhebinin söylemlerini neredeyse birebir takip etmekte, söylemlerini taklit etmekte ve protestanların girdiği deliğe girme çabası göstermektedir diyebiliriz.

Bu durumda, hadislerin zamana arzını bir kez daha test etmiş ve sahihliklerini teyit etmiş, efendimizin sahip olduğu hikmet(!)e şahitlik etmiş oluruz.

UYDURULMUŞ DİN İNDİRİLMİŞ DİN

Geçmişin tüm müktesebatına, hadis imamlarına, müfessirlere, mezhep imamlarına itiraz bir nebze kabul edilebilir. Çünkü söz konusu ilimse, eskilerin de birbirlerine itiraz ettikleri zaten vakidir. Nitekim bu itirazlar, çelişmeler ve çatışmalar da müktesebatımıza dahildir. Ama sahabey ve peygamber efendimizi devre dışı bırakan bir dini anlayış doğru bir dini anlayış olamaz. Tam da burada Kur’an bize yeter diyenlerin yöntemiyle bir ayeti hatırlamakta fayda var.

“Muhakkak ki bu şeytanlar, onları yoldan çıkarırlar. Onlar da kendilerinin hidayete erdirildiklerini sanırlar.”⁴ dolayısıyla kendileri doğru yoldadır, geri kalanı yalan ve yanlış ilan ederler.

Oysa şu sorunun cevabı önemli-

dir. Uydurulmuş dediğiniz dini kim uydurmuştur? İndirilmiş dediğiniz din kime inmiştir? İndirilmiş dinde, Allah’ın resulüne yer vermiyorsanız, bu dinin kendinize indirildiğini iddia ediyor olabilir misiniz? Bu durumda Allah rasulünün yerine kendinizi koyma cüretinde bulunduğunuzu düşünmememiz için bir gerekçeniz, deliliniz var mıdır?

“Nitekim kendi aranızdan, size âyetlerimizi okuyan, sizi her kötülükten arındıran, size kitap ve hikmeti öğreten, ayrıca bilmediklerinizi de öğreten bir peygamber gönderdik.”⁵ buyuran yüce Allah’ın peygamberini aramızdan çıkarma çabanızı nasıl yorumlayalım. Düpedüz, adını ‘İndirilen Din’ iddiasıyla süslediğiniz yeni bir din uyduruyorsunuz.

İndirilen din Allah’ın Rasulü, Muhammed (sav.) efendimize indirilmiştir. Ona gelen vahy, yani Kur’an elbette bize yeter. Yetersiz olan ve gereksiz olan Allah Rasulü’nün yerine göz diken, edepsizce kendisini onun yerine layık görendir.

Kur’an yeter, ama sizin mealiniz Kur’an değildir. O mealler yetmez...

Kur’an bize yettiği için, “Peygamber’e itaat eden, Allah’a itaat etmiş olur.”⁶ ayetine tabi olarak Efendimiz’in içinde olmadığı, dışta bırakılmaya çalışıldığı her türlü dini anlayışla aramıza gereken mesafeyi koyarız.

SAÇMALIKLAR VE SAFSATALAR

Kur’an bize yeter retoriği üzerine kurulan zihniyet saçmalıklar ve safsatalarla doludur. Dini söylem açısından tutarsızlıkları, problemleri bir yana bıraksak bile mantıksal safsatalar üzerine kurulu bir zihniyet dünyası açıkça görülür.

Rivayet edilen hadislerin sayısı üzerinden yapılan saldırılar mesela. Bir buçuk hadis toplayan bir muhadis 7500 adet hadisi kitaplaştırdığı için eleştirilir. Oysa bir buçuk milyon sözü 7500’e düşene kadar elemek, ilmi, vicdani süzgecin ne kadar güçlü olduğunu gösterir. Buna rağmen birbuçuk milyon rakamını hadisleri itibarsızlaştırmak için özellikle zikrederler.

Ebu Hureyre’ye, Buhari’ye yönelik saldırılar ise tamamen “**adam karalama**” kategorisinde bir safsatadan

ibarettir. Peygamber Efendimiz’in hadis yazmayı yasakladığını ise, yine hadis rivayeti yoluyla ıspat etmeye çalışmak ise safsatanın da ötesinde bir akıl tutulmasıdır.

Sıkça başvurulmuş safsatalardan biri de “bilirkişi” safsatasıdır. Hadis kitaplarını asla görmediğimiz, dipnotlarla okuduklarını iddia ederek, bir başkasını değil kendini bilirkişi ilan ederek ıspatlama garabetiyle karşılaşıyoruz.

Hadis yazmanın yasaklandığını iddia eden İndirilmiş Din Uzmanları, karşılarında durmadan sözlerini not alan talebelerine ‘ben ne anlatıyorum, siz ne yapıyorsunuz’ demez. Çünkü kendi sözlerinin kağıt kalem başta olmak üzere her türlü kayıt yöntemiyle kayda alınması onları mutlu eder. Ama kendileri için arzulanları, özellikle teşvik ettikleri bu işlemi Peygamber Efendimiz, sahabiler ve ümmet arasında problemli bir iş olarak görürler.

Efendimizin hadislerini itibarsızlaştırmak için yanlarında kavanozla deve sidiği gezdirenler, fil dışkısından devşirilen dünyanın en pahalı kahvesine zerre kadar itiraz etmeyi akıllarından bile geçiremezler.

ÖTEKİ RİVAYETLERDE SORUN YOK MU

Milattan önce yaşayan Sokrates’in sözleri günümüze nasıl geldi? Hadislerin rivayetine, nakline ve sağlıklı bir şekilde günümüze gelişine itiraz edenler bu soruyu kendilerine soruyorlar mıdır?

Felsefenin kurucu babası kabul edilen Sokrates’ten gelen bütün sözler uydurmadır diye konuşan bir felsefe öğrencisine o bölümün diplomasını verirler mi? Veya böyle düşünen bir profesöre felsefe camiası nasıl bakar?

Görüyor ve biliyoruz ki, bütün saldırılar Peygamber efendimize, onun güvenilirliğine, bize öğrettiklerine yöneliktir. Onunla bağımızı koparmak için Kur’an’ın arkasına gizlenen bencil ve kibirli bir bakışın saldırısı altındayız.

Umalım ki, Kur’an bize yeter diyenler, Kur’an’ı başkalarını itham etmek için bir araç olarak kullanmaktan vaz geçip başkalarını itham etmek için öne sürdükleri ayetlerle kendilerinin de muhatap olduğunu anlar.

3) Buhari: 7319, Müsned: 2-336

4) Zuhuf: 37

5) Bakara: 151

6) Nisâ / 80. Ayet

Yeni Bir İslami Söylem için Dağarcık: Müslüman Kibri

Müslüman alimlerin ahlak meselesini ele aldıklarında muhakkak değindikleri konulardan birisi kibir. Kibir; Kur'an'da müşriklerin ve Yahudilerin tavrının bir parçası olarak, Hz. Peygamber'in sünnetinde ise Müslümanların sakınmaları gereken bir tutum olarak ele alınır. Bununla beraber her insan hayatında mutlaka kibrin ne kadar kötü bir ne kadar kötü bir haslet olduğunu deneyimlemiştir. Bu kötü huyun ahlaka verdiği en büyük zarar ise hak sahibine hakkını teslim etmemeye sebep olmasıdır.

Biz, İslami söylem için yeni bir dağarcık teklifimiz içine kibri "Müslüman kibri" ifadesiyle dahil ediyoruz. Elbette ifadenin bu şekliyle yadırganacağının farkındayız. Zira Müslümanlık ve kibir asla yan yana gelmemelidir. Müslümanlık zaten kötü hasletlerin hepsinden uzak durmak anlamına geleceği için kibirle birlikte anılması kulak tırmalayacaktır. Nitekim Müslümanlığın tanımını

salt Allah'ın hak dinine, emirlerine, Resul'üne teslim olmak şeklinde tanımladığımız takdirde bunu söyleyebiliriz. Ancak Müslümanlığı Türkiye'nin son 50-60 yılında şekillenen bir iddialar, teşkilatlar/kurumlar bütünü yani camia şeklinde tanımladığımız zaman Müslüman kibrinden bahsetmek mümkündür.

Burada kendisini Müslüman olarak tanımlayan bir toplumun içinden çıkmış ve temellerini Seyyid Kutub'un "cahiliye" teorisinde bulmuş kitleden ve hatta bu kitle içinde bulunmayı aile mirası olarak gören bir topluluktan bahsediyoruz. Kimi yönleriyle düşünsel bir ortaklığı aşarak sınıf meselesi olarak temayüz etmiş Müslümanlığı kast ediyoruz. Dolayısıyla İbn Haldûn'un asabiye kavramını belirli veçheleriyle karşılayan bu birlikteliğin sonuçta bir davranış ve okuma ortaklığının yanında insani ortaklıkları da içerdiğini ifade ediyoruz. Sonuçta İslami camia ya da Müslüman camia olarak adlandırılan

bir kesim ortaya çıkmaktadır.

Böyle bir camia, davanın berraklığını yitirmesine neden olan kurumlaşmaları, ekonomik girişimleri, siyasi alandaki etkinliği ile birbirine İslami şuurdan daha farklı dinamiklerle tutunurken kendisini Müslüman olarak niteleyip karşısına çıkan "gavurlara, hainlere ve cahillere" karşı bir kibir içine girebilmektedir. Bu da kendi misyonunun neyi gerektirdiğini unutmamasına ve içinde bulunduğu topluluğun; İslami talepleri içine zerkedilmiş siyasi, ekonomik mevki korumayı önceleyen bir tutum içine girmesine yol açmaktadır. Kibir, bu kitlenin; Müslümanlık davasının bir parçası olmakla, Müslümanlık söylemini dilde taşımakla elde ettiği her şeye sahip olma hakkının doğal olduğuna inanmasına, kendi camiasının dışındaki insanların hak ve hukukunu tanımak söz konusu olduğunda o insanları ötekileştirmesine yol açmaktadır.



Tam bu noktada “Müslüman kibri” ifadesine ilham kaynağı olan Cevdet Said’e atıfta bulunmamız gerekmektedir. Müslüman kibri bizim Cevdet Said’din *Adem’in Oğlu Habil Gibi Ol* kitabının başlarında yer verdiği “İnsan ve Kibir” başlıklı bölümden hareketle ortaya attığımız bir ifadedir. Bu bölümde Cevdet Said iblisin mezhebini şöyle tarif eder:

En büyük sarhoşluk ve insanı günaha sürükleyen en büyük tiryakilik insanların gırtlığını sıkan, bütün “anlama pencerelerini” üzerine kapayan şey, onların kendi düzeylerini, insanüstü bir konumda görmeleri, kendilerinin diğer insanlar gibi olmadıklarına, diğer insanlardan farklı yaratıklar olduklarına inanır hale gelmeleridir. (Cevdet Said, *Adem’in Oğlu Habil Gibi Ol*, çev. Abdi Keskinsoy, Pınar Yay., 2006, 27.)

İblis’in Allah’a isyanının köklerine atıf yapan bu ifadeler insanın inancıyla kurabileceği en bozuk ilişkiyi tarif etmektedir. Said, ilerleyen satırlarda, insanların müstekbirlik hastalığına kapıldıklarında inançlarını kendi varlıklarına has kılınmış bir imtiyaz olarak görmeye başlayacaklarını ifade etmektedir. Bu tip bir düzeye erişen (!) kişilerin salih amel işlemeseler dahi Allah indinde özel bir yere sahip olacaklarını düşünmelerinin, sadece soy bağıyla din bakımından da avantajlı bir konuma sahip olduklarına inanmalarının mümkün olabileceğini anlatmaktadır.

Said’in; Müslümanlığı yukarıda tarif ettiğimiz gibi bir camia aidiyetine has kılmanın sonuçlarını ifade ettiğini söylesek sınırı aşmış sayılmayacağımızı söyleyebiliriz. Nitekim Said’in bize açtığı pencerede başka bir anlam da gözümüze çarpmaktadır. Kitabın adında görüldüğü üzere, Said, teklif ettiği yolun örneği olarak Habil’i anmaktadır. Habil’in hikayesi Kabil karşısındaki durumu ve onu ölüme götüren süreçteki tavrı bir teklif halini aldığı anda Müslümanlar için bambaşka bir bakış açısı ortaya çıkabilir. Burada Müslümanlık iddiasındaki bir hareketin Habiller olmak, Habil gibi olmak dediğinde bürüneceği suretten bahsediyoruz.

Onun yaklaşımı itibarıyla Habil gibi olmak, bir yönüyle, İblisin mezhebinden uzak durmak ve inancı kibirle yozlaştırmaktan sakınmaktır. Said, Müslümanlık iddiasını taşımanın kuvvet karşısında sükunetini

En büyük sarhoşluk ve insanı günaha sürükleyen en büyük tiryakilik insanların gırtlığını sıkan, bütün “anlama pencerelerini” üzerine kapayan şey, onların kendi düzeylerini, insanüstü bir konumda görmeleri, kendilerinin diğer insanlar gibi olmadıklarına, diğer insanlardan farklı yaratıklar olduklarına inanır hale gelmeleridir.

korumasını, sabrını sürdürmesini ve kibre kapılmamasını salık vermektedir. Başka bir ifadeyle Said, Müslüman olmak iddiasını, İslam’ın hükümlerini hâkim kılma ya da İslâmî düzen oluşturma iddiasını taşıyanların iblisin mezhebi olarak tarif ettiği halden sakınması gerektiğini vurgulamaktadır. Alıntıladığımız satırlara dikkatle bakıldığında önemli hususların altını çizen Said; inananların kendilerini giderek diğer insanlardan daha farklı/üstün görmelerine, anlama pencerelerini kaybetmelerine sebep olacak şeyin kibir olduğunu vurgulamaktadır. Bu üstünlük fikrinin aile/soy bağıyla dahi yüklenebileceği ve inananların gerek kendi durumlarını gerekse de içinde yaşadıkları dünyanın durumunu kavramalarını sağlayacak anlama pencerelerinden kibirden dolayı mahrum kalacakları da bu satırlardan anlaşılmaktadır.

Said’in yaklaşımını ve Müslüman alimlerin ahlaka ilişkin anlatımlarını takip eden bir Müslüman bir camia aidiyeti ile kendi topluluğunun dışında kalanları ya da Kutub’un cahiliye durumunda olduğunu söylediği kişileri kibre kapılmadan takip etmesi gerektiğini anlayacaktır. Kibre kapılmanın hak davayı güdüyor olmakla dolanıklaşabileceğini, inanan olmakla iç içe girerek onu yozlaştırabileceğini bilecektir. Sahip olduğu birikimin, okuma biçiminin içinde yaşadığı toplumu ve dünyayı anlamak için yeterli olmayabileceğini aklına getirebilecektir. Hak dava adına taleplerinin doğru bir zemine sahip olup olmadığını, kazanımlarının haklı bir dayanağının olup olma- yacağını kavrayacaktır.

Kibir aslında büsbütün kötü bir anlama sahip değildir. Bir insanın bir işe girişebilmesi, bir iddia ortaya koyabilmesi, bir davayı güdebilmesi; kendisinin önemli, doğru ve güçlü olduğunu düşünmesiyle mümkün

dür. Bu da belirli bir dozda kibri gerektirir. Her ilacın aslında bir zehir olması ancak dozunda kullanıldığında deva olması gibi. Nitekim kimi yerde kibirlenmek sadakadır. Yahut Müslümanca bir duruştur; tıpkı Safa ve Merve arasında yürürken müşriklere güç göstermek için başı dik ve çalımli yürümekte olduğu gibi.

Bizim Müslüman kibri ifadesiyle kastettiğimiz bu söylediklerimizden farklı anlaşılmalıdır. Bir diğer ifadeyle Müslümanlık davasını yüklenen insanların “gavurlara” karşı acziyet anlamına gelecek tavırlardan kaçınıp, güçlerini ve kararlılıklarını göstermelerini kastetmiyoruz. Bunun yerine elde ettikleri imtiyazlı konumu kendi şahsiyetleri ile eşitleyip sadece Müslüman camiadan olmakla kurtuluşa erdiklerini, bilgilerinin ve anlayışlarının yetişmediği yerlerde dahi sadece kendilerinin bilgi sahibi olduklarını zannetmelerini kast ediyoruz. Ya da Müslümanlık davasıyla elde edilmiş siyasi, ekonomik, toplumsal imtiyazlara kanarak bunları başkalarına haksızlık edecek şekilde kullanmalarını kast ediyoruz.

İçinden geçtiğimiz şu günlerde herhangi bir şahsı için söylenemese de Müslümanlığı bu ülkede dava edinmiş topluluğun böyle bir görünüme sahip olduklarını ifade edebiliriz. Bu kibir şu an üstünde durduğumuz ekonomi-politik vasatın arazlarını görmeye, burada yanlış ve haksız olanları anlamaya engel olmaktadır. Müslümanlık adına birtakım -değeri yüksek de olsa- sembolik kazanımları Müslümanlık adına her şeyin yolunda gittiğine dair işaret saymak da bu durumun bir parçasıdır. Yahut Müslümanların dünyayı okuyamıyor oluşlarını, çağın meselelerini hala 40 yıl öncesinden görmeleri de yine Müslümanlık kibri ile mümkün olmaktadır.

Ulemanın Basireti

Din, yapısı gereği modern bilme tarzlarımızın dışında kalır. Dini, pozitif bilimlere yönelme biçimimizle anlamaya çalışmak beyhude çabadır. Modern bilimin genellemelere varma hedefi ve evrensel olma iddiası taşıyan müstekbir tavrı dinî olanın kavranmasını zorlaştırdı, hatta imkânsız hâle getirdi, diyebiliriz. Bu anlayış “ötesini” göremediğimiz bir dünyaya, bizi kendi tasavvurlarımızın içine hapsetti. Allah’tan (cc) geleni kabul edecek akli yitirdik.

Din nedir, dinin insan ve toplum için ehemmiyetini belirleyen kıstaslar nelerdir? Dindar olmak, mümin olmak, herhangi bir meslek sahibi olmakla aynı anlama mı gelir? Öğretmen, doktor, makine mühendisi veya oto tamircisi gibi meslekler ile dindar, mümin, muhsin, müttakî gibi kalbe râci, insan kemâlâtına dair niteliksel varoluş biçimleri ile aynı mantıksal zemin içinde anlaşılabilir mi? Din yapısı gereği “dışarıdan” kendisine yöneltilen bu sorulara cevap vermek için muhatabıyla aynı düzlemde olmak ister.

Yukarıdaki sorular, din ve dine dair ne varsa kolayca anlaşılabilir, ön kabulüne dayanmaktadır. Bu kabul; demokrasinin, modern toplumun ihtiyaçlarını çaba harcamaksızın ayağına kadar getirmesi vaadini dikte etmesiyle ilişkilidir. Bu vaat, demokratik toplumlarda Tanrı kavramının kolay olması ve herkesin dine meslek kazanma istidadı üzerinden ulaşabilmesinin yolunu bireye göstermiştir. Modern öncesi toplumlarda, Tanrı ve Din hakkında konuşmanın zor olduğu biliniyordu. İnsanlar sizin din hakkında ne söylediğinizden daha çok inandığınızı iddia ettiğiniz dinin sizi ne hâle getirdiği ile ilgilidiler.

İnsanoğlunun dünyadaki gayretinin keyfiyete ve kemiyete yönelik iki yönü bulunmaktadır. Birincisi Allah’tan (cc) geleni kalp temizliğine bağlı olarak kabul etme istidadı gösteren “kabuli akıl” ikincisi kabuli akıldan aldığı ilmi, dünya hayatına yansıtan “fâilî akıl” dır. Fâilî akıl insanların dünyada etkin hareket etmesine imkân tanıyan pragmatik düşünme biçimidir. İlgili olduğu alan değişim ve dönüşümlerin, oluş

ve bozuluşların alanı olduğu için buradan hareketle ana sabiteler belirlemez. Bu akıl ihtiyaçlara odaklanır, acelecidir. Failî akıl pergelin hareketli ayağını temsil eder ve sabit ayağı olmadığında meşruiyetini kaybeder. İnsanları dert ve acıdan kurtaramaz. Yaşamın zorlu anlarında kendisine sığınacağımız anlama müteallik varoluşu sağlamaz. Bu yüzden ilk insandan son insana kadar bütün toplumlar öyle ya da böyle “aşkın” bir bağlama yönelirler.

Din, yapısı gereği modern bilme tarzlarımızın dışında kalır. Dini, pozitif bilimlere yönelme biçimimizle anlamaya çalışmak beyhude çabadır. Modern bilimin genellemelere varma hedefi ve evrensel olma iddiası taşıyan müstekbir tavrı dinî olanın kavranmasını zorlaştırdı, hatta imkânsız hâle getirdi, diyebiliriz. Bu anlayış “ötesini” göremediğimiz bir dünyaya, bizi kendi tasavvurlarımızın içine hapsetti. Allah’tan (cc) geleni kabul edecek akli yitirdik. “Ontolojik daralma” kaçınılmaz oldu. Baştan yanlış iliklenen düğme gibi bu ontik daralmadan bilgi, değer, siyaset ve ekonomi de üstüne düşen payı aldı. Tevhide dayalı hayat nizamı ortadan kalktı. Herkesin anladığı ekonomi-politik, reel-politik, teo-politik, iş-politik, aile-politik tarzlarından farklı hayat biçimleri temayüz etti. Hâl böyle olunca ortak zemin bilgisinin Tevhide dayanmadığı yerde diyalog kurmak imkân dışı kaldı.

Maalesef günümüz Müslüman entelektüeller de bu yozlaşmadan nasibini aldı. Cüzi olandan külli olana, kendinden hareketle kendi dışındakileri tanımlayarak “hüküm” elinde bulundurma çabası içine gi-

rerek “yukarıdan” geleni kabul etme istidadını kaybetmiştir. Bu durumun sapma derecesindeki örnekliğini İslamcılık akımı oluşturmuştur.

İlerleme teolojisi, modern tarih anlayışının referans noktasını belirler. Nihayetinde sonuç “bu dünyadan” ötesini göremeyen insanın kaçınılmaz hüsrânı ile neticelenir. İlerlemeci tarih felsefesini benimsemek, tarihî nitelikteki olayları farklı okuma yöntemlerini dışlar. Matbaanın Osmanlı yazın hayatına girişinde yaşanan tartışmalar, bu tek boyutlu ilerlemeci tarih felsefesi üzerinden okunmak istendiğinde anakronizm çukurundan saplanıp kalıyoruz. Nasıl ki yapay zekânın gündemimize gelmesinde “anlam kaymasına” yönelik endişelerimiz varsa başta ulema olmak üzere Osmanlı toplumu da matbaa ile ilgili endişelerini zamanın ruhuna uygun olarak gündemine almıştır. Günümüzün görme biçimleri üzerinden 18. yüzyılda matbaa merkezli gerçekleşen tartışmalar, “din”in yeni olan her şeye karşı “yeni” olduğu için reddeder. Dolayısıyla “din terakkiye manidir.” yaklaşımı en hafif tabiriyle eksik ve kusurludur.

Matbaa, Osmanlı coğrafyasına (İstanbul) Johannes Gutenberg’in Almanya’da İncil’i ilk kez basmasından yaklaşık yarım yüzyıl sonra 1493 yılında İstanbul’daki Yahudi cemaatinden Samuel ve David ben Nahmias kardeşler tarafından kuruldu. Gayrimüslimler tarafından kurulan matbaalar kendi dillerinde kitaplar basıyordu. Gayrimüslimlerin kendi dillerinde kitap basmasına izin veren padişahlar neden Arap harfleriyle kitap basılmasına aleni yasak getiriyordu. 600 yıl hüküm süren Osmanlı

İmparatorluğunun matbaaya karşı refleksini “yeni” olana ilkesel bir itiraz gibi anlamak meseleyi ve beraberindeki tartışmaları anlamamaktır.

Osmanlıda matbaaya karşı çıkışın farklı saiklerle gerçekleştiğini biliyoruz. Osmanlı aristokrasisinin matbaaya muhalefet hadisesinde, bazı tarihçilerin belirttiği gibi avamı, yazının entelektüel dünyasına sokmamak amacı olabilir. Ulemanın ve hattatların matbaayı sorgulama yöntemleri, Osmanlı seçkin zümreden farklı değerlendirilmelidir.

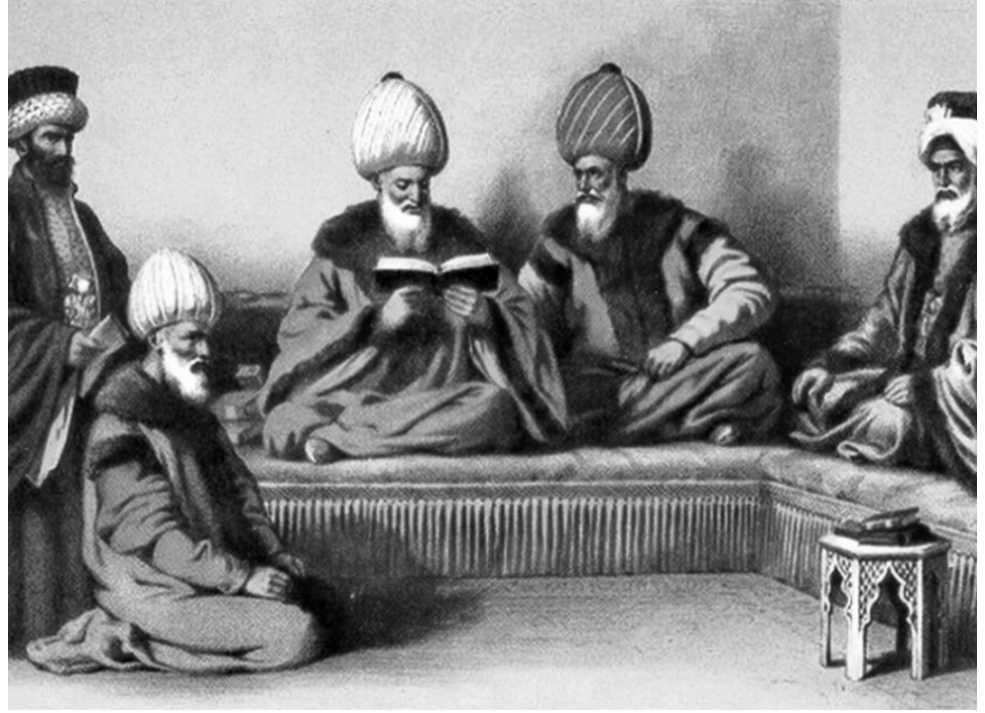
Sabetaist İbrahim Müteferrika kendisinden yüzyıl önce dönemin padişahını ikna edemeyen İbrahim Peçevî’nin argümanlarını kullanarak halka ulaşmada devlet-millet birliğinin sağlamlasında matbaanın önemini vurgulamış, sadrazam ve padişahı ikna etmeyi başarmıştır. 1727 yılında matbaa kurma iznini alan Müteferrika matbaasında basımını yaptığı ilk kitap Türkçe-Arapça sözlük olmuştur.

Osmanlı toplumu, yeni teknolojilere başarıyla uyum sağlayan ve bu teknolojileri kendi ihtiyaçlarına göre dönüştürebilen dinamik bir toplumdur. Müslümanların Biset’le başlayan ve 19. yüzyıla kadar dünyanın büyük kısmını hâkimiyeti altına almaları “yeni” olana ilkesel karşı duruş ile izah edilemez. İlmî olmaktan çok karalamaya yönelik bu oryantalist söylemlerin yerelde de sahiplenilen sözde entelektüeller olmuştur. Bu söylemin İslam âleminde mesken tutmasının, bilimin tek başına Avrupa’nın ya da Batı’nın ürünü olduğu ön kabulüne dayanır. Doğu toplumlarının sözüm ona geri kalmasının suçlusu Müslümanlar ve din olarak İslam gösterilmiştir.

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi matbaaya farklı kesimlerin farklı cihetlerden getirdikleri itirazlar her kesimin bulunduğu konum itibarıyla doğru ve tutarlıdır.

Matbaaya hattatlar tarafından karşı duyulan hoşnutsuzluğun temel sebebi “yazmanın” kendisidir. Yazma zanaatı bir kültürel üretim biçimi olarak yüksek itibara sahipti. Osmanlı ilim çevrelerinde özellikle dinî metin bağlamında yazı, otorite ve meşruiyet arasında kopmaz bir bağ bulunurdu.

Osmanlı ulemasının matbaaya karşı duruşlarının temel sebeplerin-



den biri de matbaada basılacak kitapların Kur’an-ı Kerim başta olmak üzere dinî “metinlerin” geleneksel medrese eğitim sisteminin dışına çıkarak üst otoriteden (âlim) âzâde toplumun ve bireyin bu metinlere yükleyeceği anlam daralmasının önüne geçmektir. Ulema, artık bu “metinler”in sohbetin ve duymanın konusu olmaktan çıkıp ilmi yeterliliği hangi seviyede olursa olsun toplumun zihni kapasitesiyle sınırlı kalan yazınsal metinlere dönüşecek, endişesini taşımaktaydı.

Bilginin üst otorite tarafından “yukarıdan aşağıya” doğru inşi, bilme ve anlama biçimi ve bu anlama biçimi üzerinden toplumun kendini ilahi olana göre konumlandırmanın yerini, pergelin sabit ayağının kırılması ile neyin anlamlı olduğunu bilememe durumu ile karşılaşacak. Bir zaman sonra bu kopuş “kendini” dinî metinlere söyletme olarak tezahür edecek. “Kur’an bize yeter.” söyleminden “Meal bize yeter.” retorikine geçişin toplumsal ve psikolojik alt yapısı oluşmuş. Ulemanın küllî olanla bağını koparmaması neyin doğru neyin yanlış olduğuna dair feraseti, işin sonunun nereye varacağına dair öngörüsü günümüzde dahi ciddiye alınmamıştır. Meal sayısının çokluğu toplumun dindarlaşmasını hangi oranda sağlamıştır? (!)

1925 yılında zamanın Diyanet İşleri Başkanı ve aynı zamanda Cumhuriyet Halk Partisi Ankara İl Başkanı olan M. Rıfat Börekçi tarafından merhum Elmalılı Hamdi Yazır ve

Mehmet Akif Ersoy’la tefsir ve meal yazma konusunda anlaşılmasıdır. Mehmet Akif, dönemin şartları gereğince bu anlayışmadan tek taraflı olarak vazgeçmiştir. Tefsiri tamamlayan Elmalılı Hamdi Yazır’a ikinci bir görev tevdi edilerek Türkçe tefsirden bağımsız olarak meal yazma görevi verilmiştir. Tefsirden bağımsız yazdığı meale dönemin katı laiklik uygulamalarını meal üzerinden bir parçası olmak istemeyişinden dolayı meal bitirdiği hâlde gerekli mercilere vermemiştir. Buna karşılık resmi idareden bağımsız ikinci bir meal yazmıştır. Bu meal, hattat Necmi Atik tarafından yayımlanmıştır.

Ulemanın geleneksel hassasiyetinin aktarımını göstermesi açısından tıpkı matbaaya karşı yapılan itiraz gibi Hamdi Yazır’ın da bitirdiği meal yayımlanması için vermemesi aynı hassasiyetin bir yansıması olarak değerlendirilmelidir.

Meal çalışmalarına verilen emeğin çoğunlukla Kur’an’ı anlamaktan ziyade anlamı muğlaklaştırarak hakikatten uzaklaştırdığının farkında olunmalıdır. Bu gayret ve hassasiyet, Kur’an’ın anlaşılması noktasında Arapça öğrenimine yoğunlaştırılmış olsaydı günümüzde bu konuları farklı bağlamda konuşuyor olacaktık.

Ulemanın genel anlamda gelecekte öze yönelik sorunlar oluşturabilecek konularda değerlendirmeye yaparken titizlik göstermesi bir ön alma çabası olarak değerlendirilmelidir.

Bu Dünyadan Tevhid ile Göç Dostum

"Kuran bana yeter," diyorsun dostum
Elbette yetmeli her Mü'min kula
"Gerek yok Resûle!" demekse kastın
Kılavuzsuz çıkılır mı hiç yola?

"Ehl-i Sâlip" vesvesesi bir hile
"Sûret-i Hak" ile sürülür dile
Hem de Müslüman'ın lisanı ile
Hilalden intikam alır Haç, dostum

Bulanık sularda avlanır av'lar
İblis avlarını sinsice tavlâr
Özgürlük maskesi altında sav'lar
Almaktadır insanlıktan öç dostum

Hakk, deyip "Resûle itaat," diye
Sunmuş insanlığa kutlu hediye
Savrulup durma gel serap vadiye
Hikmet sofrasında kalma aç dostum

"Aklım," diye putlaştırma kendini
Yıkma tevhid kalasını, bendini
Boşa çıkar fesatların fendini
Ufalayıp bir çöplüğe saç dostum

Kadim bir değerdir akıl elbette
Onsuz iman batıl, hem ibadette
Kemal bulur vahiy ile vahdette
Vahyi akla yolda imam biç dostum

"Şüphe yok Furkan'da, raybe'den uzak"
İblis, saf akılla kuruyor tuzak
"Rahmetenlil Âlemiyn" ile firak
Vesvesedir, ateştir ha, kaç dostum

"Oku!" diye başlamış ilk ayeti
İbadet bil, idrak için gayreti
İster isen "Dâreyn" de saadeti
Peygamberi tek kılavuz seç dostum

Okunduğu zaman hemen kulak ver
Susup dinle, Hakk'ın ihsanına er
Hedefin "Müstakim Sırat"sa eğer
"Nümûne-i İmtisal"le geç dostum

Vahyin gereğince ederek amel
Kurdu İslam için sarsılmaz temel
Sahih sünnet, vahiy ile mükemmel
Bir deryadır, kana, kana, iç dostum

İbrahim der; Tevekkül et Hudâ'ya
Tutun Hak katından gelen Nidâ'ya
İtimat et "Resûl-i Müçtebâ"ya
Muhabbetle ravzasına uç dostum

Vahyi akla yolda imam biç dostum
Peygamberi tek kılavuz seç dostum
Hikmet sofrasında kalma aç dostum
Bu dünyadan tevhid ile göç dostum...